

Facebooks forunderlige verden

En kvalitativ undersøkelse av Facebook

Marianne Skinstad

Masteroppgave i sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

15.05.2008

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er Facebook. Facebook er et digitalt sosialt nettverk hvor hovedhensikten er å ta opp kontakten med gamle kjente og holde kontakten med gode venner. Videre er Facebook en del av det som kalles web 2.0. Kjennetegnet er en deltagende kultur, hvor brukerne i økende grad er med på å produsere innholdet på siden, så vel som å forbruke det.

Forskningsspørsmålene i oppgaven er tredelt. For å delta på Facebook kreves det at man lager en profil hvor man presenterer seg selv. Et forskningsspørsmål er hvordan man *presenterer seg selv* på Facebook ved hjelp av de virkemidlene som er til stede. Facebook har blitt veldig populært, og et annet spørsmål dreier seg om *hvorfor* man velger å opprette et digitalt sosialt nettverk. Hovedspørsmålet dreier seg om hvordan man *gjør* sosiale relasjoner på Facebook, og om Facebook forandrer brukernes sosiale nettverk.

Det overordnede teoretiske rammeverket for oppgaven er knyttet til nettverksperspektivet. Et kjennetegn ved dette perspektivet er distinksjonen mellom sterke og svake bånd, samt krav om refleksivitet. Sterke og svake bånd forstås gjennom Georg Simmel og Suzanne Kurth, mens refleksivitet på en god måte begrepsfestes hos Anthony Giddens. Et annet viktig aspekt ved Facebook er samhandling. Jeg tar utgangspunkt i Dag Album som ved hjelp av Erving Goffman sitt rammebegrep skiller mellom to ulike typer rammer, samhandling om relasjoner og samhandling i relasjoner. Det legges særlig vekt på samhandling av den første typen. Her fremstår Georg Simmel sitt begrep om sosiabilitet og Goffman sitt begrep om ritualer sentralt. For å forstå hvordan man presenterer seg selv, er Goffman sin teatermetafor nyttig.

Oppgaven tar sikte på å gripe fatt i aktørenes egne forståelser av hvordan og hvorfor de gjør Facebook. Datamaterialet er hentet fra intervjuer med elleve studenter i alderen 19-25 år om deres forhold til Facebook. Denne metodeformen koblet sammen med de teoretiske perspektivene gjør at oppgaven hele veien har et aktørperspektiv.

Analysen av materialet er sammenfattet i tre kapitler. Det første kapitlet tar for seg *selvpresentasjon*. Et viktig poeng er hvordan brukerne gjennom en refleksiv prosess søker å presentere seg selv på en ønskelig måte. Dette forsøket kompliseres på Facebook ved at man ikke har full kontroll over egen selvpresentasjon.

Det neste kapitlet tar for seg *hvorfor* man oppretter en digital tilstedeværelse på Facebook. Kapitlet tar opp en viktig grunn til at man oppretter en profil. Skillet mellom hva som anses som offentlig og hva som anses som privat har skiftet som følge av sider som Facebook. Vi får nå vite ting vi ikke visste om bekjente. Dette gir opphav til det jeg har valgt å kalle ”snoking”. Videre gir det grunnlag for mange ”sladresamtaler” venner i mellom. Samtidig utfordrer det begrepet ”bekjent” slik det er utformet av Simmel og Kurth.

Det tredje kapitlet omhandler hvordan sosiale relasjoner *gjøres* på Facebook. Her analyseres det hvordan vennskap gjøres i nettverkskontekst, hvem man samhandler med, og hvordan man snakker sammen. Et funn er hvordan sosiabiliteten er fremtredende på ulike måter. Det er sosiabilitetens lette, lekne og morsomme aspekt som preger samhandlingen mellom gode venner. I samhandling med bekjente trer sosiabilitetens regelbundne og konvensjonelle karakter i forgrunnen. Et annet funn er at selv om man vet mye mer om bekjente enn før, forandrer dette i liten grad hvordan bekjente nå oppfattes. Det ser ikke ut til at man blir bedre venner av å vite private ting om hverandre. På Facebook kan man også samhandle i ulike grupper. Her viser det seg at det kan være en konflikt mellom sosiabelt samvær på den ene siden, og medlemskap i grupper som representerer sterke meninger på den andre.

Oppgaven avsluttes med å diskutere noen hovedfunn. Her svares det også på om Facebook forandrer brukernes sosiale nettverk. Det kan knyttes til diskusjonen rundt hvordan våre relasjoner påvirkes som følge av utviklingen av Internett som samhandlingsarena. Et betydningsfullt funn er hvordan Facebook kan betraktes som et svakt vennenettverk hvor man i all hovedsak ser ut til å miste kontakten med bekjente hvis man slutter å bruke siden. Facebook ser i liten grad ut til å forandre folks vennsstruktur verken online eller offline. Til slutt i oppgaven antydes det hvordan forskningen kan gå frem for ytterligere å komme til en forståelse av sosiale nettverkssider på nettet.

Forord

Å skrive en masteroppgave har vært en morsom, utfordrende og slitsom prosess. Det er mange jeg ønsker å takke nå som oppgaven er ferdigstilt.

En helt spesiell takk går til mine fantastiske informanter. Tusen takk for at dere så åpenhertig delte av dere selv.

En stor takk går til min hovedveileder Anne Krogstad. Tusen takk for uvurderlig veiledning, faglig inspirasjon, gode råd og konstruktiv kritikk. Likeledes er jeg min biveileder Marika Lüders en stor takk skyldig. Tusen takk for ditt engasjement og verdifulle råd.

Jeg ønsker også å takke alle de som hjalp meg med å komme i kontakt med informantene, Berit Skog for muligheten til å bruke hennes spørreundersøkelse, prosjektseminaret og Ketil for konstruktive tilbakemeldinger, Knut Arne Futsæter og Knut Lundby for materiale.

Tusen takk til verdens beste familie for at dere alltid er der for meg. Tusen takk, Katrine, for mange gode diskusjoner og utrettelig engasjement rundt oppgaven min.

Tusen takk, Anders, for din moralske støtte og forståelse i den travle tiden. Du er den beste.

Sist, men ikke minst vil jeg takke alle mine venner for gode innspill og oppmuntrende ord.

Oslo, mai 2008

Marianne Skinstad

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	iii
Forord	v
1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2 Posisjonering av Facebook i det digitale landskap	2
1.2.1 E-post, chatting og sosiale nettverkssider	2
1.2.2 Facebooks forunderlige verden.....	4
1.3 Forskningsspørsmål.....	6
1.4 Språket i oppgaven	8
1.5 Leserveiledning	8
2. Teoretisk og empirisk plassering	11
2.1 Teknologi som sosialt verktøy	11
2.2 Fra virtuelle samfunn til spredte nettverk.....	13
2.2.1 Virtuelle samfunn.....	13
2.2.2 Nettverkssamfunnet.....	13
2.2.3 Samhandling på Internett.....	14
2.2.4 Facebook som vennenettverk	16
2.2.5 Simmel om gode venner og bekjente	17
2.2.6 Vennlige relasjoner	18
2.3 Det refleksive individ	19
2.3.1 Selvet som refleksivt prosjekt.....	19
2.3.2 Rene relasjoner	20
2.3.3 Giddens og oppgaven	21
2.4 Det sosiale subjekt	21
2.4.1 Rammer	22
2.4.3 Sosiabilitet	22
2.4.2 Samhandling om relasjoner	23
2.4.5 Hverdagslivets ritualer	24
2.4.6 Teatermetaforen	26
2.4.7 Goffman som sammenligningsverktøy	28
2.5 Oppsummering	29
3. Metodiske refleksjoner.....	31
3.1 Valg av forskningsverktøy	31
3.2 Valg av informanter	31

3.2.1 Rekruttering av informanter	32
3.2.2 Fremstilling av informantene i oppgaven.....	32
3.3 Intervju	33
3.3.1 Intervjuforberedelser	33
3.3.2 Forforståelser	33
3.3.3 Intervjusituasjonen	34
3.4 Analysen av materialet	36
3.5 Etikk.....	38
3.6 Oppsummering	40
4. Nettmediert selvpresentasjon	43
4.1 Selektiv ærlighet.....	43
4.2 ”Du driver jo og averterer din identitet”	45
4.2.1 Offentlig presentasjon av relasjoner.....	46
4.2.2 Fra face til Facebook.....	47
4.2.3 Wall og innboks	49
4.2.4 Rollekonflikt	51
4.3 Oppsummering	52
5. Snokingens popularitet	53
5.1 Home-siden	54
5.1.1 ”Du får jo vite alt gjennom Facebook”	54
5.1.2 Verdier i forandring.....	57
5.2 Amatørenes Se og hør?	58
5.3 Snokingens ambivalente karakter.....	60
5.3.1 ”Du gjør på en måte noe som er litt ulovlig”	60
5.4 Oppsummering	62
6. Det digitale vennenettverk	63
6.1 Hvordan gjøres vennskap i nettverkskontekst?.....	64
6.1.1 Intimitetens betydning	64
6.1.2 Spesifisering av relasjoner	66
6.1.3 Håndtering av vennskap	67
6.2 Gode venner i geografisk nærhet	68
6.2.1 Snikkontakt	69
6.2.2 Fotografiens relasjonelle virksomhet	70
6.2.3 Facebooks mer private side	72
6.2.4 Praktiske Facebook	73
6.3 Gode venner langt unna	74

6.3.1 Catching up	74
6.3.2 Fotografier som utgangspunkt for nærhet	75
6.4 Bekjente	76
6.4.1 Barrierene senkes	76
6.4.2 Rituelle hilsninger	78
6.4.3 Småkontakt	80
6.5 Facebook som invitasjonsside	82
6.5.1 Invitasjoner blant gode venner	82
6.5.2 Nye muligheter	82
6.6 Facebook-grupper	83
6.6.1 Det sosiale aspekt	84
6.6.2 Det praktiske aspekt	86
6.6.3 Sterke meninger	86
6.7 Oppsummering	88
7. Diskusjon	91
7.1 Hvordan gjøres sosiale relasjoner på Facebook?	91
7.2 Forandrer Facebook brukernes nettverk?	93
7.2.1 Gode venner	94
7.2.2 Bekjente	94
7.2.3 Online-tid på bekostning av offline-tid?	96
7.3 Hvorfor opprette et digitalt nettverk?	97
7.4 Veien videre	99
Litteraturliste	101
Ordliste	115
Vedlegg I	117
Vedlegg II	119
Vedlegg III:.....	121

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Internett åpnet sine virtuelle dører på nittitallet. Siden den gang har Internett blitt en innflytelsesrik faktor i våre liv. Dets vekst skyldes for en stor del at nettet har utviklet seg til å bli en sosial arena hvor samhandling står i fokus (Amichai-Hamburger 2005: V). Facebook er en slik samhandlingsarena. Det er et digitalt sosialt nettverk som gjør det mulig for deltagerne å kommunisere med ukjente, bekjente og venner.

Det var tilfeldigheter som gjorde at jeg kom til å se på Internett som kommunikasjonsverktøy. Det var derimot ikke tilfeldig at valget falt på Facebook¹. Siden ble opprettet av Mark Zuckerberg i februar 2004, og var innledningsvis ment som et internt nettverk for studenter på universitet han studerte ved i USA. Dette forandret seg høsten 2006 da Facebook ble tilgjengelig for alle (Skog 2008: 3).

Facebook har slik gått fra å være et nisjenettverk til å bli et massefenomen (Ellison & boyd 2007: 218). I begynnelsen av 2007 var det i Norge ca. 3000 aktive brukere (Aftenposten nettutgave 26.04.07). Populariteten har steget betraktelig, og det antas nå at norske brukere utgjør over en million (VG Nett 10.12.07). I forbindelse med at bruken av Facebook vokste drastisk fulgte også media opp med en rekke artikler som omhandlet nettsiden. Mye av medieoppmerksomheten har vært av negativ art, hvor trusselen mot personvern har stått sentralt, og man har blitt advart mot å utlevere seg selv på nettet.

At så mange har valgt å ta i bruk Facebook koblet sammen med oppmerksomheten fra media gjorde meg nysgjerrig. Den økende deltagelsen på Facebook tyder på at sosiale nettverkssider blir en stadig viktigere del av menneskers hverdagsliv. Som danah boyd (2008) peker på, er det viktig å se hvilken verdi slike sider har for de som bruker dem. Ved hjelp av eksplorerende kvalitative intervjuer ønsket jeg å forstå Facebook gjennom informantenes egne fortellinger. Målsettingen med oppgaven var å undersøke hvordan Facebook fungerer som sosial arena. Nærmere bestemt ønsket jeg å komme til en forståelse av Facebook som *sosial* nettverksside.

¹ <http://www.facebook.com>

1.2 Posisjonering av Facebook i det digitale landskap

Før jeg klargjør mine forskningsspørsmål er det nødvendig innledningsvis å si noe om forholdet mellom Facebook og andre sosiale sider på nettet. Internett som sosialt verktøy er ikke et enhetlig fenomen. De sosiale sidene er ulikt utformet og kommunikasjonen varierer både i henhold til hvilken teknologi som brukes så vel som ulike brukskulturer (Herring 2002: 111-113). Av den grunn er det viktig å posisjonere Facebook innen det komplekse landskapet som etter hvert har vokst frem. Denne inndelingen er på ingen måte en fullstendig beskrivelse av Internett som samhandlingsarena. I stedet er den fundert på hva som vil være betydningsfullt i analysen av mitt materiale. Etter en kort gjennomgang vil jeg se nærmere på hvordan Facebook selv er utformet.

1.2.1 E-post, chatting og sosiale nettverkssider

E-post² er et av de første kommunikasjonsverktøyene som ble utviklet på Internett (Herring 2002: 113). Man oppretter en e-post konto som er lukket ved hjelp av et passord. Så kan man overføre tekstbaserte elektroniske beskjeder til hverandre ved hjelp av datamaskinen. Det er et asynkront medium. Meldingen lagres i en innboks, og mottageren velger selv når meldingen skal leses (Rasmussen & Liestøl 2003: 206).

Det første store chatteprogrammet IRC (Internet Relay Chat) ble utviklet i 1988 (Herring 2002: 120). Her installerer man programmet på datamaskinen. Deretter oppretter man et fiktivt navn, et såkalt nickname. Etter opprettelsen av kallenavnet kan brukerne prate (chatte) med andre deltagere på siden (Rasmussen & Liestøl 2003: 102-103). Her ble det for første gang mulig for mange deltagere og føre en skriftlig samtale ved hjelp av tastaturet i sanntid. Det ble også åpnet for privat chatting hvor brukerne kunne snakke sammen to og to (Herring 2002: 120-122). I dag slipper man som regel å installere et program på datamaskinen. I stedet er chatteprogrammene webbasert. Denne kommunikasjonsformen har blitt veldig populær, og det finnes i dag et mangfold ulike typer hvor personer kan snakke med både kjente og ukjente (Rasmussen & Liestøl 2003: 102-103).

² Mine informanter benytter seg også av den engelske betegnelsen mail.

Det har også blitt utviklet mer private pratefora som MSN³. Dette er også et program man laster ned på datamaskinen. Her kommuniserer brukerne en til en, eventuelt inviterer andre inn i deres private samtale. Her fører deltagerne andre personer de ønsker å samtale med opp på en liste, og så viser systemet når hver enkelt er pålogget (Herring 2002: 123). For å kunne legge til andre er det nødvendig å vite e-post adressen, og man må sende en forespørsel før man kan samtale. Her kan man velge hva man vil hete, men fordi man må vite e-post adressen til hverandre, snakker man stort sett med personer man kjenner til fra før.

Man har også ulike nettsamfunn eller sosiale nettverkssider. Begrepene henspiller på et samlingssted på nettet hvor brukerne først oppretter en profil og deretter kommuniserer med andre. Det er også vanlig å laste opp og dele bilder og/eller videoer, samt bli med i ulike grupper (Brandtzæg & Heim 2007: 15). Et viktig kjennetegn er at brukerne har en venneliste som knytter deres profil opp mot andre, og det blir en (halv)offentlig presentasjon av relasjoner (Donath & boyd 2004; Ellison & boyd 2007; Golder, Wilkinson & Huberman 2007). Det er i denne kategorien Facebook hører hjemme. Andre eksempler inkluderer MySpace⁴, Nettby⁵, Blink⁶ og Friendster⁷ som i form er de som ligner mest på Facebook. Hva som er formålet med å opprette profil varierer fra side til side (Ellison & boyd 2007: 210).

I en større sammenheng kan sosiale nettverkssider sies å være en del av det som kalles web 2.0. Begrepet er i seg selv problematisk, og det er til stadighet diskusjoner rundt hva som egentlig menes med det. Som analytisk verktøy fanger det uansett opp noen viktige generelle trekk ved disse sidene (Beer & Burrows 2007, uten sidetall). Begrepet ble utviklet av Tim O'Reilly. Det refererer til en ny generasjon nettjenester kjennetegnet av en rekke nye egenskaper (O'Reilly 2005). For formålet i denne oppgaven er det tilstrekkelig å si at det er en paraplybetegnelse på sosiale sider på nettet preget av en deltagende kultur. Sidene er multimodale og brukerne er i økende grad med på å skape innholdet på siden og dele det med hverandre (Beer & Burrows 2007). Det har endret seg fra en situasjon der noen få produserer og mange forbruker mediene, til en situasjon der alle tar en mer aktiv del i kulturen som blir produsert (Jenkins, Clinton, Purushotma, Robison & Weigel 2006: 10).

³ MSN heter nå Windows Live Messenger. Jeg velger å bruke betegnelsen MSN fordi det er det etablerte navnet i Norge for å snakke om MSNs lynmeldingstjeneste. Det er også betegnelsen informantene gjennomgående bruker når de refererer til Windows Live Messenger.

⁴ <http://www.myspace.com>

⁵ <http://www.nettby.no>

⁶ <http://blink.dagbladet.no/index.php5>

⁷ <http://www.friendster.com>

Samtidig legger samhandlingsregler og teknologisk utforming føringer på hva som legges ut (Ellison & boyd 2007: 220).

1.2.2 Facebooks forunderlige verden⁸

For å delta på Facebook oppretter man først en *profil*. For å melde seg inn oppgir man sitt navn, sin e-post adresse og fødselsdag. Da profilen er opprettet, kan man blant annet fylle inn kontaktinformasjon, utdannelsesinformasjon, politisk og religiøst syn og hvilken sivilstatus man har. I tillegg finnes det ulike interesse- og preferanselister hvor brukerne kan skrive ned interesser, favorittmusikk, favorittfilmer osv. Det er også muligheter for å ta i bruk det som heter statusoppdatering, hvor man etter navnet skriver hva man holder på med, hvor man er og lignende som blir synlig for ens Venner⁹. Man kan også laste opp bilder og lage albumer på sin profil.

Etter opprettelsen av profilen inviterer man andre til å bli ens *Venn*. Er personen allerede medlem på Facebook, trykker man på en link ved siden av navnet og bildet til personen der det står ”add to friends”. Eller man kan sende ut invitasjon om deltagelse til personer som ikke er medlem via deres e-post adresse. Takker vedkommende ja på forespørselen, legges kontakten til i personens venneliste. Vennelisten er som regel synlig for ens Venner. Man får også tilgang til vedkommendes profil. Da kan man eventuelt se personens bilder, beskrivelser personen har av seg selv osv. Alle får også tildelt en *home-side* hvor en kan få oversikt over hva Vennene har foretatt seg den siste tiden på Facebook – om de har endret noe i sin profil, lastet opp bilder, fått nye Venner osv.

I tillegg kan brukerne kommunisere med sine kontakter. Man kan legge igjen en melding på personens *wall* som befinner seg på personens profilside. Personen svarer i sin tur på avsenderens egen wall. Man kan også kommunisere gjennom en *innboks* som virker mer som en intern e-post. Her kan man sende beskjeder til hverandre som ikke er synlige for andre enn en selv og mottageren.

Brukerne kan også melde seg inn i ulike typer *nettverk* som alle har sin egen hovedside, men dette er ikke noe krav. Eksempelvis har man ulike skolenettverk og jobbnettverk. Det største

⁸ Facebook er en kompleks side med mange ulike aspekter. Det er også en dynamisk side som stadig er i forandring. Av plassmessige hensyn vil jeg kun presentere de aspekter ved Facebook som er sentrale for min oppgave. De forandringene som er gjort på denne siden etter intervjuene ble avsluttet 12.12.07 vil heller ikke presenteres i denne oppgaven.

⁹ I denne oppgaven vil jeg skille mellom venner (offline) og Venner (online). Bakgrunnen for dette skillet er at å være en venn på sosiale nettverkssider ikke nødvendigvis betyr det samme som å være en venn offline (boyd 2006, se også Ellison & boyd 2007).

kalles Norge-nettverket. Norge-nettverket krever ingen gyldig e-post adresse fra en spesiell institusjon, men det gjør derimot de mer spesifikke nettverkene.

Videre kan man melde seg inn i eller opprette ulike *grupper*. I gruppene foregår det samtaler om det som er gruppens tema. For å delta i diskusjoner, legge igjen synspunkter på gruppewallen og laste opp bilder og/eller videoer, er det et krav at man har meldt seg inn i gruppen. Personen som oppretter gruppen blir administrator, og det er han/hun som styrer og leder gruppen. De kan også invitere andre til disse oppgavene. Når man oppretter en gruppe kan man velge om den skal være åpen, lukket eller hemmelig. Hvis gruppen er *åpen* kan enten alle i et spesifikt nettverk melde seg inn, der administrator velger hvilket, eller den kan være åpen for alle medlemmene av Facebook. Er gruppen *lukket* må man bli invitert eller sende en forespørsel om å få være med. Det vil ikke være mulig å se eksempelvis diskusjoner på gruppewallen før man har fått tildelt medlemskap. Melder man seg inn i slike grupper blir de som regel synlige på brukernes profiler. Er gruppen *hemmelig* vil ingen andre enn gruppens medlemmer få vite at den eksisterer.

Det er også muligheter for å lage og sende ut *event-invitasjoner*. Når man oppretter en event fyller man ut en beskrivelse av eventen, informasjon om tid, sted og hva slags type arrangement det er. På samme måte som i gruppene er det mulig å samtale og laste opp bilder og/eller videoer. Også her kan man spesifisere om eventen skal være åpen, lukket eller hemmelig. Er den *åpen* kan andre personer legge seg til gjestelisten og invitere andre til eventen. Er den *lukket* er eventen bare for inviterte personer, men også her kan man sende en forespørsel om deltagelse. Følgelig er eventen og informasjonen i tilknytning til denne tilgjengelig for alle, enten eventen er åpen eller lukket. Dette står i kontrast til *hemmelige* eventer som ikke er synlige for andre enn de som har mottatt invitasjon. Når man får en event-invitasjon, trykker man på ulike alternativer, hvor man enten takker ja eller nei til deltagelse. Eventuelt om man kanskje kommer til å delta. Personen som oppretter eventen velger om gjestelisten skal være tilgjengelig for andre eller ikke. Er gjestelisten åpen får man også tilgang til å se hvem som har blitt invitert, men som ikke har svart på innbydelsen.

Facebook legger vekt på ulike *personverninnstillinger*. Disse gjør det mulig å kontrollere informasjonen man legger ut om seg selv, og hvem som skal få tilgang til denne. For det første kan brukerne velge om profilen skal være åpen for alle i nettverkene de er medlem av eller bare deres Venner. Deretter kan de velge hvilke deler av profilen som skal være tilgjengelige for disse. Eksempelvis kan de velge om bildene og gruppene skal være synlige

for alle, Vennene deres eller bare dem selv. På samme tid kan brukerne selv avgjøre hva som skal offentliggjøres om dem selv på andres home-side. De kan velge om det skal eller ikke skal publiseres når de blir med i en gruppe, legger til en Venn osv. De kan også regulere hvem som finner dem når de søker på navnet deres. Videre kan de avgjøre om de som kan søke dem opp skal kunne sende dem en beskjed eller ikke, legge dem til som Venn eller ikke osv. Som enda et alternativ kan brukerne *blokkere* personer de ikke ønsker skal kontakte dem. De vil da ikke kunne søke dem opp, se profilen deres eller kontakte dem på Facebook. Som en siste mulighet kan de legge personer til *begrenset profil* der brukerne skreddersyr for enkelte personer hva de ønsker de skal få se og ikke se.

1.3 Forskningsspørsmål

For å delta på Facebook må man presentere seg selv. Deltagelse og samhandling på nettet nødvendiggjør selvpresentasjon. Det første forskningsspørsmålet er knyttet til hvordan man presenterer seg selv på Facebook ved hjelp av de ulike ressursene som er tilgjengelige. Et første forskningsspørsmål blir:

Hvordan presenterer man seg selv og sin identitet på Facebook?

Selvpresentasjon er en stor del av det å være på nettet. Hvordan denne håndteres er av stor interesse. Det finnes mye forskning som drøfter selvpresentasjon i medierte kontekster. Hvordan selvpresentasjonen gjøres og håndteres varierer med sidenes teknologiske utforming, og de sosiale bruksreglene som har utviklet seg i forbindelse med mediet (Ellison & Boyd 2007: 220). Det viktigste med selvpresentasjon på sosiale nettverkssider er at de reiser andre spørsmål. Blant annet kan andre personer bidra med informasjon på en persons profil. Det fører til at brukerne ikke selv har full kontroll over egen selvpresentasjon (Walther, Van Der Heide, Kim, Westerman & Tong 2008). Det kan gi viktige innsyn i hvilke mekanismer deltagerne tar i bruk for å beholde et ønsket bilde av seg selv.

På Facebook er heller ikke brukeren anonym slik tilfellet er i mange andre online samhandlingsfora hvor man opererer med kallenavn og/eller ikke er representert ved hjelp av fotografier. På Facebook presenterer man seg hovedsakelig både ved hjelp av ekte navn og gjennom fotografier. Det kan tenkes at selvpresentasjonen på Facebook er annerledes også av den grunn. Jeg er av den oppfatning at en fyldig undersøkelse av selvpresentasjon på

Facebook kan bidra til bredde og dybde til tidligere forskning på dette området, både i forhold til Facebook spesielt og forskning på online selvpresentasjon generelt.

Som sagt innledningsvis har Facebook blitt svært populært. Spørsmålet som da må stilles er hvorfor så mange velger å opprette en profil på denne siden. Et annet forskningsspørsmål blir:

Hvorfor velger man å opprette digitale sosiale nettverk?

Her vil jeg se på hva som er den store tiltrekningskraften bak Facebook. Svaret på dette spørsmålet gir også verdifull informasjon om hvordan man integrerer ulike sosiale kommunikasjonsverktøy for å ta vare på ens mange relasjoner i dagens samfunn.

Hovedspørsmålet i denne oppgaven reflekterer nysgjerrighet rundt hvordan mennesker på en aktiv måte opprettholder og vedlikeholder sosiale relasjoner gjennom deltagelse på Facebook. Det kan knyttes til spørsmålet:

Hvordan gjøres digitale sosiale nettverk i Facebook, og forandrer Facebook brukernes sosiale nettverk?

Mennesker er sosiale vesener og vårt liv kretser i stor grad rundt våre sosiale relasjoner. Slike relasjoner krever kontinuerlig vedlikehold i form av tid og engasjement for ikke å forvitne (Bø & Schiefloe 2007: 177-178). På hvilken måte man arbeider for å bevare og holde fast disse relasjonene er av stor betydning.

Facebook representerte i norsk sammenheng noe kvalitativt nytt. For første gang opprettet man et digitalt vennenettverk bestående først og fremst av personer man kjenner fra før. Ved hjelp av kvalitativ metode søker jeg å gi et bidrag til etablert teori på området. Når det gjelder forskning på sosiale nettverkssider spesielt har dette så langt fått liten sosiologisk oppmerksomhet. Grunnen til det er at sosiale nettverkssider representerer noe ganske nytt innenfor Internett som samhandlingsforum (Beer & Burrows 2007).

Internett har blitt en integrert del av hverdagen, og det som skjer på nettet og det som skjer utenfor kan ikke skilles fra hverandre. Oppgaven vil slik også gi et tilskudd til teori som skildrer vedlikehold av sosiale relasjoner offline. Blant annet har fremveksten av sosiale nettverkstjenester som Facebook ført til at vi må redefinere vår forståelse av sosiale bånd. Viktig her er at begrepet ”bekjent” utfordres som følge av utviklingen av en deltagende online-kultur.

Det er også interessant å se om Facebook forandrer brukernes sosiale nettverk. En viktig del av Facebook er muligheten til å samtale med bekjente. Det kan være interessant å se om disse svake relasjonene utvikler seg til å bli noe mer som følge av fremkomsten til Facebook, eller om man mister kontakten med bekjente hvis man slutter å bruke siden.

1.4 Språket i oppgaven

Med fremveksten av Internett som samhandlingsarena vokser det også frem nye ord og uttrykk. Disse begrepene vil for brukerne være velkjente. For ikke-brukere kan de derimot være nye og uklare. Jeg har i dette kapitlet utdypet hvordan jeg vil bruke begrepene som beskriver online kommunikasjonsmedier. Jeg har i tillegg valgt å legge ved en ordliste hvor man kan slå opp hvis man ikke husker betydningen av de ulike uttrykkene.

1.5 Leserveiledning

I dette kapitlet har bakgrunn for valg av oppgave, posisjonering og innblikk i Facebook blitt belyst. Jeg har også utdypet mine forskningsspørsmål og klargjort språket som brukes i denne oppgaven.

Kapittel 2 er viet teoretiske perspektiver. Her vil jeg gjennomgå det teoretiske rammeverket som jeg tolker mine empiriske funn innenfor. Jeg vil også plassere mitt materiale i forhold til den store mengde empiri som finnes på Internett som samhandlingsarena.

Kapittel 3 tar opp metodiske refleksjoner. Her vil jeg begrunne mitt valg av metode, samt gjennomgå og gjøre rede for mine metodiske valg.

Jeg begynner fremstillingen av analysen av materialet i kapittel 4. Siden deltagelse og samhandling på Facebook krever at man presenterer seg selv, begynner jeg med å besvare forskningsspørsmål en. Det er selvpresentasjon som tolkes, analyseres og søkes forstått i dette kapitlet.

Kapittel 5 tar for seg en viktig grunn til at man velger å opprette digitale sosiale nettverk (jf. forskningsspørsmål to). Sider som Facebook har forandret hva som anses som offentlig og hva som anses som privat. Det har gitt opphav til aktiviteten jeg har valgt å kalle ”snoking”. Det gir videre grunnlag for mange ”sladresamtaler” venner i mellom. Slik sier kapitlet også noe om hvordan man gjør sosiale relasjoner ved hjelp av Facebook.

I kapittel 6 ser jeg nærmere på hvordan sosiale relasjoner gjøres på Facebook. Her er det forskningsspørsmål tre som besvares. Tett knyttet til spørsmålet om gjøren, er spørsmålet om hvorfor noe gjøres på den måten det gjør. Slik sier kapitlet også noe om hvorfor man velger å opprette medierte sosiale nettverk.

Avslutningsvis, i kapittel 7, reflekterer jeg over noen hovedtrekk som har kommet frem i oppgaven. Her svarer jeg også på andre del av mitt tredje forskningsspørsmål, nemlig om Facebook forandrer brukernes sosiale nettverk. Helt til slutt vil jeg antyde hvordan forskningen kan gå videre frem i studiet av sosiale nettverkssider.

2. Teoretisk og empirisk plassering

Mitt mål i denne oppgaven er å se hvordan og hvorfor mennesker skaper og opprettholder sosiale nettverk ved hjelp av Internett. Det første forskningsspørsmålet er knyttet til hvordan man presenterer seg selv. Det andre forskningsspørsmålet dreier seg om hvorfor man velger å opprette digitale sosiale nettverk. Det tredje forskningsspørsmålet omhandler hvordan man gjennom Facebook på en aktiv måte vedlikeholder og bevarer sosiale relasjoner. For å besvare spørsmål av denne typen er det viktig å knytte teori og empiri sammen. Teorier kan anses som redskaper for å forstå den sosiale virkeligheten (Prieur 2002: 6). Et godt teoretisk utgangspunkt er av gjennomgripende betydning.

Som bakteppe og utgangspunkt er det nødvendig å si noe om hvordan jeg forstår forholdet mellom teknologi og aktør. Etter en klargjøring av hvordan jeg forstår dette går jeg over til det som representerer min overordnede analytiske ramme i oppgaven, forståelsen av samfunnet som sammensatt av ulike nettverk. Fremkomsten av sosiale nettverk krever på sin side individualisering og refleksivitet. Videre utgjør sosial interaksjon en betydelig del av vårt hverdagsliv, også på nettet. En klarlegging av hvordan jeg forstår dette er nødvendig. Et gjennomgående fokus vil hele tiden være et aktørperspektiv.

Jeg ønsker også å trekke frem tidligere empiri fra forskningsfeltet. Dette feltet har siden nittitallet økt betraktelig, og min gjennomgang vil ikke bære preg av å være altomfattende. I stedet ønsker jeg å trekke frem hovedlinjene i de ulike argumentene gjennom å belyse dem med eksempler fra relevant litteratur. Grunnen til at jeg velger denne fremgangsmåten, er at teori og empiri ofte flyter over i hverandre.

2.1 Teknologi som sosialt verktøy

Facebook er et digitalt sosialt nettverk der relasjonene opprettholdes og vedlikeholdes ved hjelp av Internett. I den forbindelse er det viktig å anerkjenne at teknologien påvirker menneskelige relasjoner (Lüders 2007: 4). Jeg vender meg altså ikke mot et radikalt konstruktivistisk syn. Talsmenn for dette synet vektlegger kun individenes frie beslutninger om hvordan teknologien skal tas i bruk. Teknologien i seg selv har ingen innflytelseskraft. Den er passiv og nøytral (Lüders 2001: 43). Jeg slutter meg heller ikke til et

teknologideterministisk syn som impliserer at den teknologiske utviklingen er autonom. Her ses sosial forandring som en effekt av denne uavhengige utviklingen (Lüders 2001: 43).

Mellom disse to ytterpunktene er det mulig å finne en posisjon som både anerkjenner teknologien og aktørens innvirkning. Det er ett av målene til Terje Rasmussen. Han snakker om *teknologi-mediert handling* som spesifiserer hvordan medieteknologier medierer og reproducerer verden på ulike måter (Rasmussen 1996: 100). For å fungere må teknologien konstrueres på visse måter, og for å kunne dra nytte av den må brukerne følge visse regler (Rasmussen 1996: 29). Følges disse kan kommunikasjonsteknologi bidra til å skape nytt grunnlag for kommunikasjon hvor ulike samhandlingsteknologier skaper ulike kommunikasjonskontekster (Rasmussen 1996). Imidlertid presiserer han at det ikke finnes teknologi uavhengig av bruk, og at bruken er fylt med kulturell og sosial mening (Rasmussen 1996: 139). Her legger han vekt på det aktivt skapende individ, da teknologien kun kan forstås gjennom de sosiale reglene knyttet til den. Teknologi blir først teknologi gjennom hvordan mennesker bruker den, poengterer Rasmussen (1996: 170). Bruken av teknologi er også et spørsmål om konvensjoner, rutiner og ritualer som bidrar til både en forståelse og en utvikling av teknologien (Rasmussen 1996: 166). Gjennom å følge reglene og ta i bruk ressursene, reproducerer aktørene de samme reglene. Men de sosiale reglene er, i motsetning til de teknologiske, også åpne for forhandlinger (Rasmussen 1996: 214-215).

På samme måte fremhever Marika Lüders i sin studie av online kommunikasjon at teknologien ikke må underspilles som forklaring. Det er denne som har muliggjort at brukerne kan ta en mer produserende og kreativ rolle på sider som Facebook (Lüders 2007: 4).

Imidlertid blir ikke teknologien ukritisk tatt i bruk av aktørene. I stedet bidrar sosiale diskurser til utvikling av konvensjoner som sier noe om hva som er forventet når det gjelder hvordan teknologien skal brukes (Lüders 2007: 84). Her hevder hun på linje med Rasmussen (1996) at forholdet mellom teknologi og aktør henger sammen i en gjensidig påvirkningsprosess.

2.2 Fra virtuelle samfunn til spredte nettverk

2.2.1 Virtuelle samfunn

De første bidragene som omhandlet Internett tok for seg formasjonen av *virtuelle samfunn* (Herring 2002: 142). Det virtuelle henspiller på at noen trekk ved fysiske samfunn må komme til uttrykk gjennom tastaturet slik som ikke-verbal kommunikasjon, normer osv. Begrepet samfunn viser til at det utvikler seg felles normer, verdier og språk, samt en samhørighet mellom deltagerne over tid (Rasmussen & Liestøl 2003: 105-106). Slik minner det om det Ferdinand Tönnies kalte Gemeinschaft-samfunn (Buland 2001). Det vil si et tett, nært samfunn med klart definerte grenser, der båndene mellom mennesker er av varig karakter (Brante 2001: 101). Her kunne mennesker forme bånd uten å være fysisk nær hverandre (Rheingold 1993; Etzioni & Etzioni 1997), og utforske nye online-identiteter (Etzioni & Etzioni 1997). Slik gjør Internett det mulig med nye og interessante former for samfunn (Rheingold 1993; Etzioni & Etzioni 1997). Her var internettforskningen spesielt opptatt av hvordan samhandlingen på nettet førte til nye relasjoner og vennskap, og hvor disse i stor grad fortsatte og vedlikeholdes ved hjelp av nettet (Lüders 2007: 10).

Ikke alle stilte seg positive til at Internett i økende grad ble brukt som samhandlingsarena. Kritikerne fryktet at man kunne komme til å erstatte den virkelige verden med en teknologibasert "skinn-virkelighet". En overfladisk og kunstig konstruksjon som erstatter virkelig menneskelig kontakt. Det utvikles et innbilt Gemeinschaft, og en karikatur av sosial samhandling (Buland 2001: 49-50). Om forskerne stilte seg positive eller negative til Internetts utvikling er det et fellestrekk at de begrepsfestet samhandlingen på Internett i form av virtuelle samfunn. Det som skjedde på nettet var atskilt fra den virkelige offline-verden (Wellman 2004).

2.2.2 Nettverkssamfunnet

I motsetning til disse teoretikerne snakker mange internettforskere i dag om *nettverkssamfunnet*. Forståelsen av samfunnet som sammensatt av ulike nettverk har røtter langt tilbake i tid, lenge før internettforskningen (se blant annet Granovetter 1973). Men i den senere tid har den også slått gjennom her. En sentral talsmann for dette perspektivet er Barry Wellman, og han argumenterer for at overgangen til forståelsen av nettverkssamfunnet har vært en begrepsmessig revolusjon i sosiologi (Wellman & Gulia 1999: 333).

Nettverksperspektivet er et strukturelt perspektiv der nøkkelbegrepene er noder og bånd. En node vil si aktøren innen nettverket, mens båndene refererer til relasjonene mellom aktørene. Båndene defineres som sterke eller svake (Lüders 2007: 101-102). Jeg vil benytte meg av en forenklet typologi over sterke og svake bånd. Kort sagt kan gode venner defineres som sterke bånd. Slike vennskap er preget av sterk emosjonell intensitet og intimitet. Man bruker mye tid sammen og hjelper hverandre. Svake bånd vil si personer som kjenner hverandre i en spesifikk og begrenset kontekst. Det omfatter vagere og mindre forpliktende relasjoner (Donath & boyd 2004; Bø & Schiefloe 2007). Et sentralt tema innen nettverksperspektivet er hvordan nyttiggjøring av svake bånd kan bidra til verdifull informasjon da disse ofte tilhører andre nettverk enn en selv (Granovetter 1973). Som vi senere skal se kan det hevdes at kontakt med flere svake bånd også fører til mer sladder (Donath 2007; Lehtinen 2007).

Sosiale nettverk kan defineres på ulike måter, men tanken bak begrepet kan generelt beskrives som et brudd med Tönnies Gemeinschaft-samfunn. Det har blitt en overgang til det som benevnes som *nettverksindividualisme*. Dette begrepet understreker forandringen i karakteren til sosiale bånd, fra det stedslokaliserte nære samfunn med klart definerte grenser, til løse, romlige og spredte nettverk (Boase, Horrigan, Wellman & Rainie 2006: II). Denne overgangen betyr ikke at samfunn definert i form av stedslokalisering er uten betydning (Wellman 1999: 27). I stedet vektlegges det at mennesker i dag har flere venner fjernt fra deres geografiske bosted (Wellman & Hampton 1999: 648). Grunnet fremveksten av ulike kommunikasjonsmidler og fremkomstmidler koblet sammen med sosiale forandringer som urbanisering, industrialisme og kapitalisme, er man ikke like avhengig av stedslokalisering som grunnlag for vedlikehold av ens relasjoner (Wellman, Boase & Chen 2002: 152).

Denne utviklingen reflekteres og forsterkes gjennom fremveksten av Internett som sosialt verktøy (Wellman & Hampton 1999; Wellman 2001; Wellman 2001a; Wellman mfl. 2002). For nettverksteoretikere blir det avgjørende å definere samfunnet sosialt. Det vil si undersøke hvem som har forbindelser til hvem, i motsetning til romlig, altså stedslokalisering (Wellman 1999; Wellman 2001a).

2.2.3 Samhandling på Internett

Mye nyere forskning har vist hvordan mennesker tar i bruk Internett for å holde kontakten med mennesker de kjenner fra før, i motsetning til hvordan de former nye relasjoner online slik den tidlige forskningen var opptatt av (Lüders 2007). Det har blant annet blitt funnet i

forbindelse med chatting i offentlige og private fora (Lenhart, Rainie & Lewis 2001; Boneva, Quinn, Kraut, Kiesler & Shklovski 2006; Grinter, Palen & Eldridge 2006) og i studier av e-post (Boneva, Kraut & Frohlich 2001; Koku, Nazer & Wellman 2001; Boase mfl. 2006).

Studier av sosiale nettverkssider viser også hvordan mennesker tar i bruk Internett på denne måten. Deltagerne tar i bruk slike sider for å ta vare på eksisterende vennskap. Sosiale nettverkssider brukes i langt mindre grad for å etablere nye vennskap (Rochau, Wobido, Mastilo, Pent & Chapman 2006: 51, se også Ellison & boyd 2007). Det har både blitt funnet i forbindelse med MySpace (boyd 2007; boyd 2008; Holland & Harpin 2008) og Friendster (boyd & Heer 2006).

Disse funnene reflekteres også i studier av Facebook. En spørreundersøkelse blant studenter ved et universitet i USA viste for det første at brukerne benytter seg av Facebook for å samhandle med gode venner i geografisk nærhet. Slik forsterker Facebook vennskap med personer man ofte ser ansikt til ansikt (Ellison, Steinfield & Lampe 2007).

Det blir også enklere å ta vare på og vedlikeholde kontakt med venner som bor langt unna. Ellison mfl. (2007) fant at dette var en viktig del av Facebook for mange. På samme måte viste en undersøkelse av overskriftene til 362 millioner beskjeder utvekslet av 4.2 millioner Facebook-brukere at en av hovedbruksmåtene til Facebook var å holde seg oppdatert på geografisk fjerne venner. Samtidig peker forfatterne på at Facebook sin verdi ligger i at personer kan vedlikeholde både geografisk fjerne og geografisk nære relasjoner (Golder mfl. 2007). Berit Skog (2008) finner i en norsk spørreundersøkelse at 94 % av brukerne hadde barndomsvenner i sin venneliste på Facebook. Hun sier videre at Facebook ser ut til å være spesielt viktig for studenter. De har ofte flyttet til et nytt sted for å ta utdanning eller søke jobb¹⁰.

Ikke bare møter man gode venner (sterke bånd) på sosiale nettverkssider. Brukerne samhandler også med personer de ikke kjenner like godt som bekjente (svake bånd). En stor motivasjon bak deltagelse på Facebook synes å være muligheten til å treffe igjen gamle kjente, sier forfatterne bak den amerikanske spørreundersøkelsen (Ellison mfl. 2007). Dette funnet gjorde seg også gjeldende i Skog sin spørreundersøkelse. Hun fant at 98 % hadde tidligere klassekamerater i sin venneliste. Hun sier at en viktig faktor bak Facebook sin suksess ligger i dette reunionelementet (Skog 2008: 51-52).

¹⁰ Undersøkelsen det refereres til er en spørreundersøkelse blant 355 deltagere på datapartiet The Gathering (TG). Respondentene var i aldersgruppen 13-48 år. Studien er basert på et ikke-representativt utvalg, og gutter utgjør majoriteten i utvalget.

Ellison mfl. hevder videre at Facebook representerer en offline til online trend hvor brukerne først møtes offline for deretter å videreutvikle og pleie deres relasjoner online. Dette bekreftes ved at respondentene brukte Facebook for å holde kontakten med personer de kjenner fra før. De brukte Facebook i langt mindre grad for å møte nye mennesker (Ellison mfl. 2007: 1155). Dette funnet bekreftes i en annen studie av Facebook. Her fant man at det vanlige var å søke etter personer man kjenner (til) fra før for å finne ut mer om disse. Det var derimot ikke vanlig å lete online etter personer man kunne tenke seg å møte offline (Lampe, Ellison & Steinfield 2006). Dette tyder på at Facebook i liten grad er et sted der man oppretter nye bekjenskskaper med personer man ikke har en offline relasjon til.

Slik har studier av chatting, e-post og sosiale nettverkssider antydnet at kommunikasjon via datamaskinen er en betydningsfull faktor i håndteringen av relasjoner, sier Catherine Dwyer (2007) i sin studie av digitale relasjoner.

2.2.4 Facebook som vennennettverk

Tidligere forskning viser altså at det i stor grad er samhandling mellom gode venner og bekjente på nettet. Formålet med Facebook er å opprette et *vennennettverk*. Det handler om å ta opp kontakten med gamle kjente og holde kontakten med gode venner. Av den grunn er det viktig å begrepsfeste sterke og svake bånd.

Samtidig omtales Facebook som et *vennennettverk*. Da blir også nettverksperspektivet og dets vektlegging av sterke og svake bånd grunnleggende. Strukturelt sett gir sosiale nettverkssider en (halv)offentlig presentasjon av relasjoner (Donath & boyd 2004). Alle brukerne av Facebook har en venneliste hvor det står hvor mange Venner de har, og hvem disse er. På vennelisten trer ego frem som node, og gjennom denne trer båndene frem. Ved hjelp av Georg Simmel (1950)¹¹ og Suzanne Kurth (1970) ønsker jeg å trekke det strukturelle perspektivet ned på aktørnivå for derigjennom å oppnå innsikt i hvordan man gjør sosiale relasjoner på Facebook. Målsettingen er ikke bare å bruke deres begreper, men vise at det også er grunnlag for å oppdatere deres forståelser som følge av fremveksten til Facebook.

Jeg avviker således fra forståelsen av virtuelle samfunn. Begrepet om sosiale nettverk er et fordelaktig utgangspunkt nettopp fordi det i større grad gjør det mulig å undersøke sosiale nettverkssider i forhold til betydningen offline relasjoner har (Lehtinen 2007: 11). Dette

¹¹ Boken det refereres til er en samling av Simmel sine essays. Disse ble utgitt på engelsk i 1950 av K.H. Wolff.

forklarer også hvorfor jeg ikke benytter meg av begrepet *nettsamfunn*, men i stedet beskriver Facebook som en sosial nettverksside.

2.2.5 Simmel om gode venner og bekjente

Simmel hevder at all interaksjon krever at mennesker vet noe om hverandre. Uten slik kunnskap vil ikke sosial interaksjon kunne finne sted (Simmel 1950: 307). På grunnlag av dette foretar han en analytisk distinksjon mellom to ulike dyadiske relasjoner, som kan karakteriseres som sterke og svake bånd. Sterke bånd defineres som gode venner, og for Simmel er vår kunnskap om den andre her knyttet til personens innerste personlighet. Dette danner grunnlaget for relasjonens intime karakter som beror på at begge parter viser hverandre, og kun hverandre, personlige sider ved seg selv (Simmel 1950: 126). Intimitet er ikke basert på *innholdet* i relasjonen som sådan. Tvert i mot er det den selektive karakteren som danner vennskapets affektive struktur. Gjennom å vise visse deler av personligheten bare til hverandre, får vennskapet en eksklusiv karakter som gjør at partene føler deres relasjon er unik (Simmel 1950: 126-127).

I den andre typen relasjoner, bekjentskap, refererer den gjensidige kunnskapen om hverandre "(...) not to the other *per se*; not to what is essential in him, intrinsically, but only to what is significant for that aspect of him which is turned toward others and the world" (Simmel 1950: 320, Simmels utheving). Her handler det ikke om å få innblikk i hverandres individuelle personlighet. I stedet er bekjentskap kjennetegnet av at man kun har overfladisk kunnskap om hverandre.

Et grunnleggende trekk ved en slik relasjon er at det utøves *diskresjon* fra begge parter. Diskresjon består ikke bare i en respekt for andres hemmeligheter, og personenes ønske om å skjule disse for en. Det sikter i stedet til et krav om at man skal holde seg unna all kunnskap som den andre personen ikke uttrykkelig og bevisst avslører til en (Simmel 1950: 320-321). Det er et generelt prinsipp som tilsier at det andre ikke ønsker man skal vite, skal man også holde seg unna (Simmel 1950: 321). Gjennom dette etableres det en ideell sfære rundt mennesker som han kaller *ære*. Denne sfæren må respekteres da man ikke kan trenge igjennom den uten å krenke individets personlige verdi (Simmel 1950: 321). Diskresjon er ikke knyttet til hvor mye man vet om personen. I stedet handler det om vår villighet til å respektere grensene til bekjentskap, og la dette veilede vår omgang med hverandre (Doubt 1990: 266-267).

Personer gjør ofte uberettiget krav på "retten til å vite". Ved å observere og reflektere over det man ser, kan man få tilgang til det andre ønsker å skjule. Gjennom ufrivillige feilgrep og klossethet avslører personer ofte andre sider ved seg selv enn de i utgangspunktet ønsker. Utnyttelsen av slike feiltrinn og slutningene man trekker som følge av disse, oppstår ofte så automatisk at man ikke har kontroll over dem (Simmel 1950: 323-324). Siden man ikke bevisst har forsøkt å tre over grensen til personens ideelle sfære, kompliserer dette diskresjonsprinsippet om hva man har og ikke har lov til å vite (Simmel 1950: 324).

2.2.6 Vennlige relasjoner

Kurth skiller mellom vennskap og det hun kaller vennlige relasjoner. Vennskap skildres som en varig relasjon som involverer en høy grad av psykologisk intimitet. Man gir mye av seg selv, og det er det som gir vennskapet en unik karakter (Kurth 1970). Her er hun på linje med Simmel (1950) sin definisjon av vennskap. Et vennskap innebærer også en rekke forventninger og plikter. I et "virkelig" vennskap skal personene ønske og ville gjøre alt for hverandre (Kurth 1970: 142). Videre er ikke vennskap knyttet til formelle rolleposisjoner. Samhandlingen venner i mellom må være utvetydig frivillig. Dette krever at man finner på ting sammen i situasjoner som ikke er assosiert med formelle rolleposisjoner (Kurth 1970: 139).

I dagens komplekse samfunn er man involvert i mange relasjoner med mange mennesker der mange av disse er foreskrevne rollerelasjoner. En *vennlig relasjon* utvikles på grunnlag av en slik rollerelasjon (Kurth 1970: 137). I en vennlig relasjon samhandler man med hverandre utover det som formelt kreves av rollen i seg selv. Eksempelvis småsnakker man med kolleger på jobb om andre ting enn det rollen i seg selv krever av en. I motsetning til vennskap har ikke vennlige relasjoner løsrevet seg helt fra formelle rolleposisjoner, og de mangler det klare frivillige aspektet som vennskap baserer seg på (Kurth 1970: 137-139). For å fortsette med eksempelet med kolleger betyr det at man snakker om andre ting enn jobb, men man snakker sammen i kraft av å være kolleger.

I tillegg involverer vennlige relasjoner i kontrast til vennskapet, kun begrensede aspekter ved individet. Slik mangler det også vennskapets unike karakter (Kurth 1970: 137-140). Som Simmel (1950) legger hun vekt på at man ikke avslører intim informasjon eller involverer seg personlig i vennlige relasjoner. Man småprater i stedet om mer hverdagslige og upersonlige temaer.

Kurth (1970) hevder videre at slike vennlige relasjoner er mer fremtredende i dagens samfunn enn tidligere. Grunnen til det er at mennesker er ambivalente når det gjelder deres vennskapsrelasjoner. Dette bunner i at man møter betraktelige kostnader så vel som belønninger i et vennskap. Vennlige relasjoner er i mange tilfeller å foretrekke fordi de i større grad involverer mer avgrensede plikter. Som hun sier er vennlige relasjoner ønskelige ”(...) *because they lack many characteristics of friendships while still providing us with a pleasant basis of association*” (Kurth 1970: 138, Kurths utheving).

2.3 Det refleksive individ

I sammenheng med nettverksperspektivet skissert ovenfor kan det sies at individualisering er et viktig vilkår for fremveksten av sosiale nettverk (Rasmussen 2007: 254). Også i forbindelse med forskningsspørsmålene som omhandler *gjøren* fremstår Anthony Giddens teori om den nye moderniteten og individualisering som sentral.

Moderniteten kjennetegnes av et brudd med det tradisjonelle, og i følge Giddens ([1991] 1996) lever vi i dag i en post-tradisjonell orden. Han forfekter at vi i dag har beveget oss inn i en epoke hvor konsekvensene av moderniteten videreføres og intensiveres. Giddens snakker om senmoderniteten eller høymoderniteten (Krange & Øia 2006: 103). Han beskriver det høymoderne samfunn gjennom tre grunntrekk som atskiller seg fra det tradisjonelle: refleksivitet, oppløsning av tids- og stedsdimensjonen og utleiring av sosiale systemer med fremvekst av ekspertsystemer (Krange & Øia 2006: 104). Disse endringene har konsekvenser på individnivå. De legger nye premisser for hverdagslivet, noe som har betydning for både selvidentitet og intime relasjoner (Kaspersen 2000: 427-428).

2.3.1 Selvet som refleksivt prosjekt

Selvidentiteten er ikke lenger en gitt størrelse som følger bestemte baner. Modernitetens strukturelle trekk har ført til at tradisjon og standardbiografier har mistet sitt grep om individene. Man må i økende grad konstruere og utforske selvet som en del av en refleksiv prosess (Giddens 1996: 46). Giddens vektlegger at det nå er individenes eget ansvar å konstruere og bevare en selvidentitet. Selvidentiteten antar en narrativ struktur. Man må selv knytte sammen fortid, nåtid og fremtid i en sammenhengende fortelling om selvet (Krange &

Øia 2006: 110). Det vil si at selvidentiteten i dag er knyttet til (...) evnen til at *holde en særlig fortælling i gang* (Giddens 1996: 70, Giddens' utheving).

I dag har individene mangfoldige valgmuligheter når det gjelder *livsstil*, som dreier seg om hvordan man handler, og hvem man ønsker å være (Giddens 1996: 100-101). Giddens definerer livsstil som en rutinepreget praksis, integrert i alle de små avgjørelser man hele tiden tar i hverdagslivet. Men livsstilen velges refleksivt på grunnlag av vurdering av ulike alternativer, og slik er den også åpen for endring (Giddens 1996: 100-101). Med økt frihet kommer økt ansvar. Man er tvunget til å velge mellom alternative livsstiler. Det krever at man er seg bevisst hvem man ønsker å være (Giddens 1996: 100-101).

2.3.2 Rene relasjoner

Under høymoderniteten forandrer også intimiteten karakter. Personlige private relasjoner går fra å være forankret i slektskap og lokale bindinger til å være *rene*, løsrevet fra slike eksterne bindinger. Rene relasjoner eksisterer for sin egen skyld. De opprettholdes bare så lenge begge parter føler de får noe ut av forholdet (Giddens 1996: 109-110). Hvis en av partene ikke er fornøyd, oppløses relasjonen (Giddens 1996: 218). Dette betinger refleksivitet rundt hva man selv ønsker å oppnå (Giddens 1996: 112).

I det rene forhold, hvor relasjonen bare etterstrebes på grunnlag av hva man kan få ut av den, er *forpliktelse* overfor den andre og selve forholdet bærende. Det gir en garanti om at relasjonen er av varig karakter (Giddens 1996: 113-114). Søken etter *intimitet* står sentralt i den rene relasjon. Gjennom en gjensidig åpenhetsprosess hvor man åpner sitt selv for den andre, skapes en følelse av intimitet (Giddens 1996: 115-117). I denne åpenheten må man være oppriktig og ærlig. Det krever at man kjenner seg selv, og at man er i stand til å avsløre denne viten overfor den andre (Giddens 1996: 218). Det rene forhold er også avhengig av at partene utviser gjensidig *tillit* til hverandre. Heller ikke tilliten har i dag noe ytre å støtte seg på i form av sosiale eller personlige bindinger. I stedet er tilliten noe som må arbeides frem. Den oppbygges gjennom intimitet med en annen. Gjennom den gjensidige avsløringsprosessen hvor man deler ting ved seg selv, mobiliseres intimitet, og derigjennom tillit (Giddens 1996: 117). Den rene relasjon er også en del av selvets refleksive prosjekt hvor relasjonene både krever og gir mulighet for kontinuerlig selvforståelse (Giddens 1996: 217). Slik er også den relasjonelle delen ved individets tilværelse knyttet til livsstil, valget om

hvordan en vil leve sitt liv (Groven 1997: 18).

2.3.3 Giddens og oppgaven

Giddens forståelser har skapt debatt. Det hevdes at Giddens overser viktige strukturerende trekk, og går for langt i forståelsen av individualisering (Jamieson 1999; Jamieson 2002; Prieur 2002; Krangle & Øia 2006).

På grunnlag av denne kritikken er det avgjørende å forankre Giddens (1996) perspektiver på individualisering i hvordan jeg vil bruke hans innsikter på mitt materiale som tar for seg medierte sosiale nettverk. Det er først og fremst viktig at Giddens hypoteser kan forstås som beskrivelser av tendenser (Krangle & Øia 2006: 37). Han legger selv vekt på at han noen steder arbeider med idealtyper hvor noen trekk kommer i forgrunnen mens andre nedtones (Giddens 1996: 10). Det vil ikke si det samme som at samfunnsmessige strukturer ikke lenger har innvirkning (Lüders 2007: 49). Selv om strukturelle trekk fortsetter å begrense friheten til mennesker, kan det argumenteres for at graden av refleksivitet og betydningen av livsstilsvalg blir mer fremtredende i dagens samfunn, bemerker Graham Allan (2001: 333). Å opprettholde medierte nettverk krever at man eksempelvis er refleksiv *som* mann eller *som* kvinne.

2.4 Det sosiale subjekt

Med utgangspunkt i forståelsen av nettverkssamfunnet, dets fokus på båndenes styrke og betydningen av refleksivitet, kan man spørre seg hvordan slike bånd oppstår og vedlikeholdes. Som sosiale vesener inngår man i et samspill med andre (Bø & Shiefloe 2007: 13-14). Man søker å skape og holde fast ved sosiale relasjoner både i medierte og umediate kontekster. Dette krever innsats i form av tid og engasjement (Bø & Schiefloe 2007: 177-178). Å opprettholde sosiale nettverk er knyttet sammen med folks evne til å forme og ta vare på nettverk. Vedlikehold tar først og fremst form av sosialt samvær og kommunikasjon (Rasmussen 2007: 261). For å holde kontakten med Vennene på Facebook må man samhandle, og Facebook er utviklet som et kommunikasjonsverktøy.

Innen forskning på Internett som sosialt verktøy er det ulikt syn på hvordan sosiale relasjoner påvirkes som følge av Internetts utvikling som sosial samhandlingsarena (Wellman, Quan-Haase, Witte & Hampton 2001; Wellman mfl. 2002). Jeg vil i kapittel 7 komme tilbake til denne diskusjonen. Her vil jeg bare presentere de teoretiske perspektivene jeg vil tolke

samhandlingen på Facebook innenfor.

2.4.1 Rammer

For å skille mellom ulike kommunikasjonsmåter kan man ta utgangspunkt i begrepet rammer. Erving Goffman tar i bruk dette begrepet for å betegne ulike situasjonsdefinisjoner. En situasjonsdefinisjon gir svar på spørsmålet ”hva foregår her?”. Svaret på dette spørsmålet er det som gir mening til situasjonen (Album 1996: 22). Alle rammer involverer regler, og rammen sier noe om hvordan det er passende å oppføre seg i sosiale møter. Fordi rammen avgjør hvordan det er passende å te seg, forplikter den også deltagerne, i følge Goffman (Album 1996: 22). Ved å følge rammen anerkjenner man de andre deltagerne som respektable mennesker (Jacobsen & Kristiansen 2002: 150).

Et sentralt begrep i denne sammenheng er det Goffman betegner som *keying*. Det refererer til at mange situasjoner på overflaten kan se like ut. Situasjonene kan under overflaten være veldig forskjellige. Det kommer an på hvilken ramme de tolkes ut fra av deltagerne selv (Album 1994, 1996; Jacobsen & Kristiansen 2002).

Dag Album skiller mellom to ulike typer rammer for samhandling. Han tar utgangspunkt i Goffman sitt rammebegrep og skiller mellom samhandling om relasjoner og samhandling i relasjoner. I den første typen er det man prater om bare et redskap for kontakt og samhandling. I den andre er det man prater om interessant i seg selv (Album 1996: 24).

2.4.3 Sosiabilitet

Samhandling om relasjoner er et eksempel på det Simmel betegner som sosiabilitet. For Simmel fremstår sosial interaksjon som grunnenhet i samfunnet, og han peker på at begrepet samfunn i seg selv generelt refererer til samhandling mellom individer (Simmel 1950: 40). Videre hevder han at man i samhandling kan skille mellom det han kaller *innhold* og det han kaller *form* (Simmel 1950: 40-41). Ved hjelp av denne distinksjonen skiller han analytisk mellom to typer interaksjon, sosialitet og sosiabilitet. *Sosialitet* defineres som sosial interaksjon knyttet til et innhold. På bakgrunn av forskjellige drifter, interesser og formål går individene sammen i ulike former for samhandling (Album 1994: 94). *Sosiabiliteten* fremstår på sin side som lekeformen av samhandling (Simmel 1950: 42-43). Sosiabelt samvær har

”(...) no objective purpose, no content, no extrinsic results, it entirely depends on the personalities among whom it occurs” (Simmel 1950: 45).

I sosiabelt samvær prater man for pratens skyld. Det finnes ingen ytre interesser som styrer samværet. Formen har løst seg fra innholdet (Album 1994: 94-95). Samtalen står sentralt i det sosiale samvær, som i alt samvær. Men her er emnet bare et redskap for å være sammen (Simmel 1950: 51-53). Ved hjelp av dette begrepet viser Simmel hvordan samtaler kan være meningsfulle uten at det er betydningen i utsagnet selv som er meningsfullt (Album 1994: 89). Emnet må uansett være interessant og fascinerende selv om det ikke er innholdet som er hensikten med praten (Simmel 1950: 52). Så fort samtalen bærer preg av å være objektiv, og får et innhold og en hensikt, opphører samværet å være sosiabelt (Simmel 1950: 52). Her ser man også hvordan sosiabilitet er et eksempel på keying (Album 1994: 95).

Sosiabiliteten avhenger sterkt av personligheten til deltagerne. Av den grunn kan de ikke understreke deres særpreg for sterkt. Simmel fremhever at *takt* eller etikette er av avgjørende betydning i det sosiale samværet. Siden det ikke finnes ytre interesser som styrer selvreguleringen til individer oppfyller takt denne funksjonen (Simmel 1950: 45). Hva deltagerne besitter i form av egenskaper som rikdom eller sosiale posisjoner kan ikke være en del av det sosiale samværet (Simmel 1950: 45-46). Sosiabiliteten ledes av et demokratisk prinsipp som tilsier at man skal oppføre seg ”som om” man er like i sosiale møter (Simmel 1950: 49). Det demokratiske prinsipp fordrer at likeverdigheten lekes i de tilfeller hvor den ikke eksisterer. Slik er sosiabiliteten en kunstig verden. Det blir imidlertid bare en løgnaktig verden dersom sosiabiliteten veiledes av ikke-sosiale hensikter, eller brukes som skalkeskjul for slike hensikter (Simmel 1950: 48-49).

2.4.2 Samhandling om relasjoner

Jeg har lagt størst vekt på samhandling om relasjoner, da denne rammen viste seg som en viktig del av kommunikasjonen på Facebook. Tidligere forskning har også vist at denne rammen er en viktig del av samhandlingen på nettet. Stig Hjarvard hevder sosiabiliteten har blitt en dominerende kommunikasjonsform på Internett (Hjarvard 2007, se også Hjarvard 2003). Begrepet om sosiale medier har også blitt inkorporert i studiet av HCI (Human Computer Interaction). Forskning på dette feltet har vist at kommunikasjonsteknologier som ikke nødvendigvis har blitt tilrettelagt for sosial interaksjon raskt har blitt tatt i bruk på en slik måte (Donath 2004: 629). En undersøkelse av samhandling på nettet fant at

informasjonen brukerne utvekslet var et middel for å opprettholde sosiale relasjoner (Rutter & Smith 1999). Finske Vilma Lehtinen (2007) studerte fotodelingstjenesten IRC Galleria som et sosialt nettverk. Hun snakker i den forbindelse om ”poengløs kommunikasjon”. Det kan knyttes til sosiabilitet selv om hun ikke bruker begrepet direkte i sin studie.

2.4.5 Hverdagslivets ritualer

Erving Goffman er i sine studier opptatt av hverdagens ansikt til ansikt-interaksjon. Slike møter kaller han for en *samhandlingsorden* (Rasmussen 2004, uten sidetall). I sosiale møter av den typen Simmel kaller sosiabilitet ser Goffman ulike ritualer (Album 1994: 100).

Goffman tar utgangspunkt i Durkheim sin forståelse av ritualer. Han omgjør disse til ritualer i hverdagslivet, løsrevet fra deres religiøse aspekter (Album 1994: 100). For Goffman er ritualer handlingsregler som kommer til uttrykk i konvensjonelle talemåter, uttrykk og atferd (Kristiansen 2005: 209). Det er disse reglene som garanterer at alle oppfører seg på en passende måte i sosiale møter. Når man snakker om ritualer, er det Goffman betegner som seremonielle regler de vesentlige. De inkorporeres i det som kalles *etikette* (Goffman [1967] 2005: 55). Disse tilhører den praktiske bevissthet (Album 1996: 61).

Direkte kommer etikettereglene i form av *forpliktelser*. De forteller noe om hvordan man moralsk bør oppføre seg. Indirekte er reglene *forventninger*, og de etablerer hvordan andre er moralsk bundet til å oppføre seg overfor en selv. Disse etikettereglene følges fordi det er passende og rettferdig å gjøre det (Goffman 2005: 48-49). De er støttet opp av sosiale sanksjoner, og de understreker betydningen ansvar i form av moral (Goffman 1971: 98-99).

Reglene er faste og har en regelmessig karakter. Det er konvensjonelle kommunikasjonsmåter hvor man oppfører seg på en passende måte og utviser respekt for de andre deltagerne (Goffman 2005: 54). Det er ikke vår individualitet som understrekes i ritualene. Tvert i mot er det vår alminnelighet og det vi har til felles som poengteres (Album 1996: 133). Slik styrer ritualene høflig og passende ansikt til ansikt-interaksjon. Ved å følge dem viser man seg som respektable mennesker (Goffman [1963] 1966, 1971, 2005). Videre har det en tendens til å være enighet om hva ulik atferd uttrykker, så vel som hvilken atferd som anses som passende i ulike sosiale møter (Goffman 1966: 35).

Ritualene kan være av både negativ og positiv art. De negative ritualene spesifiserer hva man ikke skal gjøre (Goffman 1971: 62). De positive ritualene har for Goffman som mål å

etablere, fortsette og fornye sosiale relasjoner (Burns 1992: 79). Eksempelvis har man presentasjonsritualer som handler om hvordan en person konkret gir uttrykk for sin evaluering av en annen person (Jacobsen & Kristiansen 2002: 83). I disse ritualene hilser man på hverandre, gir komplementer og utfører små tjenester for hverandre (Goffman 2005: 72-73). Etikettereglene kommer til syne i hvordan man i møte med bekjente returnerer et smil eller en hilsen, og hvor det anses som brudd på passende oppførsel å avvise en slik tilnærming (Goffman 1966: 114-116). Likeledes er det å takke og gratulere begge ritualer (Goffman 1971).

Man har også såkalte ”unngåelsesritualer”. Disse tilsier at man skal holde en viss avstand til samhandlingspartneren for ikke å bryte med det Simmel kaller den ideelle sfære (Goffman 2005: 62). Eksempelvis skal deltagerne i sosiale situasjoner ikke bringe diskusjonstemaer på banen som kan være pinlige eller ydmykende for andre (Goffman 2005: 65). I henhold til Goffman skal man behandle den andre med verdighet ved å akte dens rett til privatliv (Kristiansen 2005: 210-211). Slik ser vi hvordan Goffman (2005) på samme måte som Simmel (1950) understreker betydningen av takt og diskresjon i sosiale møter.

Ritualene handler om betydningen av respekt, og å behandle hverandre med verdighet. Dette kommer godt til syne i ritualenes to grunnleggende komponenter, ærbødighet og oppførsel. *Ærbødighet* refererer til hvordan man behandler andre. Man skal behandle andre med respekt og verdighet. Man kan ikke selv påstå at man er et ærbødig menneske. Dette er i stedet noe man må søke fra andre (Goffman 2005: 56-58).

Den andre analytiske komponenten *oppførsel*, omhandler hvordan individene må te seg, føre seg og kle seg i samhandling med andre for å få deres respekt og ærbødighet (Jacobsen & Kristiansen 2002: 84). Kort sagt spesifiserer den hvilke egenskaper som er passende å fremvise i sosial interaksjon. Eksempler på slike attråverdige egenskaper i vårt samfunn inkluderer diskresjon og ærlighet (Goffman 2005: 77). Gjennom oppførsel forsøker man å vise at man faktisk innehar disse ønskelige egenskapene. Man kan ikke selv fastslå at man besitter disse gjennom verbale utsagn. Det eneste man kan gjøre er å oppføre seg på en slik måte at andre tolker en som en person som innehar de egenskapene man ønsker de skal oppfatte (Goffman 2005: 78).

Ærbødighet og oppførsel sier også noe om individenes selv¹². For Goffman er selvet en sosial konstruksjon som delvis skapes gjennom andres bilder av en selv (Goffman 2005: 84-85). Det menneskelige selv er hellig, og ved å følge etikettereglene fremstår man som en ærbødig og respektabel person som også respekterer og anerkjenner andres selv (Album 1996: 128-130). Brytes etikettereglene, trues selvet. Det kan føre til en følelse av forlegenhet (Goffman 2005: 105-110). Så lenge reglene etterleves bidrar de til den moralske orden i samfunnet. De er i følge Goffman det ”limet” som holder samfunnet sammen (Jacobsen & Kristiansen 2002: 85).

2.4.6 Teatermetaforen

For å delta i samhandling er det nødvendig å presentere seg selv. Goffman ([1959]1992) knytter videre sosial interaksjon sammen med rollespill og dramaturgiske prinsipper. Han tar i bruk sin teatermetafor, hvorigjennom han søker å forstå hvordan folk handler, og hvorfor de gjør som de gjør (Jacobsen & Kristiansen 2002: 88).

Et nøkkelbegrep i denne sammenheng er *rolle* som Goffman definerer som fastlagte handlingsmønstre som kan spilles ved flere anledninger (Goffman 1992: 22). I sosiale møter spiller man ut sine roller for hverandre som skuespillere på en scene. Her forsøker man å gi et bestemt *uttrykk* for hvem man er i den sosiale situasjonen. Gjennom uttrykkene som gis former publikum et *inntrykk* av en (Goffman 1992: 12). For at uttrykket man gir og inntrykket andre danner seg skal harmonere, må man passe på at man uttrykker det man faktisk ønsker å formidle. Man må *dramatisere* (Goffman 1992: 34). Det vil si at man tar i bruk uttrykksmidler som betoner det man ønsker å formidle (Jacobsen & Kristiansen 2002: 97). For å gjøre et godt inntrykk *idealiserer* man sin opptreden (Goffman 1992: 37-38). Man fremhever uttrykk som passer situasjonen og anerkjente verdier. På samme tid nedtoner man sider som står i konflikt til dette (Jacobsen & Kristiansen 2002: 98). Her kan det trekkes en forbindelse til rammer. Det er tolkningen av situasjonsrammen som ligger til grunn for vårt rollespill (Rasmussen 2003, uten sidetall).

¹² Både Giddens og Goffman tar i bruk begrepet selv. Det er viktig å klargjøre hvordan jeg forstår selvet i denne oppgaven. Som boyd (2002) mener jeg selvet kan deles opp i to kategorier. En indre identitet refererer til vår selvforståelse i relasjon til våre erfaringer. Denne er varig og tas med fra situasjon til situasjon. Når vi samhandler med andre viser vi bare frem aspekter ved oss selv. Dette er den sosiale identiteten, eller offentlige versjonen av selvet. Mens den indre identiteten blir opprettholdt av individet alene, avhenger den sosiale identiteten av hvordan individet presenterer seg og hvordan andre tolker denne presentasjonen. Den indre og sosiale delen av selvet er ikke atskilt, men påvirker hverandre gjensidig. Den offentlige delen av selvet påvirkes av vår indre identitet. For å sosialisere med andre projiserer vi deler av vår identitet og bruker denne til å konstruere en opptreden. Den indre identiteten er i sin tur basert på de erfaringer vi gjør (boyd 2002: 21-22).

Når man møter andre ligger det forventninger om en passende personlig fremtoning. Her er det Goffman betegner som *face* viktig. Man må hele tiden kontrollere ansiktsuttrykkene i form av passende uttrykk (Goffman 2005). Ansiktsbegrepet er for Goffman videre et bilde av selvet skissert i form av sosialt godtatte egenskaper. Presenterer man seg på en god måte er dette et bilde andre deltagere kan dele (Goffman 2005: 5). På disse måter bedriver man hele tiden inntryksregulering i sosiale møter (Rasmussen 2003).

To sentrale begreper i denne forbindelse er *frontstage* og *backstage*. *Frontstage* er der opptreden foregår, og her er publikum til stede. Det er her man forsøker å gi et bestemt inntrykk av seg selv gjennom inntryksregulering (Jacobsen & Kristiansen 2002: 100). Her bringer personene blant annet med seg en *personlig fasade* som klesstil, ansiktsuttrykk, kroppsholdning etc. (Goffman 1992: 29). Som regel er man ikke alene på scenen. Man er en del av det Goffman kaller et lag. Laget må samarbeide om å definere den sosiale situasjonen slik at de enkelte kan handle passende og i overensstemmelse med den (Jacobsen & Kristiansen 2002: 98).

Backstage er der man forbereder og øver på ens opptreden. Her kan man vise frem sider man ellers nedtoner. Grunnen til det er at publikum ikke har adgang hit (Jacobsen & Kristiansen 2002: 100). Backstage er imidlertid ikke alltid en arena uten publikum. Det er i stedet et område hvor man spiller andre roller (Goffman 1992: 103-104). Er man sammen med gode venner kan man i større grad droppe masken og "være seg selv". Backstage blir et sted hvor man kan slappe av og falle ut av rollen (Goffman 1992: 187). Det vil si innta en ny rolle (Rasmussen 2003) som god venn og fortrolig.

I samhandling med andre prøver man altså å presentere seg selv på en ønskelig måte. Imidlertid gir man ikke bare fra seg uttrykk bevisst og frivillig. Som Simmel (1950) legger Goffman vekt på at man ufrivillig avgir tegn gjennom ens opptreden. Ved hjelp av uttrykkene som gis og avgis tolker publikum ens opptreden. Resultatet av tolkningsprosessen er det inntrykket de får (Goffman 1992: 12). Som sagt er selvet for Goffman et sosialt prosjekt, og slutningene andre gjør på grunnlag av de tegn man bevisst og ubevisst avgir, vil også påvirke hvordan man oppfatter seg selv (Goffman 2005).

2.4.7 Goffman som sammenligningsverktøy

Goffman og Simmel beskjeftiger seg med ansikt til ansikt-situasjoner. På nettet møter man hverandre ikke ansikt til ansikt, men her har forskning vist at det kan være nyttig å bruke ”gammel” teori på ”ny” empiri (Kummervold 1998: 19).

På samme måte som forskning har funnet det verdifullt å snakke om sosiabilitet i forbindelse med samhandling på nettet, har også forskning vist hvordan Goffman (1966, 1971, 2005) sitt fokus på ritualer kan være nyttig i internettforskningen. Jason Rutter & Greg Smith (1999) finner at det i online-kommunikasjon utøves det de kaller nett-etikette. Her fremstår høflighet som essensielt, noe de knytter opp mot Goffman sitt fokus på ritualer. Lehtinen finner også rituelle aspekter i IRC Galleria. Samhandlingen der følger visse kulturelle konvensjoner som deltagerne er seg bevisste. Hun sier videre at det essensielle er at disse ritualene både bekrefter og rekonstruerer den sosiale orden på denne siden (Lehtinen 2007: 71).

I forhold til teatermetaforen gir Goffman et godt sammenligningsgrunnlag (Rasmussen 2004). Både samhandling ansikt til ansikt og nettmediert selvpresentasjon kan sies å være mediert. I det første tilfellet medierer man ved hjelp av kroppen. I det andre tilfellet er fraværet av kroppen et av de viktigste poengene (Buland 2001: 48). Ved hjelp av Goffman (1992) kan man se forskjeller og likheter mellom de to formene for selvpresentasjon. Forskjellene viser også til hvilke utfordringer man møter i forbindelse med selvpresentasjon i nettmedierte kontekster, og hvilke løsninger man finner for å håndtere vanskelighetene. Andre ganger kan selvpresentasjon være lettere på nettet enn det er i ansikt til ansikt-møter (Buland 2001: 47-48). Uansett tilbyr Goffman (1992) viktige innsikter som forskere har funnet verdt å ta med seg videre i studiet av online-kommunikasjon.

Her må det innskytes at Goffman har blitt sterkt kritisert for sitt syn der hverdagslivets samhandling ligner et spill med kyniske deltagere (Jacobsen & Kristiansen 2002: 105). Det er avgjørende å peke på at Goffman bruker denne metaforen som et analytisk redskap for å redegjøre for hvordan selvet skapes og presenteres i møte med andre (Jacobsen & Kristiansen 2002: 105).

2.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjennomgått mitt teoretiske rammeverk sammen med relevante tidligere studier. Teknologisk utvikling forstås gjennom Rasmussen (1996) og Lüders (2007). Videre tar jeg utgangspunkt i nettverksteoretikernes forståelse av sterke og svake bånd. Denne distinksjonen forstår jeg gjennom Simmel (1950) og Kurth (1970). Å være i stand til å holde sosiale nettverk ved lag fordrer refleksivitet, noe Giddens (1996) er opptatt av. Sosiale nettverksbånd opprettholdes først og fremst gjennom samhandling. Her vil Simmel (1950) sitt begrep om sosiabilitet stå sentralt. Det samme vil Goffman (1966, 1971, 1992, 2005) sin forståelse av selvpresentasjon og rituell kommunikasjon.

Det kan til å begynne med se ut som mange begreper og ulike tankeretninger. Men som vi senere skal se, utfyller disse teoriene og begrepene hverandre på viktige måter når det gjelder å komme til en forståelse av digitale sosiale nettverk som Facebook.

3. Metodiske refleksjoner

Metodiske refleksjoner er en viktig del av et hvert forskningsprosjekt. Metode er ikke bare noe som ligger der klar til bruk. Metoden gjøres. Den kan gjøres på ulike måter, og jeg måtte foreta mange valg (Kvale [1994] 1997; Thagaard 2003; Fog 2005; Widerberg 2005). I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for den prosessen som har ledet frem til forståelsene jeg presenterer i analysekapitlene. Slik kan man få innblikk i hvordan jeg har gått frem, hvilke refleksjoner jeg har gjort meg og hvilke valg jeg har fattet på grunnlag av disse.

3.1 Valg av forskningsverktøy

Mine forskningsspørsmål impliserer en gjøren. Ikke bare er jeg interessert i hvordan man gjør Facebook. Jeg er også interessert i hvorfor brukerne tar i bruk Facebook på den måten de gjør. Da er det viktig å gripe fatt i aktørenes egne forståelser. En styrke ved intervjuer ligger nettopp i denne muligheten (Widerberg 2005: 16). Gjennom samtaler med informantene hadde jeg anledning til å få innsikt i deres oppfatninger, synspunkter og forståelser av Facebook (Widerberg 2005: 16). Til mitt formål var intervjuer et velegnet forskningsverktøy.

3.2 Valg av informanter

Jeg valgte å ta utgangspunkt i studenter og deres bruk av Facebook. Et første krav var at de måtte tilhøre Universitetet i Oslo. I tillegg ønsket jeg unge voksne personer i alderen 18-25 år.

Grunnen til at jeg valgte *studenter* og deres bruk av Facebook er flerfoldig. Internett har blitt en del av deres hverdagsliv og kommunikasjonsvaner (Jones 2002: 2). På samme tid kan man anta at studenter har særlig stor grunn til å benytte seg av medierte sosiale nettverk aktivt. For mange innebærer studenttilværelsen at man flytter til et nytt sted, eller mange av ens venner flytter. Forstått slik kan Facebook være et egnet sted for å holde kontakten med venner geografisk langt unna, og venner man hadde i tilknytning til videregående skole (Jones 2002: 17-18, se også Skog 2008). I tillegg begynte Facebook nettopp som en ressurs for universitetsstudenter, og det kan være interessant å se hvordan det redskapet som tilbys tas i bruk blant studenter i Norge. Slik var jeg av den oppfatning at studenter kunne være både interessante og typiske representanter for Facebook, noe Jette Fog (2005: 13) fremhever som

viktig i forbindelse med utvelgning av informanter i kvalitative forskningsprosjekter.

3.2.1 Rekruttering av informanter

Etter klarsignal fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) begynte rekrutteringen av informanter ved at jeg sendte ut en forespørsel om intervju på Facebook via innboksen til personer som var tilknyttet Universitetet i Oslo sitt nettverk. Hovedsiden til dette nettverket gjør det mulig å spesifisere søkingen etter personer i henhold til alder og kjønn. Jeg sendte ut forespørsel til tretti tilfeldige personer i den aldersgruppen jeg hadde begrenset utvalget til. Jeg fikk bare tre svar på disse henvendelsene, hvorav to stilte seg positive til deltagelse. Dette viste seg ikke som en hensiktsmessig tilnærmelse. Derfor bestemte jeg meg for å forsøke snøballmetoden.

En fare med snøballmetoden er at informantene kan komme til å bestå av personer innen samme sosiale nettverk (Thagaard 2003: 54). For å hindre dette kontaktet jeg hovedsakelig bekjente som tilhører andre nettverk enn meg selv. Jeg spurte om de kunne høre med sine venner om noen ønsket å delta. Denne fremgangsmåten viste seg også vanskeligere enn jeg hadde trodd. Jeg spurte derfor noen av mine venner om de kjente noen som kunne tenke seg å være med. Slik fikk jeg rekruttert elleve informanter med tilhørighet til ulike sosiale nettverk.

Selv om informantene tilhører ulike nettverk må det nevnes at rekrutteringsvansker gjorde at de fleste som valgte å stille på intervju beskrev seg selv som ganske utadvendte og sosiale. Det vil si at jeg ikke i stor grad får tak i hvordan andre ”typer” mennesker bruker Facebook. Mine intervjuer fanger ikke opp hvordan spesielt innadvendte eller sjenerte personer bruker denne siden. Hensikten med min oppgave er ikke å generalisere på tvers av en gruppe mennesker, men å ta tak i forståelser som kan belyse min problemstilling. Av den grunn oppfattet jeg ikke dette som problematisk.

3.2.2 Fremstilling av informantene i oppgaven

Jeg har intervjuet sju jenter og fire gutter i denne oppgaven. Aldersmessig er de mellom 19-25 år. Fortrolighet i forskning dreier seg om at man ikke skal offentliggjøre private data som kan identifisere intervjupersonene (Kvale 1997: 120). Det er av etiske grunner viktig å anonymisere informantenes virkelige identitet (Thagaard 2003: 24). I analysen av materialet vil de elleve informantene fremstilles ved hjelp av fiktive navn som følgende: Maria, Line,

Nora, Henriette, Mille, Eva, Helene, Morten, Mattias, Andreas og Fredrik.

3.3 Intervju

3.3.1 Intervjuforberedelser

En viktig forberedelse til intervju er å utforme en intervjuguide. Gjennom hva man spør om, og hva man vektlegger, legges også grunnlaget for analysen (Widerberg 2005: 60). Jeg la ned mye tid i utformingen av denne. Jeg er selv en aktiv bruker av Facebook, og jeg hadde rikelig med personlig erfaring i forhold til det feltet jeg nå skulle studere i forskningsøyemed. Egne erfaringer var til stor hjelp i utforming av intervjuguide. Tidligere forskning var en annen kilde til hjelp. Det ga innsyn i interessante spørsmål og formuleringer jeg på forhånd ikke hadde tenkt på. Slik sett ga ikke tidligere forskning bare et innblikk i statusen på feltet, men jeg kunne nyttiggjøre meg foreliggende kunnskap også på andre måter. En siste inspirasjonskilde var samtaler med venner og familie om hvordan de brukte Facebook.

Jeg måtte også ta stilling til hva slags type intervju jeg ønsket å bruke. Kvalitative intervjuer kan i sin struktur være mer eller mindre strukturerte (Lüders 2007: 27). Jeg valgte å ta i bruk det som kalles halvstrukturerte intervjuer. Jeg hadde bestemt hvilke temaer jeg ønsket å gå gjennom, og satt opp forslag til spørsmål. Samtidig ønsket jeg å ha muligheten til å følge informantenes egne fortellinger. Jeg stilte meg åpen for at de kunne fortelle ting jeg ikke hadde tenkt på (Thagaard 2003: 85). Slik kunne jeg lettere ta vare på informantenes egne forståelser av hvordan og hvorfor de bruker Facebook. Det var ikke sikkert de hadde samme oppfatning av hva som var viktig som meg.

Intervjuing er også et håndverk som må trenes opp (Widerberg 2005: 90). Som forberedelse til intervjuene foretok jeg to prøveintervjuer. Intervjuguiden ble videreutviklet på grunnlag av den innsikten disse intervjuene ga. Samtidig ga det meg trening og selvtillit til å møte resten av informantene, noe Tove Thagaard (2003: 86) viser til som det viktigste ved trening.

3.3.2 Forforståelser

Som intervjuer skulle jeg være mitt eget instrument (Fog 2005). Da er det viktig at jeg ble klar over hvilke forestillinger jeg hadde av Facebook før jeg startet å intervjuer (Widerberg 2005: 56). Siden jeg selv bruker Facebook, kan man si at jeg forsket i egen kultur. Intervjuer er i seg

selv fortløpende tolkningsprosesser, og man ser med de øyne man har (Fog 2005: 54). Hva jeg rettet oppmerksomheten mot i intervjuene, ville være preget av egne erfaringer og forståelser. Slik kunne førstehåndserfaring med Facebook hindre noen former for innsikt (Thagaard 2003: 181). Som Fog (2005) sier, måtte jeg utføre en selvransakelse for å bli klar over mine egne forforståelser. Bare slik kunne jeg ta vare på informantenes egne perspektiver. Det var *deres* forståelser jeg ønsket å få fatt i.

Gjennom utformingen av intervjuguiden, samtaler med andre og prøveintervjuer ble jeg klar over mange av mine forestillinger. Å ha muligheten til å gå utenfor intervjuguiden var også fruktbart i forhold til forforståelser jeg ikke visste jeg hadde. I de tidligste intervjuene kom det opp temaer jeg ikke i stor grad hadde utdypet på forhånd. Det jeg senere i oppgaven kommer til å betegne som ”snoking” var noe som kom frem i de første intervjuene, i større grad enn jeg hadde vektlagt. Slik hjalp informantene meg til å se nye og interessante aspekter ved Facebook. Det førte i sin tur til nye og interessante forskningsspørsmål.

Samtidig ga egen erfaring med Facebook noen privilegier. Å være online gir en førstehåndserfaring med feltet. Det kan være nyttig for å oppnå en mer omfattende forståelse (Lüders 2007: 24). Jeg kunne som sagt nyttiggjøre meg av egne erfaringer i utformingen av intervjuguiden. Jeg var også kjent med sjargongen som gjør seg gjeldende på Facebook. Dette skapte en trygghetsfølelse for meg som intervjuer da jeg visste jeg ville forstå hva de pratet om.

3.3.3 Intervjusituasjonen

Det første man må ta stilling til i intervjusituasjonen, er hvor intervjuet skal finne sted. Jeg lånte et seminarrom på Blindern. Valget av dette var begrunnet ut fra praktiske hensyn. Jeg intervjuet som regel informantene i studietiden og de befant seg da på området. Det er også et stille og rolig sted hvor vi kunne sitte uforstyrret, i motsetning til for eksempel en kafé hvor det foregår mye rundt. Ulempen kan være at selve prosjektet blir knyttet opp mot studier, og slik får en mer formell undertone enn det muligens ville fått i andre sammenhenger. Det virket imidlertid på meg som informantene synes det var et greit møtested. Her føler de seg hjemme og er komfortable.

Intervjuer er basert på en ensidig fortrolighet. Det er bare informanten som deler av seg selv (Fog 2005: 216). Det var jeg som intervjuer som bestemte hva vi skulle prate om. Det var jeg

som stilte spørsmålene, mens informantene svarte (Fog 2005: 53). For at informantene skal få lyst til å dele av seg selv på denne måten, er det viktig å skape en fortrolig stemning. Dette er også en utfordring (Thagaard 2003: 84). Når jeg møtte mine informanter på universitetsområdet, tok jeg de først med på kafé for å kjøpe noe å drikke til oss. Jeg opplevde at dette bidro til å løse opp stemningen. Vi fikk på denne måten småpratet litt om intervjuet, men også om andre ting før vi satte oss ned. Slik ble vi også litt tryggere på hverandre.

Mange av mine informanter var nysgjerrige på hvordan jeg brukte Facebook. Spørsmål som ”Hva gjør du på Facebook”, ”Hvorfor har du Facebook?” ble ofte stilt til meg. De gangene det skjedde under intervjuet var det en utfordring. Mine svar på hvordan jeg personlig brukte Facebook kunne oppleves som svar på hva jeg mente var korrekt bruk av denne siden. De svarene jeg ga kunne influere deres svar videre i intervjuet. Samtidig følte jeg det vanskelig og ikke svare på deres spørsmål. Jeg løste dette ved å svare veldig generelt. Etter at jeg hadde besvart spørsmålet forsøkte jeg å vri samtalen tilbake mot mine informanters gjøren. Som regel snudde spørsmålene seg mot meg når intervjuet var ferdig. Jeg opplevde da at det ga grunnlag for interessante samtaler som resulterte i ytterligere informasjon. Dette viser også at den ensidige fortroligheten i intervjusituasjonen ikke alltid er absolutt. Informantene kan også stille spørsmål og forvente seg svar (Fog 2005: 217-218).

Et intervju er en mellommenneskelig situasjon (Kvale 1997: 45-46). Det preges av hvordan informanten og jeg opplevde hverandre i intervjusituasjonen. Relasjonen som utviklet seg mellom oss har betydning for de dataene jeg fikk (Thagaard 2003: 97-98). Jeg var på mange måter lik mine informanter. Vi var alle studenter på noenlunde samme alder. Jeg opplevde at det førte til en mer uformell tone i intervjuene da vi så å si stilte på lik linje. De visste at de selv på et senere tidspunkt skal gjøre sin masteroppgave og mange hadde forsøkt seg på å intervju. Det bidro til at de hadde stor forståelse for min situasjon som ny intervjuer. Jeg ble nok i større grad oppfattet som en medstudent av informantene. Dette er kanskje også noe av grunnen til at de følte at de kunne spørre meg om mine erfaringer.

Når jeg fikk vite at noen var interessert i å delta på intervju, sendte jeg dem et informasjonsskriv sammen med en samtykkeerklæring (se vedlegg I)¹³. Siden informasjon om intervjuet var formidlet gjennom venner og bekjente ville jeg være sikker på at de visste hva

¹³ Jeg forandret forskningsspørsmål fra de første til de siste intervjuene. Som følge av dette forandret jeg også informasjonsskrivet fra de første til de siste intervjuene. Jeg har kun lagt ved det siste informasjonsskrivet. Bakgrunnen for dette valget henger sammen med at jeg ikke forandret noe fra det første til det siste informasjonsskrivet. Jeg bare utdypet mer i det siste.

intervjuet skulle handle om, og hva som var hensikten med det, før de takket ja. I dette skrivet understreket jeg også deres rett til å trekke seg fra intervjuet, både før, under og etter. Slik sikret jeg informantenes frivillige deltagelse (Kvale 1997: 118). Foran hvert intervju presiserte jeg også at det var frivillig å svare på spørsmål. Skulle det være noe de ikke ønsket å svare på var det bare å si i fra.

Selv om jeg hadde foretatt to prøveintervjuer, var jeg nervøs i forkant av de første intervjuene. Som vedlegg III viser, er intervjuguiden lang og har detaljerte spørsmål. Jeg var ikke selvsikker nok i rollen som intervjuer til å ha et kort tematisk overblikk. For meg var det betryggende å ha noe å falle tilbake på hvis samtalen gikk i stå. Denne bekymringen viste seg å være ubegrunnet. Alle informantene var pratsomme, og jeg ble stadig takknemlig over hvor mye de delte av seg selv. De svarte utdypende på spørsmålene, og kom inn på mange av temaene av seg selv. Det var altså en fornøylig jobb å intervjuer studenter. Etter hvert som jeg ble mer komfortabel i rollen som intervjuer var jeg heller ikke så nervøs foran intervjuene. Da var jeg også i stand til å løsrive meg mer fra intervjuguiden. De detaljerte spørsmålene virket heller som en huskeliste som gjorde meg trygg på at jeg fikk stilt alle relevante spørsmål.

3.4 Analysen av materialet

Et fellestrekk ved kvalitative verktøy er at dataene som skal analyseres foreligger i form av tekst (Thagaard 2003: 13). Her stopper samarbeidet med informanten. Utskriften er produktet av vår samtale. Nå skulle jeg tolke, analysere og forstå dette produktet (Fog 2005: 108-109). Det har vært viktig for meg å ta vare på informantenes perspektiv i analysen og presentasjonen av materialet. Valget falt på en empirisk tilnærming hvor jeg søkte å forstå Facebook gjennom deres skildringer. Den ene grunnen til dette valget baserer seg på at det ikke finnes så mye forskning på sider som Facebook, særlig i norsk sammenheng. Dette nødvendiggjør mer deskriptive analyser som gir erfaringsnære beskrivelser (Beer & Burrows 2007). Den andre grunnen handler om at det bare er slik man kan ivareta informantens integritet (Thagaard 2003: 108). En empiribasert tilnærming betyr ikke at jeg kun gjengir det informantene sier. Hensikten med intervjuer er at man senere skal fortolke hva som sies, og hvordan det sies (Kvale 1997: 42). Det er derfor viktig å presisere at det handler om min *fortolkning* av informantenes fortellinger (Thagaard 2003: 170-171).

Jeg hadde i informasjonsskrivet forklart at jeg ville gjøre bruk av båndopptager. I forkant av intervjuet spurte jeg også om tillatelse til dette. Alle informantene syntes det var i orden. Jeg

hadde slik den fordel at jeg kunne transkribere intervjuene ordrett. Jeg syntes det var problematisk å notere under intervjuet. Jeg ble for opptatt av det jeg skrev, og det informanten fortalte kom i bakgrunnen. Jeg oppdaget raskt at det for meg var mer fordelaktig å skrive ned viktige refleksjoner i etterkant av intervjuet.

Intervjuene varte i snitt en og en halv time. Å transkribere disse var tidkrevende, og det gjorde at jeg ble fortrolig med materialet underveis. Når alle intervjuene var ferdig transkribert, leste jeg gjennom disse flere ganger. Ut fra dette satte jeg opp ulike analysekategorier. Jeg sorterte og kategoriserte alt materialet samtidig som noen utsagn falt innunder flere analytiske koder. Slik fikk jeg oversikt over de ulike temaene i mitt materiale. Disse kategoriene la grunnlaget for tolkning og dypere forståelse av materialet (Thagaard 2003: 134-135). Til sist leste jeg også over intervjuene i sin helhet en gang til. Slik fikk jeg bekreftet at de kategoriene jeg hadde satt opp faktisk var hensiktsmessige.

Jeg transkriberte intervjuene ordrett. Jeg har likevel valgt å redigere sitatene i presentasjonen. Man snakker annerledes enn man skriver. I noen tilfeller kan det virke forundrende av informanten å ta med sitatene ordrett. Samtidig blir det lettere å lese når de er tilpasset skriftspråket (Lüders 2007: 36). Hvis jeg har tatt vekk deler av sammenhengen i et sitat blir det merket som (...). Der hvor det i sitater er nevnt navn, steder osv. er disse byttet ut med fiktive navn. Grunnen til det er at jeg ikke vet om informantene refererer til ekte personer og steder, eller selv valgte et pseudonym. Selv om sitatene i presentasjonen er redigerte, er de ikke forandret på en slik måte at de forandrer meningsinnhold.

Jeg valgte også å inkorporere prøveintervjuene som en del av analysen. Selv om de bar preg av at de nettopp var *prøve*intervjuer hadde de verdifulle innsikter å by på. Jeg sluttet å intervju da jeg hadde elleve intervjuer, inkludert de to prøveintervjuene. Grunnen til at jeg valgte å avslutte da, var at jeg opplevde at jeg hadde veldig mye nyttig materiale. Samtidig følte jeg at de siste intervjuene ikke førte til nye forståelser. De ga meg ikke noe nytt i forhold til tidligere intervjuer. Dette kalles et metningspunkt (Thagaard 2003: 56). Som intervjuer hadde jeg også en plikt til å prøve og forstå informantenes egne posisjoner (Lüders 2007: 26). Til sammen utgjorde mine intervjuer 223 sider med halvannen linjeavstand. Jeg følte det ikke ville være mulig å utføre og analysere flere intervjuer samtidig som jeg overholdt ansvaret jeg hadde overfor de enkelte informantene til å forstå deres fortellinger.

En av oppdagelsene mine i løpet av prosessen har vært å få bekreftet hvor fleksibel kvalitativ metode er. Det vil si at jeg hele veien arbeidet parallelt med ulike deler av

forskningsprosessen (Thagaard 2003: 27). Først utformet jeg forskningsspørsmål og intervjuguide. Ved hjelp av de første intervjuene påbegynte jeg analysen av materialet. Det jeg fant der ga grunnlag for nye undringer, forståelser og refleksjoner. Den videre innsamlingen av empiri både støttet og utfordret mine tidligste forståelser. Slik oppdaget jeg også hvordan arbeidet med forskningsspørsmålene var dynamisk. Innledende forskningsspørsmål ga grunnlag for utarbeidelse av intervjuguide, og intervjuene åpnet for nye innsikter (Thagaard 2003: 50).

Siden jeg forandret forskningsspørsmål fra de første til de siste intervjuene, vurderte jeg nødvendigheten av å innhente nytt samtykke fra de tidlige informantene. Det var noenlunde de samme spørsmålene som kom opp. Forskjellen består heller i hvilke temaer som ble vektlagt. I tillegg var ikke mitt prosjekt knyttet til individet som sådan. Gjøren handler om sosiale mønstre og sammenhenger som gjør prosjektet mindre følsomt (Widerberg 2005: 59). På bakgrunn av dette vurderte jeg det dit hen at det ikke var nødvendig å innhente nytt samtykke.

Når jeg sendte ut informasjonsskrivet sendte jeg også ut et skriv hvor jeg spurte om det var mulig å få en utskrift av deres profil (se vedlegg II). Det ble gjort klart at det ikke var nødvendig for meg å ha tilgang til denne. Ikke alle ønsket å gi fra seg en utskrift. For de som sa ja ble det bare brukt som bakgrunnsmateriale for intervjuene, og i særdeleshet de spørsmålene som tok for seg hva de hadde skrevet i sin profil.

3.5 Etikk

Som vi har sett løper etikken som en rød tråd gjennom hele forskningsprosessen (Widerberg 2005: 28). Alle deler av et forskningsprosjekt er knyttet til etiske overveielser (Kvale 1997: 116). I tillegg til de generelle etiske prinsippene fremkommer det enkelte etiske hensyn som er spesifikke for internettforskningen. Disse er det viktig å si noe om.

Her legges det stor vekt på betydningen av at hva som er offentlig og hva som er privat forandres som følge av Internett. Det er nå vanskelig å skille ut hva som skal regnes som offentlig og privat informasjon (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 2003).

Facebook er utformet på en måte som understreker betydningen av og viktigheten av retten til privatliv¹⁴. Som jeg tidligere har forklart legger utformingen av Facebook sterk vekt på ulike personverninnstillinger. På tross av disse mulighetene er det mange som ikke benytter seg av disse (Gross, Acquisti & Heinz 2005). Blant mine informanter er det fire stykker som har åpen profil. Etter gjentatte medieoppslag som fokuserte på farene ved å legge ut personlig informasjon på nettet, har flere fått øynene opp for ulike personverninnstillinger. Mille sier: *(...) etter det var så mye i media så tror jeg veldig mange fikk sånn ”å ja, kan alle se min profil. Det visste jeg faktisk ikke”. Da tror jeg nok de opplevde at veldig mange sperret profilen.* Som vi så i kapittel 1 er også de ulike personverninnstillingene ganske kompliserte, og det krever at man setter seg inn i de ulike aspektene ved Facebook.

Noe av medieoppmerksomheten kretset rundt arbeidsgivere som går inn på ulike profiler for å undersøke personer de muligens vil ansette. Dette fikk mye oppmerksomhet, og det viser også noe av etikken på Facebook. Man forventer at Facebook er ens private sfære. Om ikke teknologisk, så i hvert fall gjennom konvensjoner (Walther mfl. 2008: 31). Man forventer at venner og bekjente er det primære publikummet for det man legger ut om seg selv (Lampe mfl. 2006: 169). Mille har lukket sin profil og hun sier:

(...) hvis en sjef skulle gå inn på Facebook-profilen min, så ville jeg bare ta det som en selvfølge at det ikke hadde noe å si. For det er jo tross alt ditt privatliv. Så det blir jo en krenkelse. Jeg har jo blokkert min profil for alle andre enn dem jeg er Venn med, så hvis de da har kommet inn på min profil, så har jo de krenket en grense jeg tydelig har satt.

Selv om andre kan ha teknisk tilgang til deres profiler, skaper brukerne av sosiale nettverkssider sterke forventninger om retten til vern om privatlivet. Forskning har dokumentert at brukerne ser negativt på at deres beskjeder blir studert i forskningsøyemed. De føler at de bør være fritatt fra å bli observert online, og at de har legale og/eller etiske rettigheter til slikt fritak. Denne forståelsen kan være både teknologisk og lovmessig gal, men det forandrer ikke hva de føler (Walther mfl. 2008: 31). I hverdagslivet offline betrakter man kroppen som sitt private rom selv om man er ute i det offentlige rom. På samme måte anser brukerne seg som private subjekter selv om de er representert i et (halv)offentlig digitalt rom (boyd 2006a, uten sidetall).

¹⁴ Selv om Facebook understreker muligheten til å ivareta eget personvern er ikke dette uten problematikk. Både Facebooks vilkår for personvern (Terms of Service), og hvilke konsekvenser frivillig avsløring av informasjon på denne siden kan ha for personvernet er en stor debatt. Av plassmessige hensyn vil ikke denne debatten tas opp i oppgaven. For diskusjon, se blant annet Gross mfl. 2005; Jones & Soltren 2005; Dwyer, Hiltz & Passerini 2007; Ellison & boyd 2007; Lüders 2007, 2008 (norsk versjon); Tufekci 2008.

På grunnlag av dette er jeg av den oppfatning at brukerne av Facebook skal forstås som ”subjekter”. Hvis man oppfatter dem som subjekter har man som forsker stort ansvar i forhold til beskyttelse av autonomi, privatliv, konfidensialitet osv. Betrakter man dem som subjekter anses de som private aktører selv om de befinner seg i et offentlig eller halvoffentlig rom. Dette står i kontrast til sider hvor man oppfatter deltagerne som ”forfattere” hvor de som poster informasjonen er klar over at det er åpent og tilgjengelig for alle (Ess 2002: 7).

I forhold til profilene og utskriftene av disse, ville det gitt meg et mer dynamisk utgangspunkt om jeg hadde hatt tilgang til informantenes profiler gjennom hele forskningsprosessen, da man ofte forandrer profilen med jevne mellomrom. Dette ville for det første av anonymitetshensyn vært vanskelig. De som har lukket sin profil ville jeg måtte legge til som Venner. Da ville det vært mulig å finne ut hvilke informanter jeg hadde brukt. De som har åpen profil ville jeg ikke måttet legge til som Venner. I begge tilfellene kunne det ha ført til at de følte det som et overtramp av deres personlige sfære, og at de følte seg ”overvåket” den tiden prosjektet pågikk. Dette kunne gitt oppgaven et mer statisk preg enn ønsket, men dette ble veid opp for i intervjuene hvor jeg hadde mange spørsmål relatert til deres profil. En annen viktig ting å nevne i denne sammenheng, er at alt som kunne bidratt til å identifisere informanten, ble strøket ut med sort tusj i profilutskriften. Jeg gjorde av etiske hensyn heller ikke bruk av personens wall. Her har andre personer skrevet til informanten, og jeg hadde ikke deres samtykke til å analysere det de hadde skrevet. Det ble på samme måte strøket ut med sort tusj etter overtagelse. Det som var relevant i forhold til wallen ble på samme måte dekket i intervjuene.

Alle disse etiske betraktningene viser at intervjuet også i stor grad er en moralsk prosess (Fog 2005: 26). Dette gjelder uansett hva intervjuet dreier seg om. Men når det i tillegg involverer internettforskning, kommer det opp nye spørsmål som det er viktig å reflektere over. Det viktigste er hvordan man på en god måte kan ivareta informantens integritet.

3.6 Oppsummering

Målet med dette kapitlet har vært å fokusere på metodiske refleksjoner. Det er viktig å gi leseren innblikk i denne delen av forskningsprosessen. Min analyse er et produkt av metodevalg, hvem jeg har intervjuet og rekrutteringsprosessen. På samme måte er det et resultat av intervjusituasjonen, relasjonen min til feltet, hva jeg har valgt å analysere, samt

etiske overveielser. Det viktigste i dette kapitlet har vært å belyse forskningsprosessen som har ledet frem til kunnskapen som presenteres i oppgaven.

4. Nettmediert selvpresentasjon

Et av mine forskningsspørsmål dreier seg om hvordan man presenterer seg selv på Facebook. På denne siden kan ikke brukerne lenger gi informasjon ved hjelp av kropp og tale. I stedet må deltagerne bruke lyd, bilder og tekst for å uttrykke hvem de er. I profilen kan brukerne spesifisere og fortelle om seg selv. Mye skrives og mye utelates. I tillegg kan de legge ut bilder, bli med i ulike grupper og skrive på andres profiler. Gjennom dette er de også med på å skape innholdet på Facebook. I dette kapitlet vil jeg ikke ta for meg alle måter brukerne kan presentere seg selv på. I stedet vil jeg gi et knippe eksempler på hvordan selvpresentasjonen gjøres og håndteres på denne siden.

4.1 Selektiv ærlighet

I forbindelse med selvpresentasjon på Facebook er ikke poenget så mye *hva* brukerne legger ut om seg selv, men at de *velger* hva som skal legges ut. Ved hjelp av en refleksiv prosess velger brukerne ut hvilke egenskaper ved seg selv som skal være tilgjengelige for andre, og hvilke de velger å holde skjult. Først og fremst er det viktig å fremheve at Facebook er et asynkront medium. Følgelig er det tid for refleksjon og gjennomtenkte selvpresentasjoner (Rasmussen 2003). Også her dramatiserer man i et forsøk på å kontrollere andres inntrykk. Man tar i bruk de uttrykksmidler som fremhever det man ønsker å vise frem (Goffman 1992: 34). I kontrast til ansikt til ansikt-situasjoner har man her tid til å tenke seg om før man bestemmer seg for hva man ønsker å vise frem (Rasmussen 2003). Andreas har tenkt over dette, og han sier:

(...) for det meste er alt selektivt valgt ut (...). Det er en baktanke med alt. Eller nesten da. Det er ikke så mye spontanitet når man sender en melding på Facebook, selv om man er ærlig (...). Alt som legges ut på Facebook er gjennomtenkt på en eller annen måte.

Ens rolle på Facebook reflekterer, som Andreas videre fastslår: (...) *den rollen jeg gjerne vil ha. At folk skal oppfatte meg som (...). Man legger jo ut det man vil at folk gjerne skal vite om en. Man er jo selektiv på sitt vis.* På samme måte sier Helene:

Jeg fremstiller meg i hvert fall ærlig, men man prøver jo å vri det litt (...). Jeg er litt lei av dameblader for eksempel. Men det leste jeg på videregående for å slappe av (...). Men jeg tror hvis Facebook hadde eksistert på videregående, så hadde jeg fortsatt skrevet Hamsun, men ikke Det Nye eller Donald [i preferanselisten] (...). Det blir jo litt selektivt, men jeg synes egentlig jeg er ganske ærlig.

Begge utsagnene fremhever den selektive karakteren til nettmediert selvpresentasjon. Med Goffman (1992) kan man si at de bedriver inntrykksregulering, hvorigjennom de forsøker å gi det foretrukne bildet av seg selv. Inntrykksregulering på nettet kan sies å være enklere enn i situasjoner der man møter hverandre ansikt til ansikt da man ikke i like stor grad ufrivillig avgir tegn gjennom kroppsspråk og lignende (Hjarvard 2003; Rasmussen 2003; Lüders 2007).

Både Andreas og Helene fremhever filtrert selvpresentasjon, men begge henviser også til betydningen av å være ærlige i sine presentasjoner. Uttrykkene er selektive samtidig som de gir uttrykk for virkelige personlighetstrekk (Lüders 2007a: 231). Lüders begrunner dette med at vi i dag har en kultur hvor det "å være seg selv" er et ideal online så vel som offline (Lüders 2007a: 231-232). Her kan det trekkes en parallell til Goffman som understreker at ærlighet er en egenskap som anses som passende i sosial interaksjon (Goffman 2005: 77). Ved å fremtre ærlig skaper man et bilde av seg selv som forhåpentligvis deles av andre (Goffman 1992).

En annen grunn til at ærlige selvpresentasjoner fremstår som vesentlig, er at man på Facebook som regel presenterer seg ved hjelp av ekte navn. Videre er strukturen til Facebook oppbygd på en måte hvor en har nettverk bestående av medlemskap til skoler, hjemsted og andre verifiserbare personlige og fysiske egenskaper. De som har mange Venner kan antas å ha fremstilt seg riktig, ellers ville ikke andre ha funnet dem. Andre aspekter ved profilen som opprinnelig er mindre verifiserbare som interesser etc. vil da også fremstå som ærligere for de som ser på profilen (Lampe, Ellison & Steinfield 2007, se også Donath & boyd 2004). Facebook gir gjennom sin oppbygning ikke like stort grunnlag for å eksperimentere med ulike identiteter slik tilfellet er i andre online-fora (se blant annet Lenhart mfl. 2001; Donath & boyd 2004). Nora sier: *Jeg vet jo om folk som har ljuget på chatteprogrammer og sånn. Men jeg føler Facebook er noe helt annet. Da må man lage en helt egen person. Man må være litt schizofren.* På Facebook velger man seg ikke bare et navn slik tilfellet er i andre online-fora. I stedet er innholdet i stor grad brukergenerert ved at man skriver inn interesser, personlig informasjon osv. På grunnlag av dette kreves det mer å skape seg en ny identitet her.

Som vi senere skal se er Facebook i stor grad et vennenettverk hvor personene kjenner hverandre fra før. Det omgjør i noen grad betydningen av sannferdige profiler. Morten sier: *Jeg synes det er litt kjedelig hvis alt [i profilen] er helt sannferdig og prosaisk. Litt fleip er jo gøy. Det skal jo være det. Som i livet ellers.* Her ser vi hvordan brukerne tar i bruk de tekniske mulighetene på humoristiske og ironiske måter. Noen eksempler på hvordan dette gjøres gir

Nora: *Jeg synes det er morsomt når folk legger ut sånn totaljug [i profilen]. Sånn hvor gammel er du? Og så skriver man 99 år. Eller man beholder navnet, men skriver på politiske interesser: diktator.*

Lampe mfl. (2007) finner også i sin studie av Facebook at profilene brukes på humoristiske eller ironiske måter. Med Goffman kan man si at ironi er et eksempel på keying hvor betydningen og meningen er en omdanning fra en annen ramme (Album 1995: 255). I mediert sammenheng blir det en omdanning fra mer alvorlige profiler hvor man søker å fremstille seg på riktig måte. Profilene kan ved et raskt overblikk se like ut, men de har ulik mening.

4.2 "Du driver jo og averterer din identitet"

I nettmedierte praksiser kan ikke brukerne bringe med seg sin personlige fasade som klesstil, ansiktsuttrykk, kroppsholdning osv. som Goffman (1992) er opptatt av. I stedet tilbyr Facebook en profilside hvor brukerne kan iscenesette seg selv gjennom ulike interesse- og preferanselister. Nettmedierte aktører uttrykker seg delvis gjennom slike lister for å gi inntrykk av hva de identifiserer seg med (Lüders 2007a: 233-234). På sosiale nettverkssider må man "skrive seg til væren" (Sundén 2003: 3). Profilen blir en form for digital kropp. Her trekker brukerne frem det de anser som viktige særtrekk ved seg selv (boyd 2008: 129). Eva sier: *Jeg er interessert i musikk og synes det var viktig å fylle ut.*

På samme måte kan det å bli med i ulike grupper som er synlige på ens profil signalisere tilhørighet og identitet. Som Nora fastslår: *(...) det du har på profilen din sier noe om deg, gruppene i tillegg. Så jeg har på en måte meldt meg inn i de gruppene som jeg føler er litt meg.* I forbindelse med gruppene peker Morten videre på at det særlig er gjennom humor man kan vise sin identitet:

Det gir deg en viss status å være med i den og den [gruppen]. Om ikke status, du driver jo og averterer din identitet. Ved å vise hvor du har tilhørighet, hvilke meninger du sympatiserer med og hvilke vitser du synes er morsomme. Det med vitser er kanskje det mest vesentlige, for der er det virkelig stor variasjon.

Brukerne melder seg inn i grupper de finner morsomme, og håper andre synes det samme. Hvis publikum synes gruppen er morsom kan de slutte seg fra personens medlemskap i denne gruppen at personen har god humor. Å se på seg selv som en person med riktig humor er ikke bare knyttet til hva en selv synes. Selvet er et sosialt prosjekt hvor tolkningen andre gjør er sentral for hvordan man oppfatter seg selv (Goffman 2005: 84-85). Hvis andre synes man er

morsom vil de også synes man er interessant. Tolkes man som kjedelig og uten den riktige formen for humor gjennom tilhørighet til gruppen, fremstår man heller ikke som så veldig interessant i andres øyne. Det å være morsom, og det å være interessant henger nøye sammen, og begge oppfattes som ønskelige egenskaper på Facebook.

Hele veien er det viktig å overveie om ens digitale selv stemmer overens med den personen man ønsker å fremstå som. En kyndighet til å avgjøre dette er en viktig del av vår digitale dannelselse (Lüders 2007a: 243). Her ser man også betydningen av refleksivitet. Å skape seg et selv er et prosjekt som må jobbes med. Det kreves kontinuerlig arbeid å frembringe en enhetlig fortelling om seg selv (Giddens 1996: 70). Som sagt har man ikke den samme friheten til å prøve ut ulike identiteter på Facebook. Da blir det enda viktigere og refleksivt velge ut de aspekter ved en selv som er i overensstemmelse med slik man fremstår i hverdagslivet offline, og integrere disse i en sammenhengende fortelling om seg selv (Giddens 1996: 70).

4.2.1 Offentlig presentasjon av relasjoner

Ett av de mest fremtredende trekkene ved sosiale nettverkssider, er som tidligere nevnt deres (halv)offentlige presentasjon av relasjoner som vennelisten gjør synlig. Dette er en integrert del av brukernes selvpresentasjon, og noe som gir mye informasjon om dem som sosiale personer (Donath & boyd 2004: 72). Mine informanter var veldig klare på at antall kontakter i vennelisten ikke har stor betydning for dem. Helene sier:

Jeg synes det er unødvendig å invitere alt og alle bare for å vise at man har mange Venner. ”Nei, jeg vil faktisk ikke være med å dra opp vennelisten din, når jeg ikke har lyst til å snakke med deg”. Heller er det sånn at hvis noen har veldig få Venner, så tenker man ”Har du ikke kommet så veldig godt i gang?”.

Det legges ikke så mye verdi i antall kontakter på vennelisten. Tendensen i mitt materiale er omvendt at man ser negativt på dem som legger til alle de vet hvem er for å akkumulere et høyt antall Venner. Utsagnet til Helene tyder likevel på at antall kontakter ikke er helt betydningsløst. Dette presiseres også hos Mille:

Jeg hadde kanskje brydd meg mer hvis jeg hadde hatt få Venner (...). Jeg har et veldig stort nettverk. Veldig mange mennesker jeg har blitt kjent med opp gjennom tiden. Det er jo ikke alle som har det. Og da blir det jo sikkert noe litt annet. Noe man tenker mer på enn hvis man har det greit.

Når personer brukerne ikke kjenner så godt ser på deres venneliste får de et visst inntrykk av dem som sosiale personer. Har man få Venner kan det gi inntrykk av at man ikke er omgjengelig, noe som har ført til en liten omgangskrets. Å ha mange Venner er et tegn på at man er populær og godt likt (boyd 2008; Skog 2008). På samme tid er det avgjørende at antallet virker naturlig så man ikke mister troverdighet. Igjen ser vi betydningen av selektiv ærlighet hvor det fremheves at profilene skal fremstille en på en riktig, men positiv måte.

4.2.2 Fra face til Facebook

Som jeg klargjorde ovenfor kan ikke brukerne bringe med sin personlige fasade på nettet. Imidlertid har man på Facebook mulighet til å laste opp fotografier. Sider som Facebook har løsrevet fotografiene fra den intime sfære (Lüders 2007; Lüders 2007a). Det fører til at deltagerne i større grad kan bringe med seg livet utenfor inn i profilen. For det første velger man ut et profilbilde. Hvis noen søker en opp, er dette det første de får se. Har man lukket sin profil er dette det eneste de kan se før de sender en venneforespørsel. Også her kommer den selektive ærligheten til uttrykk:

Man vil jo helst se litt fordelaktig ut. Eller man legger ikke ut de styggeste bildene man har. I hvert fall ikke hvis man er jente som er sånn noenlunde forfengelig vil jeg mene. Men man skal ikke gå helt den andre veien og legge ut juleballbildet sitt heller føler jeg (Nora).

I tillegg til profilbilde kan man laste opp flere fotografier og lage album. Slike personlige fotografier er ikke bare en måte å minnes ulike opplevelser på. Fotografier er også med på å konstruere en følelse av selv (Van House 2007: 2718). Også her søker man å fremstille seg slik man ønsker å bli sett ved hjelp av inntrykksregulering (Goffman 1992). Hvilke fotografier brukerne velger ut, er preget av en refleksiv prosess. De velger aktivt ut bilder de finner passende og som fremstiller dem på en fordelaktig måte. Som Giddens (1996) betoner er refleksivitet avgjørende for å skape en stabil selvidentitet. Siden fotografier er med på å skape vår biografi er det også her viktig å vurdere hva som på en god måte representerer ens identitet. Eva ønsker å legge ut: *(...) sånn venninner ute som finner på morsomme ting, eventuelt festebilder. Ikke de verste fyllebildene, men mer sånn lett brisen gjeng.* Som dette sitatet viser, har hun lyst til å legge ut fotografier der innholdet reflekterer henne som sosial person. Den refleksive inntrykksreguleringen illustreres på en god måte gjennom hvordan hun setter en grense ved å være ”lett brisen”. Som boyd (2002, 2004) sier har profilene mindre å gjøre med hva som er sant enn det har å gjøre med hva som anses som sosialt passende.

Goffman legger vekt på ansiktet (face), og hvordan man må kontrollere ansiktsuttrykkene og føre kroppen i form av en passende fremtoning slik at det passer overens med ens øvrige opptreden (Goffman 2005). Gjennom fotografier kroppsliggjøres man også på Facebook. Her kan man ikke regulere ansiktet, kroppen, klærne og fremtoningen i takt med opptreden. Kroppen og ansiktet som reflekteres i fotografiene er i stedet en frosset presentasjon. Da er det i følge Goffman viktig å nedtone de trekk som står i kontrast til det uttrykket man søker å formidle (Jacobsen & Kristiansen 2002: 98). For Eva betyr dette og ikke legge ut bilder hvor ansiktsuttrykket og kroppsholdningen signaliserer at hun er full. Hun idealiserer sin opptreden og fremviser et selv som reflekterer henne i form av sosialt godtatte egenskaper (Goffman 1992: 37-38). Dette er viktig fordi ansiktet og kroppen på samme måte som resten av vår fremtoning er et uttrykk for selvet (Goffman 2005). Fotografiene blir en form for kommunikasjon (boyd & Heer 2006). Ved hjelp av fotografiene omgjøres kroppen til en virtuell kropp. Denne bringes gjennom Facebook ut i en (halv)offentlig sfære hvor et stort publikum kan trekke slutninger om en som person på bakgrunn av ens fremtoning på bildet. Det krever at man er seg bevisst hvilke fotografier man legger ut. Man må håndtere det inntrykket man gir på en god måte gjennom fotografiene. Slik utvides og forsterkes kravene til egen selvpresentasjon på Facebook.

Det er ikke bare brukerne som kan legge ut fotografier der de selv er representert. Man kan også bli tagget i bilder. Det refererer til en situasjon der andre personer legger ut et bilde. Deretter skriver de inn navnet til personene på bildet. Trekker man musen over bildet kommer navnet til de ulike personene opp. Blir man tagget i bilder blir disse synlige på ens profil under en rubrikk som heter "View pictures of X".

Mens fotografier brukerne legger ut av seg selv i stor grad fremheves som resultat av en bevisst og gjennomtenkt prosess, blir disse bildene lagt ut av andre. Ofte blir de også lagt ut uten ens godkjennelse. Gjennom offentliggjøringen av slike bilder mister brukerne noe av kontrollen over hvordan de presenterer seg selv (Van House 2006: 3). Det kan hende fotografiene ikke passer inn i det bildet man forsøker å presentere av seg selv. På Facebook har man altså ikke full kontroll over egen selvpresentasjon. Selvpresentasjonen formes også av hva andre laster opp (Van House 2006: 3, se også boyd 2008a).

I et forsøk på å regulere slike uttrykk sletter brukerne fra sin profil de fotografiene de mener ikke presenterer dem selv på ønsket vis. Line sier: *Ja, noen ganger har jeg tatt det bort, men de fleste er greie. Jeg så helt jævlig ut. Skikkelig stygge bilder. (...) du vil jo gjerne ikke ha de*

verste, styggeste bildene av deg selv. En annen mekanisme for å gjenvinne kontrollen er å forsøke å forhindre at slike uønskede bilder blir tatt i utgangspunktet. Line sier: *(...) noen jeg kjenner er veldig nøye på at "du kan godt ta bilde av meg, men da setter jeg bort ølen min" (...). Så jeg vet om noen som har sånn greie at det ikke skal legges ut bilder av dem på Internett med alkohol for eksempel.*

Personene det her refereres til ønsker ikke å bli forevige med alkohol på et nettsted hvor man ikke selv har kontroll over bildet. En av grunnene til det er at man er klar over at bilder brukes til å klassifisere og definere en som person:

(...) er du sånn festeape som bare fester hele tiden? Det ser man jo ofte på bildene hvis de bare er tatt på fest. Er du familiemenneske som liker familiesituasjoner? (...). Så det blir et tegn på hva slags type status folk tenker på (...). Jeg bruker bildene til å klassifisere og definere Venner (Andreas).

Det er gjennom slike indirekte og ofte ureflekterte fotografier man kan få et glimt av det Goffman kaller de tegn man ufrivillig avgir. Man får et glimt av en persons backstage atferd (Goffman 1992), eller innblikk i en persons personlighet ved at man ser ting personen ikke ønsker delt med resten av verden (Simmel 1950: 323-324). At fotografiene ikke lenger er begrenset til den private sfære kan ha ført til større bevissthet om hvilke virkninger fotografier har. Maria sier: *Jeg tror Facebook har gjort alle litt mer klar over hvor følsomme sånne data er. At de virkelig kan bli spredd for alle vinder, og det blir de og.* Det offentlige fotografiet spiller rollen som vitne og reporter om en hendelse. Samtidig løsrives fotografiet fra sin opprinnelige kontekst, noe som kan omgjøre meningen bildet signaliserer for de som ser på fotografiet (Lee 2005, uten sidetall).

4.2.3 Wall og innboks

Brukerne presenterer seg ikke bare gjennom profilen og fotografier. De gir også et inntrykk av seg selv gjennom hva de skriver på andres wall og hva andre har skrevet på deres egen. Wallen står i kontrast til innboksen som ikke er tilgjengelig for andre enn en selv. Med Goffman (1992) sine begreper kan man kanskje si at beskjeder på wallen representerer frontstage, mens kommunikasjon via innboksen er en backstage-aktivitet¹⁵.

¹⁵ Baron (2007) innfører også denne distinksjonen i sin studie IM (Instant Messaging).

Helene sier:

[Wallen] er mer en utvidet sms¹⁶, og da synes jeg den er grei. Selvfølgelig hvis jeg hadde skrevet noe privat. Ja, sånn ”hvordan går det?” etter å ha slått opp eller sånne ting skriver man selvfølgelig på innboksen. Hvis det er noe man ikke vil at andre skal se. Jeg tenker jo på at andre leser [det som står på wallen].

Denne uttalelsen antyder at det er innholdet i beskjedene som avgjør hva man skriver hvor, ikke hvem man sender til. Det anses ikke som god oppførsel å skrive personlige ting på wallen der andre kan få tilgang til det. Mille sier: *[Det] er overfladisk kontakt på wallen.*

Morten sier: *Tomprat, det havner som regel på wallen.* Mattias sier: *(...) tøysebeskjeder tar man på wallen. (...) private beskjeder pleier jeg å sende på innboks.* Etiketteregelen ser ut til å være at overfladisk tomprat og tullebeskjeder går på wallen, mens ting av mer privat natur skrives i innboksen.

Ved å følge slike etiketteregler fremstiller brukerne seg som respektable personer som anerkjenner og respekterer andres selv. Man overholder påbudet om diskresjon og vern om privatliv (Goffman 2005: 62-65). Ved hjelp av diskresjonsprinsippet overlater man til den gjeldende personen å avgjøre hva den ønsker å vise frem (Simmel 1950: 320-321). Man kan ikke selv påberope seg å være i besittelse av sosialt ønskelige egenskaper av denne typen. Men ved å oppføre seg på en slik måte håper man å fremstå på en fordelaktig måte i andres øyne (Goffman 1992). Dette antyder også hvordan kynisme og moralitet henger nøye sammen hos Goffman (Branaman 1997: xIvi). På den ene siden kan det hevdes at brukerne kalkulerende unngår å skrive personlige beskjeder på wallen for at andre skal oppfatte dem som ærbødige mennesker. På den annen side handler det også om å respektere den andre som menneske.

Også her mister man mye av styringen over egen selvpresentasjon. Walther mfl. fant for eksempel at informasjon gitt av og om personers venner på Facebook påvirket hvordan brukerne vurderte den som eide profilen. Dette tyder på at fremstillinger generert av andre anses som mer sannferdig for dem som observerer enn det man skriver om seg selv (Walther mfl. 2008: 33). Goffman peker på at alle mennesker har visse ting de ønsker å skjule fordi det ikke er kompatibelt med det bildet av seg selv de ønsker å vise frem i møte med andre (Burns 1992: 114). Skulle man oppleve at andre skriver ting man oppfatter har en privat karakter, kan det selvbildet man har søkt å fremvise trues. Man kan da bli opprørt og flau (Goffman 2005).

¹⁶ Sms (tekstmelding) er betegnelsen på asynkrone meldinger man i utgangspunktet sender fra mobiltelefon til mobiltelefon. Det går som regel 160 tegn i en melding.

Eva sier: *Jeg gjorde det [slettet en melding] da en venninne skrev en sånn ting jeg synes hun kunne skrevet på innboksen. Jeg bare "å nei, håper ikke andre ser den".* Åpenbart var dette en ting hun ikke ville at andre skulle vite. Det som ble skrevet brøt med hennes inntrykksregulering og slik hun ønsket å fremstå som subjekt. Det andre skriver på ens wall reflekterer ikke bare personen som skriver, men gir også informasjon om eieren av profilen (Walther mfl. 2008).

4.2.4 Rollekonflikt

Det er ikke alltid like enkelt å formidle et jeg som skal være tilgjengelig for mange ulike grupper. Hverdagslivet er kjennetegnet av at man tar på seg ulike roller i ulike situasjoner og overfor ulikt publikum. I følge Goffman er det slik andres forventninger til vår opptreden oppfylles (Lüders 2007a: 232). For noen spiller man rollen som bekjent, for andre rollen som god venn, for atter andre rollen som kollega, datter/sønn eller nabo. Nettverkssamfunnet er preget av at man har noen sterke bånd og mange svake bånd. De svake båndene er et resultat av at man i dag er involvert i mange foreskrevne rollerelasjoner. Mange av disse former man vennlige relasjoner med (Kurth 1970). Disse er man også ofte Venner med på Facebook. Til de ulike personene spiller man som regel ut ulike roller (Goffman 1992), men på sosiale nettverkssider har man ikke samme mulighet til å fremstille seg særegent for hver enkelt person. Dette kan skape konflikter (boyd 2004; Donath & boyd 2004; boyd & Heer 2006; Lüders 2007a; boyd 2008a).

Mine informanter var klar over at muligheten til å presentere seg ønskelig for alle ikke alltid er til stede i en slik setting. Mille jobber i en sentral stilling hvor hun har mange ansatte under seg. I begynnelsen hadde hun åpen profil, men som følge av hennes stilling har hun valgt å lukke den. Bakgrunnen for dette valget var at hun følte hun ikke var i stand til å oppfylle kravene rollen som sjef fører med seg på denne siden. Hun ville av den grunn ikke at hennes ansatte skulle få tilgang til profilen. Hun forklarer det slik: *(...) da skal du tross alt være et forbilde. Da har ikke jeg noe lyst til at de skal gå inn og for eksempel se festebilder, hvor jeg har hatt det morsomt. Det blir veldig fort sånn da at de snakker om det, og så blir det noe helt annet enn hva det egentlig er.*

Facebook tilbyr en løsning på dette ved at man kan sette personer til begrenset profil. Maria sier: *Da kan man være Venner på Facebook uten at Gud og hvermann kan se alt jeg driver med til daglig.* Det er ikke så mange av mine informanter som har tatt i bruk denne

funksjonen. En grunn til det kan være at alle ikke har satt seg like godt inn i alle sidene ved Facebook. Facebook tilbyr mange ulike personverninnstillinger, men som Helene svarer på spørsmål om hun har satt noen til begrenset profil: *Nei, jeg tror jeg ville brukt alt for mye tid på og skulle sette meg inn i hvordan jeg skal gjøre det og sånn.* Her ser vi hvordan personer ikke bruker de personverninnstillingene som er til stede, noe som kompliserer de etiske valgene i forhold til forskning på slike sider. Som vist ovenfor finnes det andre måter å skille mellom de ulike delene av sitt liv på, der folk er kreative og refleksive i sine løsninger.

4.3 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg sett på hvordan brukerne presenterer seg selv på Facebook. Det vesentligste i dette kapitlet har vært å vise hvordan brukerne gjennom en refleksiv prosess avgjør hvilke egenskaper ved dem selv som skal komme til syne. Gjennom gruppene, interesse- og preferanselistene, fotografiene, den (halv)offentlige presentasjon av relasjoner og samhandlingen forsøker brukerne å fremstille seg på en ønskelig måte. Av stor betydning er det at man ikke har full kontroll over hvordan man fremstilles som subjekter. I stedet er man med på å forme andres selvpresentasjon på samme måte som andre former ens egen. Dette skaper nye utfordringer og en rekke mekanismer tas i bruk for å bevare det ønskede bildet av seg selv.

5. Snokingens popularitet

I forrige kapittel så vi hvordan brukerne presenterer seg selv på Facebook. Gjennom sin aktivitet på Facebook er de også med på å skape innholdet på siden. Brukerne skaper ikke bare innholdet på siden. De er også nysgjerrige på hva andre legger ut om seg selv.

Det å kikke på hva ens Venner på Facebook legger ut, blir av mine informanter oppgitt som en viktig grunn til *hvorfor* man oppretter et digitalt vennenettverk. Skog (2008) presiserer at det også i hennes undersøkelse viste seg som den mest populære aktiviteten. I kontrast til forrige kapittel er det her interessant *hva* som legges ut. Å kikke på denne måten har jeg valgt å kalle snoking. På spørsmål om hvorfor Facebook har blitt så populært, svarer Morten: (...) *og så har du rett og slett nysgjerrigheten. Man liker å snoke litt i andres privatliv. Jeg tror det er det som det går mest i.* Mille svarer:

Nysgjerrighet, det er jo derfor flere og flere får profil. Det er jo veldig mange som sier at de aldri skal på Facebook. Og så finner du dem der etter en uke, og det går på at vi er nysgjerrige vesener. Vi vil vite private ting om andre. Så jeg tror egentlig det er mest derfor [folk oppretter profil].

Muligheten til snoking gir Facebook en fordel ovenfor andre typer online-kommunikasjon. Mille sier videre: (...) *det blir kanskje litt mer interessant på Facebook da. Litt mer å se på. Det trigger mer den nysgjerrigheten enn MSN gjør.* Snokingen gir også opphav til mange sladresamtaler venner i mellom. Dette kapitlet sier også noe om hvordan sosiale relasjoner *gjøres* ved hjelp av Facebook.

Spørsmålet er hva som gjør snoking til en populær aktivitet, og en viktig grunn til at man ønsker å opprette et mediert nettverk. Ved første øyekast kan det fremtre som en overfladisk aktivitet uten særlig substans og nytteverdi. Som Joshua Gamson påpeker i forbindelse med overfladiskheten ved underholdningskulturen, og dens fokus på kjendiser ligger utfordringen i ”(...) the superficialities for their depths” (Gamson 1994: 6). Man må søke etter hvilken mening personene selv legger i slike aktiviteter. Det kan til å begynne med virke overfladisk, men det er av den grunn viktig å forsøke å forstå den mening som ligger i aktiviteten, og ikke nøye seg med å konstatere at det er en overfladisk interesse.

5.1 Home-siden

Det å holde seg oppdatert på hva andre driver med illustreres særlig klart gjennom Facebook. Den tilbyr en home-side med tilgang til nyheter om hva ens Venner har foretatt seg på Facebook den siste tiden (Beer & Burrows 2007). Når man logger seg inn på Facebook er det denne siden som kommer opp som forside. Ikke bare får brukerne tildelt informasjon gjennom denne siden. De kan også sette ulike preferanser. Det vil si at det er mulig å velge ut nyheter og personer man finner særlig interessante slik at man får mer informasjon om dem. Eventuelt kan man justere ned det man finner uinteressant. Eva klarlegger det slik:

Det er jo noen jeg var venn med på skolen og sånne ting, som jeg er Venn med, men som jeg nesten ikke snakket med da heller, og så driver de stadig og finner på nye ting, og så kommer det opp hele tiden. Men så er du egentlig ikke så interessert i å vite alt som skjer med dem. Man er mer interessert i å vite ting som skjer med andre Venner. Så da har jeg bare tatt mindre om de personene. Da kommer det bare opp hvis det ikke er noe annet som skjer.

I tillegg kan man følge linken som presenteres på denne siden videre ved å gå inn på de ulike personenes profiler hvis man finner noe iøynefallende. Samtidig gjør home-siden det mulig å se alle sine Venners statusoppdateringer. Maria sier: *Det synes jeg er gøy (...). Det gjør jeg ofte (...). Det gir et lite innblikk i hva folk driver med.*

Det gjennomsluktige nettverk, og den nye synligheten det bringer med seg har en selvmotsigende karakter. Brukerne liker å ha tilgang til personers mer private sider. På samme tid trekkes synligheten frem som et negativt trekk ved Facebook. Eksempelvis sier Eva: *[Facebook] er jo også litt skumlere. Mer sånn innsyn at alle kan se hva som skjer.* På samme måte sier Mille: *Negativt er jo at man viser mer av seg selv enn man gjør på MSN.* Utsagnene antyder at informantene er klar over at andre kanskje stiller nysgjerrigheten rundt deres egen person gjennom å kikke på hva de legger ut om seg selv. Det medfører en konflikt mellom ønsket om å være usynlig med ønsket om å bidra med informasjon og kikke på andre. Således er ikke den nye synligheten uten betenkeligheter fra brukernes side.

5.1.1 "Du får jo vite alt gjennom Facebook"

Snokingens popularitet og hvilken interesse man har av tilgang til en side med nyheter om hva ens Venner har gjort på Facebook, samt profiler der de fremstiller seg selv, kan knyttes opp mot Goffman (1992) sitt skille mellom frontstage og backstage.

Graden av kjennskap til det Simmel kaller bekjente, kan karakteriseres som kunnskap om den andres front (Doubt 1990: 272). Det samme kan sies om det Kurth (1970) sier man viser frem til sine vennlige relasjoner. Her går det et betydningsfullt skille mellom sterke og svake bånd. Det er ikke først og fremst våre gode venner vi snoker på:

Jeg brukte det jo veldig mye i starten til å søke etter Venner. (...) og snoke litt på andres profiler og sånne ting. Det var jo veldig stas. Jeg har mange Venner jeg ikke har sett på kanskje ti år og sånne ting. Og da var det jo veldig spennende å se hva de driver med, uten å ta den direkte kontakten som kanskje er litt flaut når man ikke har sett hverandre på en stund. Så det blir litt den kikkertilværelsen der man kan kikke litt inn i en persons liv som man har kjent en gang (Mattias).

Nære venners privatliv, eller backstage, har man allerede privilegert tilgang til gjennom vennskapet. Å røpe private og intime sider ved seg selv er en viktig del av et vennskap (Simmel 1950; Kurth 1970; Giddens 1996). Som sitatet illustrerer endres dette på Facebook. Man har nå en situasjon hvor mange legger ut personlig informasjon om seg selv på denne siden. Brukerne får nå tilgang til bekjentes backstage-atferd, og kunnskap de ikke tidligere hadde. Som Maria sier: *(...) det har jo bare blitt en utrolig sladresentral hele Facebook. Det er jo helt sjukt. Du får jo vite alt gjennom Facebook. Folk legger ut all mulig informasjon.*

Dette utsagnet viser også en spenning i mitt materiale. I forrige kapittel la jeg vekt på at informantene opplever at de er selektive og tenker gjennom hva de legger ut om seg selv. Samtidig får man vite "alt" om andre. En slik brytning gjør at man må nyansere backstage-begrepet til Goffman (1992). I mange tilfeller er det snakk om backstage-informasjon som faktisk er en villet og reflektert presentasjon. Brukerne avslører ikke ufrivillig informasjon overfor et publikum, slik både Simmel (1950) og Goffman (1992) fremhever. Det er ikke nødvendigvis noe man holder hemmelig i den forstand at man ikke ville sagt det til bekjente hvis det kom opp i en samtale. Helene sier: *Jeg synes det jeg legger ut er greit. Og det er også ting jeg synes det er helt ok at andre vet. Det er jo ting som jeg godt kunne fortalt hvis jeg hadde hatt en anledning til å fortelle det.* I stedet handler det om at det er ting vi i kraft av vår status som bekjente ikke spør hverandre om. Det er ting vi ikke har "rett til" å vite (Simmel 1950: 320-321). Som Mille uttrykte det på spørsmål om hun brukte Facebook som en side for å holde seg oppdatert:

(...) og personer du hele tiden har tenkt at du tror er lesbisk. Så går du inn [på profilen deres] og bekrefter antagelsen. Så det er jo veldig lett å finne ut da. Du ville ikke gått bort og spurt en "unnskyld er du lesbisk?", så det er jo mye enklere da.

Dette er ikke en side ved bekjente man får kunnskap om når man prater med dem. Samtaler bekjente i mellom er som regel konvensjonelle, innholdsløse og overfladiske. Slik byr de ikke på kunnskap om hverandres individualitet (Album 1994: 90-91). Slike samtaler er veiledet av etiketteregler som understreker forutsigbarhet og høflighet (Goffman 2005). Ved hjelp av observasjon kan man likevel trekke slutninger som ikke direkte kommer til uttrykk gjennom tale (Simmel 1950; Goffman 1992). Mille har ved hjelp av personens oppførsel og fremtoning sluttet seg til at hun er lesbisk. Men dette er ikke egenskaper vi spør bekjente om. Vi holder fast ved det Simmel kaller diskresjon som handler om å respektere grensene til bekjentskap (Doubt 1990: 266-267). Giddens vektlegger videre betydningen av gjensidig tillit i den rene relasjon. Tillit oppbygges gjennom intimitet hvor man åpner sitt selv for hverandre (Giddens 1996: 117). Men man åpner seg ikke slik til bekjente (Simmel 1950; Kurth 1970). Bekjente nyter dermed heller ikke samme tillit som er utslagsgivende for at personlige tanker, forestillinger og verdier kommer frem. Som Andreas bemerker er bekjente i stedet:

(...) overfladiske venner. De som du bare smalltalk'er med, og har fester sammen med, og som du ikke snakker med om annet enn det hverdagslige. Man snakker ikke om følelser og problemstillinger og sånn. De som er gode venner er de som man snakker med om alt.

Man deler tradisjonelt ikke personlige ting med bekjente. Man kan småprate og ha det hyggelig sammen, men man kommer ikke backstage (Simmel 1950; Kurth 1970). Det er dette som forandres gjennom Facebook. Selv om det er en reflektert backstage-presentasjon kan det gi interessante innblikk i en persons personlighet, forståelser og syn på virkeligheten man før ikke visste noe om. Dette forsterkes ved at man på Facebook ikke har mulighet til å spille ulike roller for ulikt publikum som vi så i forrige kapittel.

I andre tilfeller er det ikke en reflektert backstage som kommer til syne. I stedet er det en backstage som er mer i tråd med Simmel (1950) og Goffman (1992). Brukerne har som sagt ikke full kontroll over egen selvpresentasjon på Facebook (Van House 2006; Walther mfl. 2008). Det kan gi informasjon som personer faktisk ikke ønsker andre skal vite.

Både den "reflekterte" og "ureflekterte" backstage sier noe om en som person. At brukerne nå får informasjon som de ellers ikke ville hatt tilgang til, fremstår som en viktig grunn til at de velger å opprette en profil på Facebook. Dette skiftet gjelder i særdeleshet informasjon om bekjente. Spørsmålet som følger er hvorfor personer velger å legge ut personlig informasjon når de er seg bevisste at andre enn gode venner får tilgang til det. Da er vi over i neste avsnitt.

5.1.2 Verdier i forandring

Idealtypisk kan man si at det offentlige står i kontrast til det private. Det offentlig er åpent, synlig og allment. Det private er lukket, skjult og personlig (Petersen 2000: 16). Både Simmel (1950) og Kurth (1970) karakteriserer det private som noe personer ikke ønsker delt med alle. Det offentlige er i motsetning til det private det man synliggjør for eksempelvis bekjente.

I dag har vi en deltagende internettkultur. Det skaper en situasjon hvor privat informasjon blir åpen og tilgjengelig for andre. Personlige fotografier, samtaler og tanker blir synlig som privat informasjon lagt ut på et (halv)offentlig domene (Beer & Burrows 2007). Det er i dag ingen klare skiller mellom hva som er offentlig og hva som er privat. På den ene siden har ikke distinksjonene forsvunnet. På den annen side har det i økende grad blitt vanskeligere å skille mellom de to (Lüders 2007: 74).

Når grensene mellom det offentlig og private endres på en slik måte, nødvendiggjør det en forandring i hva som oppfattes som offentlig og hva som anses som privat (Beer & Burrows 2007; Lüders 2007; Lüders 2007a). Eksempelvis har fotografier tidligere blitt ansett for å tilhøre den private sfære. Det var bare ens nærmeste venner og familie som fikk se disse (Lüders 2007a: 235). Som sagt har Facebook forandret denne praksisen og løsrevet fotografiene fra den private sfære (Lüders 2007; Lüders 2007a).

Det er ikke bare de generelle normer og verdier for hva som anses som privat som har skiftet som følge av dette. Mennesker er forskjellige og hva som anses som passende å legge ut, varierer fra individ til individ (Lüders 2007a: 237-238). Dette fordrer refleksivitet fra individenes side da de aktivt må ta stilling til hva de regner som passende. Denne individuelle karakteren er tydelig til stede i mitt materiale. Det rangerer fra Henriette som nær sagt ikke legger ut noe personlig informasjon, til Helene som har fylt ut det meste i sin profil og legger ut bilder. Ikke bare er mennesker individuelle, men ulike grupper har ulike normer for hva som regnes som akseptabel atferd offline så vel som online (boyd 2008a: 143). Et sitat fra intervjuet med Maria understreker dette poenget: *(...) jeg tror mine nære venner er veldig lik meg, og vi (...) gidder ikke å ha all mulig informasjon der. Og så er det veldig mange som bruker det på en veldig annerledes måte enn jeg og mine nære venner gjør.*

5.2 Amatørenes Se og hør?

På et overordnet nivå legger nettverksteoretikere vekt på hvordan informasjon raskt kan spres gjennom nyttiggjøring av svake bånd (Granovetter 1973). Samtidig gir forbindelser til flere svake bånd også lettere opphav til sladder (Lehtinen 2007: 56-57, se også Donath 2007).

Facebook gir en unik mulighet til å skaffe informasjon om venner og bekjente. Dette gir også utgangspunkt for mange samtaler venner i mellom. En god illustrasjon på dette gir Maria:

(...) jeg synes det er veldig mange samtaler de siste par måneder der jeg har fått vite noe, og så har jeg svart, eller den jeg har sagt det til har svart: ”Ja, jeg så det på Facebook” (...). Sånn, ”Så du at Kari og Henrik har slått opp?”, og så blir det kanskje sånn, ”Hvorfor det?”, og så spinner det kanskje videre. Så har man kanskje spurt andre. Det at man får litt informasjon gjør kanskje at man spør om mer informasjon.

Informasjon som tidligere var lokal og bare begrenset til ens umiddelbare sirkel blir nå global. Den publiseres på et (halv)offentlig domene hvor et bredt publikum kan forbruke den (Donath 2007: 246). Nora sier: *Det er jo litt sånn Se og hør. Hvem har blitt sammen med hvem, og hvordan ser kjæresten hennes ut. Det er jo litt sånn for å holde seg oppdatert på hva de andre gjør.*

På et lavere nivå handler det om hvordan slike samtaler gjøres og hvorfor de gjøres. Henriette sier følgende: *(...) jeg tror den biten når du sitter i samme rom som andre som er på Facebook er viktigere enn den kontakten du har med andre over nettet.* Dette utsagnet tyder på at å diskutere det man opplever på Facebook med andre er en viktig grunn til at man oppretter en digital tilstedeværelse på Facebook. Slike samtaler mellom venner kan defineres som sladder. Gjennom sladder deler man privat informasjon om andre mennesker som ikke er til stede. Sladder er i dagligtalen et negativt ladet begrep, men sladderer er i seg selv nøytral. Sladder gjøres, og den kan gjøres på både omsorgsfulle og negative måter (Giæver 2004: 14-17). Generelt sett kan sladder anses som en kommunikasjonsplattform man benytter seg av for å tilegne seg kunnskap om andre menneskers liv (Giæver 2004: 37). Gjennom deltagelse på Facebook får man opplysninger om andre, som man igjen diskuterer med gode venner. Slik gir sladder brukerne noe å prate om (Giæver 2004: 153).

All sladder er altså ikke negativt ladet. Men i mange tilfeller har sladder form av å være vurderende prat om en person som ikke er til stede (Eder & Enke 1991: 494). Goffman definerer sladder som en backstage-aktivitet hvor man snakker nedsettende om andre personer. Dette strider mot hvordan man oppfører seg overfor dem ansikt til ansikt. Da opptrer man taktfullt, og viser hverandre respekt (Goffman 1992: 143-144).

Når det gjelder den vurderende sladderer går det et markant skille mellom venner og bekjente. Det er ikke deres nære venner brukerne som regel sladrer om. En grunn til det er at de ikke trenger Facebook for å få tilgang til deres private sider. En annen grunn er at slik sladder får et mer svikefullt preg når det snakkes om gode venner (Doubt 1990: 267). Til sist handler det om at nære venner ofte har samme verdier og følger samme normer. Det som anses som normal atferd i en gruppe kan være opphav til sladder i en annen.

Et eksempel på denne backstage-aktiviteten var da en venninne av Maria ringte henne opp, og sa hun måtte gå inn på en bekjent sin profil. Her hadde denne personen lagt ut pikante bilder av seg selv. Dette reflekterer hvordan fotografier kan være et av de største felles problemene på slike sider. Det som signaliserer tilhørighet til en gruppe anses ikke alltid som passende i en annen (boyd 2008a: 143). Maria sier videre: *Jeg har jo ikke snakket med henne siden vi gikk ut av skolen, men jeg kan likevel se bildene. Jeg skjønner ikke at folk vil ha sånn informasjon om seg selv. Og så tror jeg det er veldig mange som ikke helt skjønner omfanget av hvor mange som kan se det.*

Ved hjelp av dette utsagnet ser man hvordan det å sladre er å avsi en dom hvor man evaluerer hva som er moralsk riktig og hva som er moralsk galt å gjøre (Eder & Enke 1991; Burns 1992; Hjarvard 2003). Man sladrer om personer, handlinger og atferd som strider mot ens egne normer og verdier. Ved å samtale nedsettende om andres moralske standarder, væremåter og handlinger tjener sladderer viktige formål (Hjarvard 2003: 76). Man utviser tillit til hverandre når man sier noe negativt om en tredjeperson som man stoler på at den andre ikke vil fortelle videre. På samme tid befester man hvilke normer som skal gjelde for sosial atferd ved å vise utilfredshet med andres måte å oppføre seg på (Hjarvard 2003: 76).

Sladder står i kontrast til Simmel sitt begrep om diskresjon, som består i å overholde bekjentskapets grenser. Hensikten med sladder er tvert i mot å vise at man har viktig kunnskap om en tredjepersons personlighet, noe personen selv ikke ønsker å vise en. Man søker å vite, eller hevder å vite noe man ikke er berettiget til (Doubt 1990: 267). Sladder kan ses som en hevn mot den konvensjonelle grensen som skiller bekjente fra venner, og grensen som styrer gjensidig kunnskap om hverandre. Men når man sladrer om bekjente er man samtidig med på å befeste denne grensen (Doubt 1990: 268). Når informasjonen legges ut på Facebook er den ikke lenger hemmelig i tradisjonell forstand. Men det trenger ikke bety at det ikke er interessant å videreføre i form av sladder.

Når man sladrer på denne måten bryter man med Goffman (2005) sin norm om å overholde individers rett til privatliv. En norm som ikke kan brytes uten fare for at andres inntrykk av en som ærbødig trues. Imidlertid foregår denne praten backstage, og man er skjult fra publikums kritiske blikk. Slik blir det også mulig å forsøke å skape et inntrykk av en selv som et ærbødig menneske i møte med andre på et senere tidspunkt (Goffman 1992: 143-147).

Slik sier snokingens popularitet også noe om hvordan man gjør sosiale relasjoner. Gjennom sladder og samtaler om andre personer forankrer man ens relasjon til hverandre. I følge Goffman må laget samarbeide om å definere de sosiale normene slik at de enkelte kan handle passende og i overensstemmelse med disse (Jacobsen & Kristiansen 2002: 98). Man bekrefter lagets fellesskap ved å utvise gjensidig respekt for hverandre ved hjelp av sladder (Goffman 1992: 144). Det er viktig å ha en profil på Facebook for å kunne snoke og delta i samtaler som følger i kjølvannet av dette. Disse samtaler kan i sin tur forsterke relasjonene mellom de som samtaler.

5.3 Snokingens ambivalente karakter

Informantene oppga snoking som en viktig grunn til å ha profil på Facebook. Samtidig ga mange uttrykk for en ambivalent holdning til det å snoke på andres profiler, og det å benytte seg av home-siden som en måte å tilegne seg informasjon om andre på. Denne tvetydige holdningen lar seg ikke på en enkel måte fange opp gjennom sitater. Som regel kom det til uttrykk på andre måter, blant annet ved at en ”innrømmelse” av å gjøre det ble etterfulgt av en latter som indikerte at dette var pinlig. På tross av dens tvetydige karakter er det en populær aktivitet. I dette avsnittet er det nødvendig å se nærmere på hva grunnen til denne holdningen kan være.

5.3.1 ”Du gjør på en måte noe som er litt ulovlig”

På et strukturelt nivå kan den ambivalente holdningen ses i forhold til diskursen den inngår i. Bruk av underholdningsstoff stemples som bortkastet tid, mens bruk av informasjonsstoff blir ansett som vel anvendt tid (Skjølås 2002: 81). Det fremtredende underholdningsaspektet blir ikke verdsatt i diskursen om dagens samfunn (Ferris 2007). Å kikke på home-siden og andres profiler kan knyttes til et slikt fokus på underholdning.

På aktørnivå handler det om hvordan individer erfarer, opplever og gjør diskursen. I henhold til Simmel kan snokingens tvetydige karakter på aktørnivå knyttes sammen med det faktum at brukerne nå får vite ting om bekjente de i utgangspunktet ikke har rett til å vite (Simmel 1950: 320-321). Relasjonene mellom bekjente veiledes av diskresjonsprinsippet som tilsier at det som ikke uttrykkelig avsløres til en, skal man holde seg unna. Følges ikke denne normen kan det krenke en persons ære (Simmel 1950: 321). Det er en generell etiketteregel som tilsier at man skal overholde andres rett til privatliv (Goffman 2005: 62-65).

Simmel (1950) peker selv på at diskresjonsprinsippet utfordres av at man kan trekke slutninger på bakgrunn av personers ufrivillige feiltrinn. Med fremveksten av Facebook kompliseres ”retten til å vite” også på andre måter. I dag kan brukerne bare gå rett inn på andres profiler for å få tilgang til backstage-atferd. Som Line sier: *Du gjør på en måte noe som er litt ulovlig, men det er jo lov der*. Videre utfordres diskresjonsprinsippet av at brukerne både har og mangler kontroll over egen selvpresentasjon. Det blir vanskelig å overholde de tradisjonelle grensene til bekjentskap når man får tilgang til personlig informasjon som enten personen selv har lagt ut eller andre har gjort tilgjengelig.

Samtidig som bekjentskapets grenser utfordres er det interessant å se hvordan denne nye formen for ”rettigheter” fører med seg en følelse av ubehag hvis man i møte med bekjente offline røper at man allerede vet personlige ting om dem. Det fikk Andreas erfare: *(...) jeg var inne og så på alle bildene hennes [på Facebook] selvfølgelig for jeg var litt interessert. Og så var jeg hjemme hos henne en dag, og så dreit jeg meg litt ut fordi jeg så et bilde på veggen hennes. Og så sa jeg: ”Dette bildet har jeg sett før”*.

Andreas visste at han var gitt tilgang til hennes profil, og at han hadde ”rett til” å se bildene som lå der. Likevel oppstår en følelse av ubehag. Når man røper slik kunnskap overfor den andre viser man at man har hatt en interesse av å gå inn på personens profil. Man har ønsket (og fått) mer kunnskap om den andre. Kunnskap man ellers ikke ville hatt tilgang til. Det føles som man har trått inn i en persons ideelle sfære, og krenket den andres ære (Simmel 1950: 321). På samme tid er ikke diskresjon knyttet til hva man faktisk vet om hverandre, og den korrekte utøvelsen av denne normen ville være å skjule denne kunnskapen. Bekjente skal i følge Simmel bevare en ”orientert uvitenhet” overfor hverandre (Doubt 1990: 266).

Goffmans regler er på samme måte kroppsliggjorte tilbøyeligheter (Album 1995: 250). Hvis man avslører at man er i besittelse av kunnskap man tradisjonelt sett ikke har rett til å vite, setter man ikke bare samhandlingspartneren i forlegenhet, men også en selv (Goffman 2005).

Det kan antas at både Goffmans (2005) generelle etiketteregel om å holde avstand til samhandlingspartneren, og ikke trekke frem backstage-atferd i samhandlingen som kan være pinlig for den andre, og Simmel (1950) sitt begrep om diskresjon stadig vil bli vanskeligere å etterfølge ettersom sider som Facebook øker i popularitet. Til tross for dette ser vi hvordan følelsen til stadighet sitter i kroppen. Man føler enda ubehag hvis man røper at man har slik kunnskap til tross for at det er informasjon begge vet den andre har tilgang til.

5.4 Oppsummering

En grunn til at man oppretter digitale vennenettverk er at disse forandrer karakteren til hva som anses som offentlig og privat. Det har ført til en situasjon hvor man i dag får vite mer om bekjente enn tidligere. Det gir opphav til den populære aktiviteten snoking. Et funn er at en slik digital tilstedeværelse også utfordrer begrepet bekjent. Å være bekjent i dag betyr ikke nødvendigvis at man bare involverer begrensede aspekter ved seg selv, slik Simmel (1950) og Kurth (1970) fremhever. På tross av at brukerne er klar over at man vet mer om hverandre enn før, gir det fortsatt ubehag å røpe overfor bekjente at man har denne informasjonen.

Snokingen fører også til mange samtaler venner i mellom. Gjennom disse kan man befeste sosiale normer og moralske standarder. Slik sier kapitlet noe om hvordan man gjør sosiale relasjoner ved hjelp av Facebook.

6. Det digitale vennenettverk

I dette kapitlet vil jeg se nærmere på sammensetningen av det digitale vennenettverket, og på hvilken måte man kommuniserer med hverandre. Som andre sosiale sider på nettet er ikke Facebook sosial i seg selv. Det sosiale kommer frem når personer samhandler (boyd 2008a: 155). Gjennom en analyse av hvem som snakker med hvem, hvordan og hvorfor brukerne samhandler som de gjør, håper jeg å kunne si noe om hvordan sosiale relasjoner *gjøres* på Facebook. Dette sier samtidig noe om *hvorfor* brukerne velger å benytte seg av digitale nettverk.

Innledningsvis vil jeg peke på at tendensen i mitt materiale går i retning av å støtte Ellison mfl. (2007) og Lampe mfl. (2006) som fremholder at det å møte nye mennesker ikke er en stor motivasjon bak deltagelse på Facebook. På spørsmål om å møte nye mennesker, svarer Nora: *Nei, jeg tror man må kjenne hverandre først, og så begynne på Facebook (...). Jeg synes det er gøy, men ikke som verktøy til å bli kjent med nye folk, heller få kontakt med de gamle.* Facebook knyttes hovedsakelig opp mot relasjoner man har, og har hatt tidligere i livet (Ellison mfl. 2007). Dette er også i tråd med nettverksteoretikere som hevder styrken til Internett ikke ligger i å frembringe nye bånd (Rasmussen 2007: 253). Facebook sitt digitale landskap er sammensatt av sterke og svake bånd.

For å fange opp sterke og svake bånd valgte jeg å skille mellom to ulike typer relasjoner, gode venner og bekjente. Både gode venner og bekjente kan deles opp i to undergrupper. Med hensyn til gode venner kan man skille mellom de som befinner seg i nærheten av en selv, og de som bor langt unna. Vanligvis snakker man om bekjente som en enhetlig kategori. Men når det gjelder hva slags kontakt brukerne har med bekjente på Facebook, kan man skille mellom to ulike typer bekjentskap. Andreas konkretiserer det slik: *Hvis man lager grupperinger over hva Vennene på Facebook betyr, så har man bekjentskaper som har en betydning. Så har man bekjentskaper som egentlig ikke har noen betydning.*

Denne distinksjonen er delvis et resultat av forhåndsantagelser gjort i intervjuer. Jeg formodet at man kommuniserte med gode venner både i nærheten og langt unna, geografisk sett. Jeg inkluderte også spørsmål om bekjente i intervjuguiden, men skillet mellom de to typene bekjente er et direkte resultat av analysen av dataene. Ved hjelp av denne distinksjonen vil jeg si noe om hvordan man gjør sitt digitale nettverk, og hvorfor man har valgt å opprette en

profil på Facebook. Vi kan ikke a priori anta at man gjør vennskap på samme måte som i hverdagslivet offline. Innledningsvis er det nødvendig å si noe om hvordan vennskap gjøres på Facebook.

6.1 Hvordan gjøres vennskap i nettverkskontekst?

På Facebook sender man ut venneforespørsler. Hvis den andre parten aksepterer, blir man av systemet definert som Venner, og det skilles ikke mellom venner, bekjente og ukjente.

Vennskap er en kulturelt avhengig kategori. Man bruker begrepet forskjellig i ulike kulturelle samfunn. Det er essensielt at vennskapet begripes i en kontekstuell ramme, da konteksten vennskapet utvikler seg under former vennskapet selv (boyd 2006, uten sidetall). På bakgrunn av dette ønsker jeg å se på tre trekk som sier noe om hvordan vennskap gjøres på Facebook.

6.1.1 Intimitetens betydning

Moderniteten har i følge Giddens ført til en omstrukturering av intimiteten, også innenfor private områder som vennskap. Han snakker om den rene relasjon som ikke har andre referansepunkter enn sin egen verdi. Rene relasjoner involverer en gjensidig åpenhetsprosess der begge parter åpner sitt selv for den andre. Slik er intimitet det viktigste ankerfeste for moderne vennskap (Giddens 1996: 109-117). Den rene relasjon kan sies å være preget av en avslørende intimitet (disclosing intimacy), der man skal åpne sitt selv fullstendig for hverandre (Jamieson 2002). I motsetning til dette argumenterer Simmel for at en total mangel på hemmeligheter kan ødelegge et vennskap, da det ikke etterlater seg noe å undre seg over (Jamieson 1999: 481). Selv om disse teoretikerne har ulikt syn på vennskap, fremstår intimitet som en sentral del for begge.

Vennskap på Facebook er ikke nødvendigvis preget av en slik intimitet. Vennskapene som formes her er i mange tilfeller preget av å ha en såkalt overfladisk karakter, der det er helt eller delvis mangel på intimitet. Andreas fremhever tydelig dette aspektet når han sier:

Hvis man da spør om nummer, så blir det skummelt, da blir det alt for intimt og privat. Jeg tror Facebook funker litt på samme måte. Hvis jeg sender en melding til alle de jeg har på Facebook om å få nummeret deres, så blir det noe helt annet enn å være Venner på Facebook. Det eneste vi har til felles nå er at vi er på Facebook. (...) det er sikkert femti prosent av Vennene jeg ikke kan spørre om nummeret til.

Dette fremheves ikke som et negativt trekk ved vennskapene på Facebook. Andreas fortsetter med å si: *Du har den lille kontakten med så mange forskjellige, så du føler de er en del av livet ditt enda. Og hvis Facebook ikke eksisterer lenger så er de helt borte.*

Å være ”en del av livet ditt enda” viser til en følelse av intimitet i det overfladiske. Denne intimiteten er ikke den samme som særpreger vennskap slik det er utformet av Simmel (1950), Kurth (1970) og Giddens (1996). I stedet henspeler det på at det er personer brukerne har kjent tidligere, og at det av den grunn er hyggelig å ha den lille kontakten. Her kan man trekke en parallell til Kurth som sier at vennlige relasjoner nettopp er ønskelige fordi de ikke er så krevende som vennskap. Et vennskap gir ikke bare belønninger, men fører også med seg forpliktelser. Det begrenser hvor mye man involverer seg i alle ens relasjoner (Kurth 1970: 138). På Facebook er det ikke uvanlig å ha mange hundre Venner, og en intim relasjon med alle disse vil ikke være mulig. Sterke vennskapsbånd krever mer vedlikehold og engasjement enn svakere (vennlige) relasjoner (Bø & Schiefloe 2007: 178). Man unngår å bli for intim. I stedet kommuniserer man med hverandre på en antatt mer overfladisk måte.

Tilsynelatende kan det se ut til at intimiteten på Facebook også er til stede i tradisjonell forstand. En sentral del av et vennskap er å avsløre private og intime sider ved seg selv (Simmel 1950; Kurth 1970; Giddens 1996). Som jeg la vekt på i forrige kapittel legger mange ut personlige opplysninger på Facebook. På spørsmål om hva slags type informasjon det er greit å legge ut, sier Eva: *[Facebook] er litt annerledes for det ble jo litt mer sånn at alle gjorde det.* Slik ser det ut til å være en gjensidig avsløring av personlige aspekter som kan gi grunnlag for intimitet og vennskap. Dette kan karakteriseres som en ny type intimitet, i følge Gross mfl. De sier det fortsatt gjenstår å se hvilke mentale modeller mennesker bruker på avdekking av personlig informasjon innen online-nettverk i forhold til hvilke man bruker i tradisjonelle vennerettverk (Gross mfl. 2005: 73).

Et funn som gjorde seg gjeldende i mitt materiale er hvordan dette ikke fører til en forandring i personers vennskapsstruktur, det vil si vennskapets oppbygning og innhold. Det samme skillet mellom venner og bekjente gjør seg fortsatt gjeldende på tross av at brukerne vet mer om bekjente enn tidligere. Den (halv)offentlige karakteren til Facebook gir grunnlag for tilgang til ny informasjon som utfordrer bekjentskapets grenser, men det er ikke i seg selv nok til å gi opphav til nye vennskapsbånd. Det er i stedet en overfladisk intimitet som ikke forplikter. Forpliktelse er viktig, for det er det som garanterer at relasjonen vil vare (Giddens 1996: 113-114). På Facebook deler man med ”alle”. Den har ikke vennskapets unike karakter

som baserer seg på at man deler visse sider av seg selv til utvalgte andre (Simmel 1950; Kurth 1970; Giddens 1996). Fremvekst av fortrolig intimitet krever også vedlikehold i form av gode samtaler og ting man finner på sammen (Kurth 1970). Det er ikke nok å få tildelt personlig informasjon. I forrige kapittel presiserte jeg at det som regel ikke foregår dype og fortrolige samtaler mellom bekjente offline. Som jeg senere vil komme tilbake til foregår det heller ikke slike samtaler mellom bekjente *på* Facebook. Den overfladiske intimiteten kan i stedet knyttes opp mot at det har skjedd en forskyvning i hva som anses som den private sfære.

6.1.2 Spesifisering av relasjoner

Et særtrekk ved Facebook er at brukerne aksepterer flere som sine Venner enn de ellers gjør i dagliglivet. Mattias sier: *Det er jo mange jeg er Venn med på Facebook bare fordi jeg er Venner med dem på en måte. Ikke fordi jeg kjenner personen.* Dette utdypes hos Helene: *Jeg har for eksempel en del Venner fra barneskolen. Som jeg ikke har snakket med siden barneskolen, som jeg knapt snakket med på barneskolen.*

Selv om man av systemet automatisk blir definert som Venner tilbyr Facebook også muligheter for å spesifisere sine relasjoner. Når man får eller sender en venneforespørsel kan brukerne krysse av på om de er i slekt, hvordan de møtte hverandre osv. Hvis spesifiseringen godtas av den andre parten, eller av en selv, blir det en (halv)offentlig presentasjon av ens relasjon til hverandre, eventuelt hvordan relasjonen begynte. Dette nyanserer ens nettverk i mye større grad enn på nettverkssider der man bare blir karakterisert som Venn eller ikke-Venn (eksempelvis Friendster, MySpace).

To grunner til å spesifisere ens relasjoner på denne måten er at det er morsomt, og at det kan være praktisk for andre å se hvordan ens nettverk henger sammen:

Motivasjonen for å gjøre det må jo være at det rett og slett er litt gøy. Sånn, ”Hva var det som gjorde at vi kom i kontakt med hverandre?”, ”hvor lenge har vi kjent hverandre?” (...). I tillegg er det jo klart at man har mange Venner som ikke kjenner hverandre, og det er jo også med på å hjelpe dem med å plassere den personen (...). Litt fordi det er gøy og litt fordi det kan være praktisk for andre å vite (Fredrik).

En tredje grunn til at dette er en populær aktivitet er at siden kriteriene for hva som definerer en Venn er løse, kan det være vanskelig å plassere alle personene man har kjent. Som Simmel poengterer krever interaksjon at man vet noe om hverandre (Simmel 1950: 307).

Dette kommer tydelig frem i Andreas' begrunnelse for å spesifisere relasjoner:

(...) med en gang man finner ut hva man har felles, så er utgangspunktet for kommunikasjon åpen. Da har man en inngangsvinkel til personen (...). Jeg tror det er veldig viktig og ikke glemme bort hvorfor man har kontakt med forskjellige mennesker.

Goffman fremhever at en nødvendig betingelse for bekjentskap er at begge parter er i stand til å identifisere hverandre gjennom kunnskap som skiller han/henne fra alle andre, og når begge vedkjenner seg at slik informasjon eksisterer. Først når det er gjort finnes det en sosial relasjon mellom dem (Goffman 1966: 112). Husker man ikke hvor man har den andre personen fra er ikke kriteriene for bekjentskap oppfylt, og det blir vanskelig å vite hvordan man skal forholde seg til den andre. Det finnes ulike etikettereregler for hvordan man skal handle overfor en bekjent i motsetning til en fremmed. For og ikke vise tegn på gjenkjennelse overfor en bekjent trengs en grunn. Motsatt trengs det en grunn for å nærme seg en fremmed (Goffman 1966: 124). Her ser man også hvordan det knyttes opp mot rollebegrepet. Man må vite hvilke roller man møter hverandre i før man kan samhandle (Goffman 1992).

Spesifisering av relasjoner kan både gi en inngang til samhandling (Simmel 1950: 307), og etikettereregler for hvordan brukerne skal oppføre seg når relasjonene mellom dem er fastslått (Goffman 1966).

Judith Donath og danah boyd (2004) indikerer at vennelisten kan anses som en selvpresentasjonsstrategi, noe jeg også fant i mitt materiale. Her ser vi at vennelisten også har andre funksjoner utover dette. Innenfor det tvetydige vennskapsbegrepet skilles det på diskrete måter mellom venner og bekjente. Brukerne avklarer relasjonsstrukturen, det vil si spørsmålet ”hvem er vi for hverandre her?”.

6.1.3 Håndtering av vennskap

Christine Rosen setter spørsmålstegn ved utviklingen av sosiale nettverkssider da strukturen oppmuntrer til byråkratisering av vennskap. Det heter eksempelvis ”Delete Friend” og ”Edit Friend”. Ved hjelp av et par museklikk kan man evaluere, nedgradere eller helt eliminere en relasjon (Rosen 2007: 27). Flere av mine informanter har valgt å slette personer fra deres venneliste. Mille sier: *Jeg har hatt litt utlukning også. At jeg har slettet folk. (...). Jeg har på en måte slettet personer jeg ikke kjenner (...). Ja, personer som jeg ikke har noe kjennskap til.*

Giddens påpeker at refleksivitet rundt personlige relasjoner har blitt et fremtredende trekk i senmoderniteten. Dagens vennskap varer bare så lenge begge parter finner det tilfredsstillende. Når en eller begge parter ikke lenger er fornøyd, avsluttes vennskapet (Giddens 1996: 218). Denne refleksiviteten, og betydningen av å føle at relasjonen gir en noe, kommer særlig godt til uttrykk når personer velger å slette noen fra sin venneliste. Når brukerne sletter Venner, er det nettopp fordi de føler at fortsatt kontakt ikke vil gi dem noe som gjør den verdt å fortsette.

Rene relasjoner har også blitt et forum der individer konstruerer en fortelling om seg selv (Giddens 1996: 217-218). Da blir det viktig at personer brukerne benevner som Venner er noen de på et visst nivå kan identifisere seg med. Helene har slettet noen av sine Venner, og hun sier: *Det er jo skikkelig flåsete jenter som jeg egentlig ikke identifiserer meg med (...). Som jeg ikke har noe til felles med, og som jeg egentlig ikke liker.* I sosiale settinger offline kan man signalisere tilhørighet og forhandle frem relasjoner på en mer diskret måte. På sosiale nettverkssider er presentasjonen av sosiale relasjoner intendert for forbruk. Da kreves det at man overveier hvilke konsekvenser relasjonene man offentliggjør har (boyd 2008a: 154-155).

Håndteringen av vennskap har ikke bare en negativ innvirkning på hvordan man oppfatter vennskap, slik Rosen (2007) fremhever. I stedet viser det på en god måte hvordan mennesker i dag er refleksive rundt sine sosiale relasjoner (Giddens 1996).

6.2 Gode venner i geografisk nærhet

En viktig del av det å være på Facebook er muligheten til å samtale med gode venner. En grunn til at Facebook har blitt så populær er at det hjelper brukerne med å ta vare på deres eksisterende vennskap (Ellison mfl. 2007). Her har jeg som tidligere nevnt valgt å skille mellom gode venner i geografisk nærhet og gode venner geografisk langt unna. For å se på hvordan relasjonene *gjøres* vil jeg først ta for meg gode venner som bor i nærheten av en selv. Her handler det ikke så mye om distanse som fravær av kontakt. Det dreier seg om hvordan man kan holde kontakten selv om mangelen på kontakt ikke er langvarig (Holland & Harpin 2008: 117).

6.2.1 Snikkontakt

I forbindelse med gode venner i geografisk nærhet antydte informantene at Facebook på ingen måte er av stor betydning for vennskapet. Som et middel til å ta vare på vennskap betegnes tvert i mot Facebook som lite viktig. Som Mille sier: *Jeg er litt sånn at hvis jeg ikke greier å holde kontakten med dem uten sånne hjelpemidler, så er de ikke gode venner. Da er det på en måte noen du kan sette fra deg, og gå videre i livet.*

Dette tyder på at Facebook utrunder gode venner med et nytt kommunikasjonsgrunnlag, men at sterke bånd har mange andre samhandlingsmedier å ta i bruk. De er ikke avhengig av Facebook som sådan (Haythornthwaite 2002). Samtidig som dette utsagnet er typisk for mine informanter, fremheves det at Facebook bidrar med en form for kontakt med gode venner:

Jeg hadde hatt kontakt med dem for det om, men det blir litt mer kontakt, eller det blir sånn *snikkontakt* på en måte (...). Sånn sett opprettholder man kontakt, eller man deler egentlig mer av seg selv. Det er litt vanskelig å tenke på hva jeg gjorde før [Facebook], for jeg hadde akkurat de samme vennene, og vi har klart oss fint, men likevel bidrar det på en eller annen måte (Nora).

Denne formen for snikkontakt som Nora fremhever, eksemplifiseres gjennom Morten som sier: (...) *man kan kommentere ting på Facebook for eksempel. Man kan komme med bemerkninger om en eller annen gruppe eller et fotografi, eller en statusoppdatering. Man får samtaleobjekter i en kontekst.*

Denne formen for kommunikasjon handler ikke om dype, fortrolige samtaler der man deler sine innerste tanker og følelser med hverandre. Tvert i mot beskrives kontakten med begreper som tullete, overfladisk og morsom. Mattias sier: *Det er litt mer enkel mobbing av hverandre, sånn tøysing som jeg bruker Facebook til med dem jeg kjenner fra før. De fleste i Oslo som jeg kjenner fra før har jeg daglig eller ukentlig kontakt med, så da blir det mer spøking.*

Snikkontakten kan betraktes som sosiabelt samvær. I følge Goffman definerer man situasjoner på ulike måter i henhold til ulike rammer. Rammene definerer situasjonen og gir etiketteregler for hvordan det er passende å oppføre seg (Album 1996: 22). Sosiabilitetsrammen blant gode venner kan sies å være kjennetegnet av et lekent og morsomt aspekt som informantene selv hentyder til. Etikettereglene tilsier at man skal være løssluppen, spontan og ha det morsomt sammen med venner (Album 1996: 22).

Sosiabilitetens hensikt og bidrag er å forankre relasjonene mellom mennesker (Album 1994, 1996; Brekke 2002). Det sosiale er en form for samvær som eksisterer for sin egen skyld

frigjørt fra alle andre ytre mål (Simmel 1950: 45). Det man prater om er bare et symbol på ens tilhørighet til hverandre (Album 1994: 89). Siden det man prater om ikke har noen interesse i seg selv, kan det også forklare paradokset ved at slik samhandling både anses som overfladisk og betydningsfullt av informantene. Som Simmel peker på, er det både riktig og galt å kalle denne formen for overfladisk. På den ene siden er sosiabilitet et *symbol* på livet. På den andre siden er den også et bilde på *livet* (Simmel 1950: 55). Med dette mener han at sosiabiliteten fortsatt er dypt forankret i livets virkelighet. Hvis den mister dette referansepunktet, opphører det å være lekeformen av samhandling, og da mister den sin verdi (Simmel 1950: 55-56).

Samtidig er det moderne samfunn preget av den såkalte tidsklemma, og studenter er intet unntak. Det skal balanseres mellom lesing, deltidsjobb, trening og tid med gode venner. Det sosiale livet er i stor grad formet av hvordan man klarer å navigere mellom disse ulike arenaene (Lüders 2007: 137). Uttrykket ”skulle ha, ville ha, burde ha” – preger også i stor grad studenters hverdag. Helene sier: *(...) jeg ville selvfølgelig ha kontakt med dem [gode venner], men man er jo opptatt og har andre liv. Så jeg ville kanskje hatt mindre kontakt, men jeg ville ikke mistet kontakten [uten Facebook].*

I perioder hvor man er opptatt med andre ting og ikke har tid til å se venner like ofte som ellers, blir det også viktig å bekrefte sosiale ordninger. Til det er det sosiale samværet ypperlig da det er en rent relasjonell virksomhet (Album 1994: 95). Mediert kommunikasjon har på samme måte som ansikt til ansikt-samhandling en relasjonell side. Brukerne forsøker ikke å erstatte ansikt til ansikt-kontakt med mediert kontakt. I stedet kan mediert kommunikasjon ses som et forsøk på å kompensere for manglende ansikt til ansikt-kontakt (Licoppe & Smoreda 2005: 325).

6.2.2 Fotografiens relasjonelle virksomhet

Et annet trekk som ble trukket frem som fordelaktig med Facebook var muligheten til å laste opp bilder som man kan dele med andre. Etter at man har laget et album på egen profil, kan man også tagge andre i bildet.

Ettersom digitale kameraer og kameramobiler har blitt billigere og mer tilgjengelige, blir et større antall fotografier tatt. Brukerne tar i bruk muligheten for å være kreative og fange det som skjer rundt dem (Khalid & Dix 2007, uten sidetall). I dag ønsker man å ta bilder av

hverdagslivet, det banale og det vanlige. Et særtrekk er ønsket om å ta bilder av livet slik det ufolder seg (Cohen 2005: 887-888). Man søker å fange de enkle hverdagslige øyeblikkene (Lee 2005; Van House, Davis, Ames, Finn & Viswanathan 2005). Gjennom fotodelingstjenester blir brukerne gitt muligheten til å inkorporere bilder av deres dagligliv og dele de med andre (Van House 2007: 2717).

En av oppgavene til fotografier i medierte sosiale nettverk er knyttet til at det er en relasjonell virksomhet. Fotografier av personer og felles aktiviteter gir en følelse av samhørighet mellom gode venner. For det første er bildenes innhold primært sosiale (Van House 2007: 2718). På spørsmål om hva slags type bilder man velger å legge ut, svarer Mattias: *Bare forskjellige ting jeg har lyst til å dele med vennene mine (...). For å dele de morsomme tingene vi har hatt (...). Det er gode minner som man har lyst til å dele med de som var med og sånne ting.*

Hovedgrunnen kan sies å være sosial, og dette reflekterer på en god måte hvordan man ved hjelp av bilder skaper felles minner, og en følelse av samhørighet. Historien bildet forteller forsterker relasjonen (Van House 2007: 2718-2720). Simmel sier at innholdet i det som sies er underordnet i sosiabelt samvær. Det verdifulle ligger i bekreftelsen av nærhet mellom mennesker (Album 1994, 1996; Brekke 2002). Gjennom å dele bilder med hverandre, der innholdet i bildet er sosialt, står nettopp bekreftelsen på den sosiale relasjon i sentrum.

Samtidig er det ikke bare innholdet som primært kan sies å være av sosial karakter. Det samme gjelder *bruken* av bildet (Van House 2007: 2720). Facebook gjør det ikke bare mulig å laste opp bilder. Siden gjør det også mulig å kommentere fotografier, enten fotografier man selv eller ens Venner har lagt ut på Facebook. På spørsmål om hva man som regel kommenterer, svarer Nora:

Det er vel igjen venner som er nære meg som har lagt ut bilder, og gjerne på fest eller et sted jeg har vært med. Så har vi en tendens til å holde dialoger om disse bildene. Kommentere en ting på bildet, og så svarer den andre, og så fortsetter det på en måte (...). Det blir en samtale (...). Det har vært veldig gøy.

Disse kommentarene er sjelden substansielle (Van House 2007: 2720). Mille fortsetter med å si at kommentarene er: (...) *mer sånn morsomme. Sånn som, "Herlighet du skulle ikke lagt ut et bedre bilde enn det lissom?"*. Litt sånne kommentarer. Disse kommentarene blir en erstatning for mer direkte former for kommunikasjon (Van House 2007: 2720), og det eksemplifiserer på en god måte snikkontakten som finnes mellom gode venner på Facebook. Samtalen er viktig i sosiale møter selv om det ikke er innholdet i seg selv som er betydningsfullt (Simmel 1950: 52-53). Gjennom morsomme dialoger om bildene bekrefter

man forbindelsene mellom seg. Man prater ikke for innholdet sitt skyld. Man snakker i stedet for å være sammen (Album 1994, 1996; Brekke 2002). Dette kan i sin tur kontrasteres med den type kommunikasjon man har ansikt til ansikt. Nora sier: *(...) jeg føler det er mer tullede kommunikasjon som foregår på Facebook (...). Jeg går ikke så mye i dybden på Facebook, men i samtaler med mennesker kan man jo faktisk snakke om de viktige og seriøse tingene her i verden. Sånn hvordan det går på ordentlig.*

Når sosiabel kommunikasjon kontrasteres med substansielle samtaler offline, betyr ikke det at disse alltid handler om noe substansielt. Det er ikke et unikt karaktertrekk ved online-samtaler. Grunnen til at det settes opp mot mer substansielle samtaler offline, peker heller mot at samtalene i større grad mangler dette aspektet på Facebook. Imidlertid er ikke Facebook blottet for andre typer rammer, som vi nå skal se.

6.2.3 Facebooks mer private side

Ikke all kommunikasjon mellom gode venner på Facebook bærer preg av det sosiale samvær. Her er det nødvendig å skille mellom Facebooks mer offentlige og private side. Bilder man legger ut og kommenterer, hvilken statusoppdatering man har og wallen tilhører de mer offentlige delene av Facebook. Samhandlingen bringes ut i en (halv)offentlig sfære hvor andre kan se hva man samtaler om (boyd 2008: 124). Dette står i kontrast til innboksen som ikke er tilgjengelig for andre enn personen selv. I forbindelse med selvpresentasjon la jeg vekt på at informantene skiller mellom offentlig og privat kommunikasjon.

Mine funn tyder på at mens det sosiale samværet er mest fremtredende på de offentlige delene av Facebook, finner substansielle samtaler som regel sted i innboksen. Substansielle samtaler har ofte en privat karakter. Kommunikasjon via innboksen kan som tidligere nevnt karakteriseres som en backstage-aktivitet mellom gode venner. Mattias sier: *De fleste ting av mer privat natur pleier jeg å ende opp med å styre over på innboks så det ikke blir liggende ute for hele offentligheten.* Substansielle samtaler kaller Album samhandling i relasjoner. Her har innholdet i samtalen en betydning og interesse i seg selv (Album 1996: 24). Slik minner det om det Simmel (1950) kaller sosialitet.

De mer substansielle samtalene er altså ikke helt fraværende på Facebook. Innboksen fungerer som en slags e-post hvor det er rom for å skrive lengre, fyldigere og private meldinger. Imidlertid peker mange av informantene på at de i større grad velger andre medier hvis de

skal drøfte og snakke om ting av mer privat natur. Som Henriette sier: *På MSN har du mer direkte kontakt med folk. Hvis du skriver med en som er online på Facebook er det ikke det samme. Det er litt mer sånn sms-aktig kanskje. Du har større avstand føler jeg til de du skriver med på Facebook enn på MSN.*

Mangelen på substansielle samtaler kan slik knyttes opp mot Facebook sin asynkrone natur. Siden private samtaler har et mål og en interesse i seg selv, kan det være ønskelig å føre en samtale i sanntid med gode venner. Det ser ut til at synkrone samhandlingsmedier er bedre tilpasset sosial samhandling (Herring 2002: 135). Det gir samtalen større flyt, samtidig som utsagnet antyder at man føler seg nærmere samhandlingspartneren enn tilfellet er med asynkrone kommunikasjonsmedier.

6.2.4 Praktiske Facebook

I tillegg til sosiabile og substansielle samtaler består en stor del av kommunikasjonen på Facebook i å gjøre avtaler og gi korte beskjeder, enten ved hjelp av wallen eller innboksen. Fredrik sier: *Det er mest sånn, "Hva skal vi gjøre til helgen?" (...). "Blir du med på lønningspils?" (...). Ja, så det er egentlig mest sånne ting altså (...).*

Det ser ut til at Facebook i stor grad brukes til å arrangere ansikt til ansikt-møter. Det er også funnet i andre studier av online-kommunikasjon (Lenhart mfl. 2001; Lüders 2007). Den praktiske siden fremstår som en form for gratis sms (Holland & Harpin 2008: 122). Studier av sms-meldinger viser at de ofte blir brukt for å arrangere ansikt til ansikt-møter, koordinere, tilpasse og omgjøre planene (Grinter & Eldridge 2001, 2003). Dette ser også ut til å være tilfellet på Facebook, enten det dreier seg om å ta en øl eller organisere helgeaktiviteter.

Imidlertid vil nok ikke Facebook gjøre mobiltelefonen overflødig. Som Skog peker på er mobiltelefonen i mange sammenhenger mer fleksibel. Mobiltelefonen er som regel med uansett hvor man befinner seg, mens datamaskiner i stor grad er stasjonære (Adresseavisen 05.05.07). Mobiltelefonen gjør det mulig med nomadisk intimitet hvor personer kan holde kontakten mens de er i bevegelse (Fortunati 2002: 516). Hvis man benytter seg av Facebook i stedet for meldinger (...) *forventer [man] ikke svar med en gang (...)*, påpeker Andreas. Det ser ut til at Facebook har en enda mer asynkron karakter enn sms-meldinger på mobiltelefonen. Den brukes i stor grad når det ikke haster å få svar.

6.3 Gode venner langt unna

Et kjennetegn ved dagens nettverkssamfunn er at en persons bånd er spredt. Vennskap er ikke i så stor grad knyttet til geografi (Wellman & Hampton 1999: 648). Når man begynner å studere, flytter man ofte til andre byer, eller mange av ens gode venner flytter fra hjemstedet. Studietiden reflekterer på en god måte begrepet nettverksindividualisme som understreker overgangen til løse, romlige og spredte nettverk (Boase mfl. 2006: II). Når personer flytter blir det vanskeligere å opprettholde kontakten. Resultatet er ofte at disse båndene oppløses (Cummings, Lee & Kraut 2006: 265). En stor tiltrekningskraft og grunn til at man oppretter et mediert nettverk som Facebook består i muligheten til å holde kontakten med gode venner geografisk fjernt fra en selv. Relasjonene *gjøres* også ulikt avhengig av geografisk distanse som vi nå skal se.

6.3.1 *Catching up*

Samhandlingen på Facebook er annerledes når det gjelder gode venner geografisk langt unna, enn med gode venner som bor i nærheten av en selv. Samtalene bærer her mer preg av å oppdatere seg på hva vennene gjør, nettopp fordi man ikke har den daglige kontakten. Som Mattias sier: *Det er ikke den jevnlige kontakten da på en måte. Det er innimellom for å få en liten oppdatering på hvordan det går (...). Det er veldig greit å ha den lille oppdateringen. Det er alltid veldig fint.*

Selv om Facebook fremheves av informantene som viktig i forhold til vennene de har andre steder, påpekes det også her at man ikke ville mistet kontakten hvis det ikke var for Facebook. Mille sier: *Det hadde ikke vært så viktig hvis du ikke hadde det [Facebook], for da var du nødt til å bruke andre metoder for å holde kontakten med dem. Men nå som det er her er det ganske viktig ja. Det gjør det jo mye enklere.*

Her ser vi igjen hvordan Facebook supplerer andre kommunikasjonsmedier, og at gode venner ikke er avhengig av det for å ta vare på båndene mellom seg (Haythornthwaite 2002). En viktig faktor ved Facebook som med online interaksjon generelt, er at alle steder og tidspunkter blir mulige sosiale møter (Lüders 2007: 138). Det gjør det enklere å holde kontakten i tider der man er fra hverandre. Det er også billigere å opprettholde nære relasjoner med personer som befinner seg andre steder da kostnadene ikke stiger i takt med geografisk avstand (Cummings mfl. 2006: 267). Som Helene sier i forbindelse med at hun var ute og

reiste: (...) *man tenker jo litt på å bruke mobiltelefonen og sånn*. Facebook er i tillegg et multimodalt medium som tilfører noe i forhold til andre kommunikasjonsmedier. Den enkle opplastningen av fotografier fremstår også som viktig i forhold til venner langt unna, noe som bringer oss over i neste avsnitt.

6.3.2 Fotografier som utgangspunkt for nærhet

Fotografier fremstår som viktig i forhold til de mange vennene man har andre steder. Mattias sier: *Det er veldig morsomt med de som er i utlandet, å se på bilder fra reisen deres og sånne ting. Det er det som er veldig morsomt med Facebook. Man kan følge litt med på personene selv om de er i utlandet og sånne ting.*

Å se på bilder som er lagt ut er en måte å holde seg oppdatert på hverandres liv på (Van House 2006: 2). Som Morten påpeker: *Hvis du har mange langdistanse vennskap, så gjør det avstandene litt kortere ved at det faktisk er bilder, og du får en følelse av at du er med på det som skjer i deres liv litt. Det er ikke bare MSN conversations med ren tekst.*

Bilder gir utgangspunkt for det som kalles fjern nærhet, som refererer til det å holde andre oppdatert på en selv og ens liv uten direkte kontakt (Van House 2006, 2007). Som sagt tar man i økende grad bilder som reflekterer de vanlige hverdagslige øyeblikkene (Cohen 2005; Lee 2005; Van House mfl. 2005). Muligheten til å få innblikk i dagligdagse, men likevel familiære, intime og personlige bilder kan tenkes å forsterke følelsen av mediert nærhet ytterligere. Som Giddens (1996) påpeker, mobiliseres intimitet gjennom gjensidig kunnskap om hverandre. Her kan bildene bidra til å forankre en følelse av intimitet, på tross av den lange avstanden det kanskje er mellom vennene.

Ikke bare gir fotografier grunnlag for nærhet. Det gjør det også enklere å få i gang en samtale ved hjelp av bildene. Maria sier: *Man blir jo oppdatert på en annen måte når folk legger ut bilder av seg selv. Da blir det "Ok, Ellen var på fest eller var på Island i helgen". Det høstes kult ut. Og så sender jeg kanskje en melding til henne.*

Samtalen forankres i en kontekst, et bilde som oppdaterer en på andres gjøren og laden. Det man kommenterer ved bildene, sier Line: (...) *er sånne ting som jeg, hvis de hadde vist meg bilde for hånd, godt kunne sagt*". De man viser bildene til i en privat sfære er som regel personer som er nær en selv (Lüders 2007a: 235). Facebook har gjort det mulig å samtale om bilder i et (halv)offentlig rom som i særdeleshet kan antas å være viktig når man er geografisk

langt fra hverandre. På samme måte som sosiabelt samvær er viktig når man er opptatt med andre ting, er det viktig å bekrefte sosiale relasjoner når distanse gjør fysiske møter vanskelig. Kommunikasjon på grunnlag av fotografier blir på samme måte som snikkontakten mellom gode venner i geografisk nærhet, en relasjonell virksomhet. Sosiabilitetens funksjon i mediert samhandling er nettopp å konstruere en følelse av tilstedeværelse når man er fysisk fra hverandre. Det å holde kontakten er viktigere enn hva man sier når man først kommer i kontakt (Licoppe & Smoreda 2005: 321).

6.4 Bekjente

Bekjentskap er en relasjon som ikke er preget av intimitet (Simmel 1950; Kurth 1970). Selv om man i dag ikke lenger bare har overfladisk kunnskap om hverandre på Facebook, forandrer ikke denne hvordan bekjente nå oppfattes. En viktig grunn til at man oppretter et digitalt vennenettverk er i følge Mille: *(...) at man møter mange kjente som man ikke har hatt kontakt med før, som du sannsynligvis ikke ville hatt kontakt med hvis det ikke var for Facebook*. Nye medier kan generelt påvirke svake bånd i positiv retning ved at de både utvider rekkevidden og grunnlaget for å initiere og ha kontakt (Haythornthwaite 2002: 386).

Facebook spesielt gir ikke bare mulighet til å finne igjen gamle kjente. Siden gjør det også mulig å finne dem igjen på en enkel måte. Det er bare å skrive inn navnet til personen i søkefeltet og sende ut en venneforespørsel. Eventuelt kan brukerne se gjennom sine Venners venneliste for å se om det er noen der de kunne tenke seg å sende en forespørsel til. Slik sett har Facebook gjort det mulig å ta opp og beholde kontakten med bekjente.

6.4.1 Barrierene senkes

Rent teknisk har altså Facebook gjort det mye enklere å ta opp kontakten med bekjente. Det kreves nå liten tid og ressurser å finne igjen, og ta opp kontakten med disse. På denne måten har teknologien utvidet grunnlaget for kommunikasjon (Rasmussen 1996). Som Mattias fremhever: *Som all teknologi i dag så gjør det jo at det blir lettere å holde kontakten på en måte*. Nora sier: *[Det har blitt] lettere, og jeg hadde ikke tatt meg bryet ellers til å gjøre noe med det (...). Hadde ikke søkt i gule sider holdt jeg på å si*. Dette reflekterer at de teknologiske forutsetningene for å ta kontakt har blitt oppfylt, og at det spiller en viktig forklaringsrolle (Lüders 2007: 4).

Med hensyn til Facebook ser det ut til at det ikke bare er de tekniske terskler som senkes, men også de sosiale:

Facebook er mer casual. Det er helt uforpliktende og overfladisk. Jeg legger ikke så mye mening i en Facebook-melding som hvis jeg hadde ringt en person fra barneskolen, og helt tilfeldig sagt ”Hei. Hvordan går det med deg?”. Mest fordi det er ganske tilfeldig hvem du finner på Facebook, mens å ringe, da måtte du gå i telefonkatalogen. Det blir noe litt annet (Morten).

Som Morten her tydelig sier, er den sosiale barrieren for å ta kontakt med bekjente lav på Facebook. Dette presiseres hos Fredrik: *Man ringer ikke folk uten at det er en grunn heller. Men det at du finner gamle bekjente på Facebook er på en måte gyldig grunn til å skrive en liten melding og legge dem til [som Venner].*

Med fremveksten av nye sosiale arenaer frembringes det også nye sosiale normer og regler som nedfeller seg i rutiner og konvensjoner (Rasmussen 1996: 166). Normen på Facebook ser ut til å være at man kan ta kontakt med tidligere kjente uten at det virker besynderlig. Det er på en måte ”unnskyldning nok” at man har blitt Venner på Facebook. Som Goffman (1966, 1971, 1992, 2005) peker på, er det sosiale livet gjennomsyret av ulike handlingsregler som blir aktivert i ulike situasjoner. Med Goffman kan man si at kontakten på Facebook styres av en positiv handlingsregel som sikter på å fornye relasjoner mellom bekjente (Burns 1992: 79). Slik kan det kanskje sammenlignes med hvordan man i møte med bekjente offline har rett og plikt til å vise sosial anerkjennelse gjennom en hilsen eller et smil (Goffman 1966: 112-116).

I tillegg til at både de tekniske og sosiale barrierene for å ta kontakt senkes, ser det også ut til at Facebook fyller et tomrom, som utsagnene ovenfor viser. Man tar ikke telefonisk kontakt med bekjente, men man kan legge dem til som Venner på Facebook. Det ser også ut til at Facebook fyller et tomrom mellom det å ringe og det å sende e-post. Helene sier: *Det er en del jeg synes det blir litt rart å sende en mail til, eller ”Hei. Jeg fikk telefonnummeret ditt av den som kjente den”. Det blir også litt rart.* Samtidig ser det ut til at det utfyller eksisterende online kommunikasjonsverktøy på en annen måte. I forhold til MSN sier Henriette: *På Facebook bruker du å ha kontakt med andre folk. Det er ikke de nærmeste vennene dine bare. På MSN skal det mer til å skrive med folk du egentlig ikke har noe forhold til.* På MSN har brukerne direkte kontakt, og som Mattias sier: *Det er jo på en måte hakket nærmere telefonsamtalen eller face to face-samtalen. Der får personen meldingen direkte. Så det er jo litt skumlere å prate der enn det er på Facebook.*

Tidligere forskning har vist at kommunikasjonsteknologier integreres i hverdagslivet, og at de brukes på ulike måter i henhold til ulike intimitetstærskler (Lüders 2007). Det ser ut til at det finnes strengere normer for hvem man kan sende e-post til, ringe og ta kontakt med på MSN, enn det er for å sende en melding på Facebook (se også Baron 2007; Skog 2008). Dette er ikke regler som er nedfelt i formelle lover og reglementer, men etiketteregler nedfelt i den praktiske bevissthet i form av ritualer (Goffman 2005). Som Goffman påpeker, kan disse anses som trafikkregler som angir hvordan det er passende å oppføre seg i sosiale møter (Goffman 1971: 5-18). Det anses ikke som passende å ta opp kontakten via telefon, e-post og MSN, mens det fremheves som passende å benytte seg av Facebook. Ved å overholde de sosiale reglene som har nedfelt seg i teknologiske kommunikasjonsmedier, viser individene seg som personer som respekterer reglene, og at de er respektable mennesker (Goffman 2005).

Facebook har her klart å finne et tomrom blant eksisterende samhandlingsmedier. Dette kan i sin tur forklare noe av dens popularitet, i særdeleshet når det gjelder å ta opp kontakten med bekjente. Men relasjoner må gjøres og arbeides med for å vedlikeholdes, og hvordan man samhandler med bekjente er annerledes enn med gode venner. Her blir skillet mellom bekjente med og uten betydning viktig.

6.4.2 Rituelle hilsninger

Bekjenskaper *uten betydning* kan defineres som (...) *mer bekjente man hilser på på gata, som man egentlig ikke bryr seg om*, sier Nora. Morten konkretiserer det slik: *[Det er] folk man ikke hadde interesse av å bli kjent med da, og i grunnen ikke har noen interesse av å bli kjent med nå*. Henriette forklarer det på denne måten: *De har du på en måte bare kontakt med i det du blir kjent med dem (...). Og så skriver du aldri med dem etterpå*. Grunnen til det sier Mattias er: (...) *fordi det bare er formaliteter (...). Det er også et aspekt ved det sosiale liv*.

Som nevnt har man i følge Goffman ikke bare rett, men også plikt til å anerkjenne tilstedeværelsen av en bekjent gjennom rituelle hilsninger (Goffman 1966: 112). På samme måte overholdes høflige, konvensjonelle former for sosial anerkjennelse ved å initiere kontakt med bekjente på Facebook. Det utveksles høflighetsfraser her på lik linje med livet offline. Det kan tolkes som uttrykk for respektfull oppmerksomhet, og et seremonielt spørsmål (Album 1995: 248). For Goffman (1966) trenger man en grunn for ikke å overholde dette. På Facebook ser det ikke ut til at det er et konkret brudd med etiketten og ikke initiere kontakt,

men empirien hentyder til at slike høflighetsutvekslinger er svært vanlige. Denne forbindelsen til tradisjonelle høflighetsfraser forklarer kanskje også hvorfor så få personer misforstår hva slags Venner de er på Facebook. Brukerne vet at det på samme måte som offline er uttrykk for høflighet, og ikke nødvendigvis et ønske om å utvikle relasjonen videre.

Hvordan etikettereglene styrer atferden, kommer også til uttrykk gjennom hva man spør hverandre om. Det finnes ganske konkrete regler for hva man kan og ikke kan spørre bekjente om på Facebook. Den kontakten brukerne har med personene i det de blir Venner med dem er som Mille peker på:

(...) Det vanlige sånn, ”Hva driver du med?”, ”Hva gjør du?”, ”Jeg driver med det”, ”Hvor er du?”. Men så har det kanskje blitt med det da, men så er det kanskje det du var ute etter å spørre om. Så du kunne jo egentlig kanskje bare ha slettet dem [fra vennelisten] etter det, men det blir jo ikke til at du gjør det.

Ved hjelp av unngåelsesritualene holder man en viss avstand til samhandlingspartneren. De standardiserte script hjelper til med å opprettholde den ideelle sfære (Goffman 2005: 62-65). Gjennom formaliteter viser man seg som respektable mennesker som anerkjenner og respekterer den andres rett til privatliv. Dette er i seg selv moralsk påkrevd (Goffman 2005). Det er bare gjennom å overholde etikettereglene personer kan få tillit til en som en respektfull samhandlingspartner i sosiale møter (Goffman 2005: 77). Slikt samvær kan også beskrives som sosiabel samhandling hvor den relasjonelle virksomheten er den viktigste (Album 1994, 1996; Brekke 2002). Det viktigste er ikke hva man spør om, men at man anerkjenner hverandres tilstedeværelse gjennom å spørre. Private temaer er vanligvis ikke en del av det sosiale samvær. Men så lenge det gjøres på en alminnelig og hverdagslig måte, bryter det ikke med etikettereglene (Brekke 2002: 547).

På home-siden kommer det opp når ens Venner har bursdag. Det er vanlig at man anerkjenner dette med en hilsen på personens wall. Nora sier: (...) *hvis noen [bekjente] har bursdag så går jeg inn og sier hei og hå, men ikke så mye utover det*. Naomi S. Baron finner i sin studie av Facebook at slike hilsener kan være et unngåelsesmiddel. Man gratulerer noen med dagen samtidig som man slipper og faktisk prate med personen. Slik forsøker brukerne å ta vare på sosiale relasjoner uten aktivt å måtte opprettholde dem (Baron 2007: 45-46).

Å gratulere noen med dagen er ikke nødvendigvis bare et unngåelsesmiddel. I følge Goffman (1971) er det en form for ritual. Når man vet at andre har bursdag er det høflig å anerkjenne dette med en hilsen på personens wall. Gjennom ritualene viser brukerne omtanke for hverandre (Album 1995: 250). Ser vi gratulasjoner som et uformelt ritual anerkjenner man

både andres selv og fremstiller en selv som et dannet menneske gjennom slike hilsener (Goffman 2005). Slik kan det være et uttrykk for unngåelse, men også høflighet og omtanke. Men som Morten sier: *Det har jo gått litt inflasjon i å huske noen sin bursdag nå.* I forbindelse med gode venner kan det være et hyggeligere og mer spesielt ritual hvis man husker bursdagen uten hjelp av Facebook. Men i forhold til bekjente kan det være en grei måte å anerkjenne hverandres tilstedeværelse på.

Som vi ser er samvær med bekjente annerledes enn samvær mellom gode venner. I vennsamvær er det riktig å være livlig og ureflektert, og det kan oppfattes som et regelbrudd å fremstå som regelstyrt. Samvær med bekjente er i større grad styrt av ritualenes høflighetsramme. Her skal deltagerne oppføre seg regelstyrt (Album 1996: 22). Ritualer er laget for å skape mening og orden. De bærer med seg løfter om forutsigbarhet (Album 1996: 219). Som Goffman videre påpeker, virker ikke reglene bare begrensende og sier noe om hva man skal unngå å gjøre i samhandling med andre. De er også ressurser man kan trekke nytte av ved at det gir en mulig inngangsportal til samhandling (Album 1996: 61). Da er vi over i den andre typen kontakt som preger bekjentes samhandling på Facebook. Det jeg har valgt å kalle småkontakt.

6.4.3 Småkontakt

Bekjentskap som *har en betydning*, sier Fredrik: (...) *[er] folk jeg mener har vært viktige gjennom oppveksten (...). Det er jo noen personer man føler man kjenner ganske godt siden man har brukt mange år av livet sammen med dem.*

Flere har funnet personer som tidligere har vært betydningsfulle i livet, og som man senere har mistet kontakten med. Helene sier: *En av mine venninner fra barneskolen flyttet. Og så har vi ikke hatt noen kontakt siden. Og så fant vi hverandre igjen på Facebook (...). Nei, jeg synes det er veldig morsomt å ha kontakt med henne igjen.*

Med denne typen bekjente oppstår det et ønske om noe mer enn kun den rituelle hilsningen som er fremtredende i kommunikasjon med bekjente uten betydning. Som regelen tilsier begynner man med det, men deretter fortsetter man å ha kontakt, om enn sporadisk. Gjennom en refleksiv prosess får man økt frihet (Giddens 1996), også når det gjelder hvem man ønsker ytterligere kontakt med. Som Maria sier: *De [bekjente] kjenner jeg fordi vi har gått i klasse på barneskolen, ungdomsskolen eller videregående (...). Man har hatt mye til felles, det er*

ikke sikkert man har mye til felles. Gjennom Facebook kan man ”prøve hverandre ut” for som Helene sier: (...) det kan jo hende man bare ikke passer sammen i det hele tatt, og så kan man la det gli litt ut i sanden. Man behøver ikke akkurat å møtes, og så plutselig har man ikke noe å si.

På samme tid som brukerne i større grad er fri til å velge sine relasjoner (Giddens 1996), forteller dette utsagnet noe om hvilke regler som gjelder i ansikt til ansikt-situasjoner. I følge Goffman har man en forpliktelse til å være deltagende og spontant involvert i samtalen på en slik måte at den forløper uten kriser eller pinlig stillhet. Er man ute av stand til å oppfylle denne forventningen, trues samhandlingsreglene. Det leder til en følelse av forlegenhet (Goffman 2005). Simmel sier noe av det samme når han introduserer sitt begrep om ”stopgaps”. Det refererer til en situasjon hvor samtalen stopper opp, og det blir en ubehagelig stillhet som må fylles (Brekke 2002: 548). Her ser man hvordan de sosiale etikettereglene og konvensjonene som preger dagliglivet kan lettes gjennom Facebook. Når man ikke er ansikt til ansikt blir det bedre tid til å forberede seg backstage, prøve ut ulike presentasjoner (Rasmussen 2003), for så å bli oppfattet som et respektabelt individ når man tar kontakt der.

Som Jan-Paul Brekke (2002) peker på i forbindelse med sosiale sammenkomster blant ”fremmede” i diplomatiet, bærer ikke samtaler mellom bekjente preg av å være formålsrettet. I stedet er hensikten med slike møter sosiabelt samvær hvor man snakker sammen og blir kjent. Det ser også ut til å være formålet med småkontakten på Facebook. Simmel sier sosiabiliteten er en egnet måte å få vite noe om hvordan andre er. Brukerne prøver ut dette samhandlingsmønsteret på hverandre for å se om de ønsker å ha noe å gjøre med hverandre ”på ordentlig” (Album 1994: 102). Samtidig gir sosiabilitetsrammen frihet ved at man spiller en rolle der bare visse aspekter ved en selv kommer til syne. Det gir også trygghet å vite at man ikke trenger å vise hele sin personlighet (Brekke 2002: 544). Også her gjør den rituelle og konvensjonelle sosiabilitetsrammen seg gjeldende. Det er en relasjonell virksomhet, preget av stilisert og rituell samhandling. Det er ikke det morsomme og lekne aspektet som er dominerende. I stedet deltar man i ritualene fordi man er avhengig av dem (Album 1994: 102).

6.5 Facebook som invitasjonsside

En populær aktivitet på Facebook er å sende og motta event-invitasjoner i forbindelse med fester, konserter, møter og foredrag. De fungerer som online-invitasjoner som omhandler aktiviteter som finner sted offline. Det finnes mange ulike typer eventer, og det vil ikke være mulig å omtale alle her. Jeg har valgt å begrense diskusjonen om eventene til de som kan knyttes opp mot relasjonene jeg har tatt for meg i dette kapitlet. Det var også disse eventene som i stor grad ble vektlagt av mine informanter når de omtalte event-funksjonen som et fordelaktig trekk ved Facebook.

6.5.1 Invitasjoner blant gode venner

Mange av invitasjonene er mellom gode venner. Mattias sier: *Det er veldig mange venner av meg som bruker det som invitasjon til fest. Den blir mye brukt av vennene mine.*

Som sagt har gode venner mange kommunikasjonsmuligheter, og Facebook brukes ikke fordi det er nødvendig (Haythornthwaite 2002). Event-invitasjonene brukes i stedet for (...) *å hype litt rundt. Det er jo bare for vår egen del. Det er jo bare for å gjøre litt gøy ut av det. Få opp litt forventninger og sånne ting. Det er bare fordi det er gøy, ikke fordi det er noe viktig eller spiller noe stor rolle for oss*, sier Maria.

Som Maria sier er det en morsom ting venner kan gjøre for å skape forventninger om noe de skal gjøre sammen offline. For å vedlikeholde vennskap kreves det at man er aktive i sitt forhold til hverandre. Et godt vennskap opprettholdes ikke av seg selv, men krever kontinuerlig arbeid (Bø & Schiefloe 2007: 178). Event-invitasjonene bidrar også med noe i tillegg til det man skal gjøre sammen. På den ene siden er det et praktisk forum hvor man kan avtale og planlegge. På den annen side gir det en mulighet til å glede seg sammen og samtale om det man senere skal gjøre. Slik fremmer det en følelse av intimitet og tilhørighet, også før selve sammenkomsten finner sted. Slik sett fungerer event-invitasjonene både som samhandling i og om relasjoner (Album 1996: 24).

6.5.2 Nye muligheter

De fleste eventene som legges opp og sendes ut forteller informantene at de uansett hadde fått greie på ved hjelp av andre kommunikasjonsmidler. Som regel inviteres man av gode venner, og man er ikke avhengig av Facebook for at informasjonen skal nå frem. I andre tilfeller kan

brukerne få vite om arrangementer de ellers ikke ville hørt om. Eva kommenterer distinksjonen på denne måten:

Noen [eventer] er sånn at hvis det ikke hadde vært for Facebook så hadde man fått vite om det utenom, men når det er Facebook, så tenker de at alle sjekker Facebook. Og så er det noen, hvis det er folk du kjenner litt gjennom andre, så hadde du ikke fått vite om det ellers for det er litt lettere å sende [på Facebook] hvis du skal sende til alle Vennene dine og invitere ganske mange. Da hadde du kanskje ikke sendt en melding.

Bekjente er svake relasjoner som ofte ikke har andre måter å kontakte hverandre på (Haythornthwaite 2002). Helene sier: *Jeg har blitt invitert til en del konserter av folk som er ganske perifere, og det ville jeg ikke hørt om ellers for de har antageligvis ikke e-post adressen min.* På samme måte presiserer Mattias at en fin ting med eventene er at (...) *man får invitert folk man ikke har nummer til da eventuelt.*

Når man får en event-invitasjon fra bekjente er det som regel mange inviterte. Ved hjelp av gjestelisten som ligger tilgjengelig på event-siden kan brukerne finne ut hvem som er invitert, og hvem som har takket ja til invitasjonen. Denne gjestelisten fremheves som et fordelaktig trekk i forhold til andre typer invitasjoner. Maria sier: *Det er gøy å se hvor mange kjentfolk som kommer dit. Og andre fester som jeg lurte på om jeg gidder å gå på, så går jeg inn på Facebook og [finner ut] at "den skal og den skal", da blir det sikkert gøy. Da går jeg og.*

Gjennom enkel teknologisk utforming kan man på en refleksiv måte nå vurdere fordeler og ulemper ved deltagelse på arrangementer. Det gir mulighet til sosiabelt samvær med venner og bekjente hvor man kan ha det hyggelig sammen. Samtidig karakteriserer informantene event-innbydelsene fra bekjente som lite forpliktende. Det er lettere å takke nei enn hvis man for eksempel hadde blitt ringt opp av en bekjent.

Slik har Facebook gjennom sin teknologiske utforming igjen klart å fylle et tomrom mellom eksisterende kommunikasjonsmedier både online og offline, nå i forbindelse med invitasjoner. Det har gitt nye muligheter hvor man nå også blir bedt på ting offline som man ellers ikke ville hørt om.

6.6 Facebook-grupper

Facebook har tilrettelagt for at brukerne kan opprette og bli med i ulike grupper. Teknologisk sett har gruppene stort potensial. Her kan brukerne møtes på en felles arena og diskutere ting som er relevante for gruppen. Det er deltagerne som tar i bruk de tekniske mulighetene, og for

mange har ikke disse gruppene en viktig funksjon. Maria sier: *Jeg går aldri inn og sjekker [gruppene]. Jeg kunne like godt meldt meg ut. Med en gang man får Facebook, så ser man at det er grupper for alt, og så melder man seg inn. Men jeg er jo aldri inne og sjekker.*

En grunn til det kan være at det kreves mer å være aktive på slike grupper enn samhandling ellers på Facebook, noe Fredrik antyder:

Jeg har vel egentlig ikke fått så veldig mye ut av gruppene. For da må man gå aktivt inn på gruppen for å se hva som postes på wallen og sånn. Dette er vel ikke et intervju om hva man savner på Facebook, men jeg skulle ønske det kom opp på forsiden [home-siden]. Det hadde vært kjekt. Da hadde jeg kanskje fått et litt mer aktivt forhold til gruppene også.

Gruppene er for mange en liten del av Facebook. De er ikke så populære og viktige som man kan få inntrykk av i dette avsnittet. For de fleste i mitt materiale var gruppene først og fremst en selvpresentasjonsstrategi som vi så i kapittel 4. Likevel fanger intervjuene opp noen poenger om hvordan relasjoner gjøres som det er betydningsfullt å si noe om. Disse gjenspeiler på en god måte nettverkssamfunnet, og det digitale vennenettverket jeg hittil har sagt noe om.

6.6.1 Det sosiable aspekt

Noen av gruppene man er med i på Facebook har tilknytning til personer man kjenner fra før. Disse illustrerer på en god måte hvordan det sosiable er en viktig del av samværet. Mattias er med i en jobbgruppe. Denne gruppen består av vennlige relasjoner hvor samhandlingen fortsatt i noen grad er knyttet til ens rolleposisjon (Kurth 1970). Om denne gruppen sier han følgende: (...) *der skriver vi masse ting om det som har skjedd, og fester som kommer og sånn (...). Så det er en veldig sosial gruppe. (...) den bruker jeg for å holde meg litt oppdatert, hvordan det går der og sånne ting.*

Andre grupper gir mulighet til å treffe igjen gamle kjente. Slike gjenforeningsgrupper består ofte av skolegrupper eller hjemstedsgrupper. Her kan det som Eva sier: (...) *være litt gøy å gå inn av og til for å oppdatere seg på bilder og sånne ting som skjer.* En annen type gjenforeningsgruppe er grupper brukerne oppretter i forbindelse med at de har vært ute og reist sammen. Ofte bor man langt unna hverandre etter endt tur, og Facebook gir en måte å holde kontakten på. Det gir også mulighet for å legge ut bilder man deler med hverandre. Mille sier: *Mange av dem vi reiste sammen med er på Facebook. Så det er jo en fin måte å få bilder fra andre, fra andre land som du reiste sammen med og så kan de få mine.*

Når man begynner på universitetet skaper man ofte nye relasjoner, og det er ikke alltid like enkelt å bli kjent. Ofte er man med i en faddergruppe, og disse oppretter også ofte faddergrupper på Facebook. Morten sier: *Det diskuteres mye på den gruppen. Ting som er relevant i forhold til begivenheter og sånn på huset. Det er greit å få med seg.* Man blir som regel ikke kjent på Facebook, men gjennom å avtale sosiale møter offline hvor man kan bli bedre kjent:

(...) Vi har laget en egen gruppe og invitert til klassefest og sånn. Så det er jo veldig fint. Vi bruker det ikke som noe sånn veldig "bli kjent" forum egentlig. Da snakker vi heller sammen (...). Det er mer sånn "ja, hvem er det som kan ha klassefest den og den datoen?", "hvem kan den?", så det blir litt mer sånn planlegging (....) (Mille).

Funnet bekrefter nok en gang at Facebook er ulik andre sosiale sider på nettet ved at relasjonene begynner offline for så å migrere og også pleies online. Brukerne utvikler og pleier relasjonene begge steder, men *hvor* relasjonen først opprettes, er ulikt på Facebook i forhold til andre sosiale sider på nettet (Ellison mfl. 2007). På samme måte som i de andre gruppene er det vanlig at man legger ut bilder av sosiale arrangementer. Som Line sier: *[Det] er kjekt å dele på den måten.*

I alle gruppene er det vanlig at man hyggeprater med hverandre, enten om hva man skal gjøre eller det man har gjort sammen. Å laste opp fotografier av sosiale arrangementer man har delt sammen, kan videre bidra til en følelse av tilhørighet og fellesskap (Van House 2007). Gjennom å samtale og dele felles opplevelser, både skriftlig og gjennom fotografier, bekrefter man sin nærhet til hverandre. Det er som Simmel sier det viktigste i sosiale møter (Album 1994, 1996; Brekke 2002).

I mange tilfeller er gruppen lukket. Dette forsterker gruppens intime karakter ved at deltagerne deler med hverandre noe som utenforstående ikke får ta del i. Her er det ikke snakk om å dele med en person og bare denne, som i følge Simmel (1950) og Kurth (1970) gir dyadiske vennskap en unik karakter. Det handler i stedet om å dele kun med hverandre, og slik bekrefte gruppens særegne karakter. Slik blir det mulig å bekrefte relasjonene til hverandre ved hjelp av gruppene, hovedsakelig gjennom å avtale sosiale møter offline, og i sin tur se på bilder og diskutere det som har skjedd på Facebook.

6.6.2 Det praktiske aspekt

Det er ikke bare for å ha det hyggelig og morsomt at man oppretter grupper. Som vi så ovenfor, oppretter man ofte grupper for å avtale noe man skal gjøre sammen offline. Her ligner de eventene, og det ser ut til at det er litt tilfeldig om man oppretter en gruppe eller en event. Det praktiske aspektet ved gruppene kan slik sies å gjelde for event-invitasjonene jeg tok for meg ovenfor.

Brukerne oppretter grupper av praktiske årsaker. Også i forhold til gruppene påpekes det at Facebook har noen fortrinn overfor e-post meldinger. Maria sier: (...) *det kan være greit så slipper man å maile fram og tilbake, og da får alle informasjonen med en gang*. I forbindelse med Facebooks praktiske side blant gode venner la jeg vekt på at Facebook fremstår som en form for sms, men at Facebook ikke helt vil overta for mobilen slik også Skog fremhever (Adresseavisen 05.05.07). I forhold til gruppene ser det ut til at Facebook også har noen fordeler i forhold til sms-meldinger. Mille sier:

(...) jeg har to venninner, vi lagde gruppe for oss tre for å finne en kveld vi skulle drikke vin for vi finner *aldri* en dato som passer. Og da er det jo veldig genialt. I stedet for at jeg sender sms til en, og så sender hun til henne, og så blir det litt rotete kommunikasjon. Her er det litt mer sånn ”Jeg kan den og den datoen, når kan dere?” Så det gjør det litt enklere.

Facebooks tekniske utforming har bidratt til å gjøre initiering, organisering og gjennomføring av offline møter enklere ved at man samler mennesker på ett sted i form av grupper eller eventer. Fordelen består i at informasjonen er plassert på samme sted, blir tilgjengelig for alle på en gang og er oversiktlig. Således er ikke teknologien uten betydning (Rasmussen 1996; Lüders 2007). Facebook har gjort det teknisk mulig, men det er brukerne som bestemmer hvordan teknologien skal utnyttes (Rasmussen 1996). Det er de som arrangerer sosiale møter, samhandler med hverandre, lager grupper, oppretter eventer og laster opp bilder. Det er menneskene som gjør gruppene og eventene nyttige som fora for praktisk og sosiabelt samvær.

6.6.3 Sterke meninger

Mange av gruppene på Facebook representerer sterke meninger. Det er forskjellig syn blant informantene om hva de synes om denne typen grupper. På den ene siden kan det være morsomt å delta i diskusjoner med andre. Morten sier: (...) *jeg har funnet ut at det er ganske*

gøy å gå inn på grupper og krangle med folk (...). Det er sånne politiske grupper eller alt mulig hvor man kan ha en mening, og noen andre ha en annen mening. Ja, diskusjonsforum.

For å kunne kommentere og diskutere i gruppene kreves det at man er medlem. Morten sier videre: (...) *jeg [vil] gjerne melde meg fort ut igjen for det blir da stående at jeg er medlem av en eller annen gruppe som sier et eller annet jeg ikke er enig i.* På samme måte sier Helene: *Jeg har meldt meg ut og inn hele tiden for jeg har lyst til å kommentere noe, men ikke lyst til å være med i gruppen.* Her ser man tydelig hvordan gruppene er en selvpresentasjonsstrategi hvor gruppene antas å si noe om deg. Samtidig kan medlemskap stimulere et ønske om å diskutere.

På den annen side kan det være problematisk å bli med i grupper som representerer sterke meninger. Mille fremhever at det å være opptatt av en tv-serie og drøfte denne med andre er en ting. Det blir mer komplisert med grupper som eksempelvis er i mot felles ekteskapslov. Hun fortsetter med å si:

Sterke meninger på Facebook passer ikke helt inn (...). Det passer seg ikke i et sånt medium. (...). [Facebook] er litt mer sånn morsomt da. (...) til vanlig er du jo veldig bevisst hvem du vil kommunisere [sterke meninger] ut mot, og hvem du velger og ikke si det til. Og da synes jeg egentlig du må tenke litt det samme på Facebook. Hvis du vet at du har veldig sterke meninger, så vet du også at det ikke er alle som vil være enig med deg. Til vanlig vil du kanskje dempe deg, og da bør du dempe deg på en sånn side også.

Hovedkjennetegnet ved de andre gruppene er at de representerer det sosiabile samværet på en god måte gjennom sitt fokus på lette og hyggelige samtaler. Sterke meninger kommer i større grad i konflikt med sosiabile samtaler hvor bekreftelse av relasjoner og nærhet står sentralt.

Sosiabel samhandling er som Simmel fremhever en kunstig verden hvor sosiale forskjeller settes i parentes. Her oppfører man seg ”som om” man er like. Det er også en lettere verden i den forstand at innholdet i samtalen ikke har betydning, og hvor man ikke skal diskutere annet enn for samværets skyld (Simmel 1950: 45-49). På samme måte legger Goffman (1966, 1971, 1992, 2005) vekt på betydningen av respekt og å behandle hverandre med verdighet. For de som diskuterer kan det fortsatt være en del av et sosiabelt samvær hvor de har det hyggelig sammen og diskuterer relevante temaer. Eller det kan være et sted der de søker å fremme egne interesser.

Uansett kan sterke meninger komme i strid med unngåelsesritualene som tilsier at deltagerne i sosiale situasjoner ikke skal bringe diskusjonstemaer på banen som kan være ydmykende for

andre (Goffman 2005: 65). Diskresjon er en egenskap som verdsettes i sosial samhandling (Simmel 1950; Goffman 2005). Her må det innskytes at man ikke nødvendigvis diskuterer med personer på vennelisten som kan føle seg støtt eller ydmyket av ens sterke meninger. Men blir man medlem av en gruppe, så er denne ofte synlig på ens profil, og som vi har sett i kapittel 4 bruker man slik informasjon til å klassifisere og definere hverandre. Gjennom profilen fremhever nå mange sin personlighet på en sterk måte.

Særlig tilhører bekjente grupper som kanskje ikke har samme verdier og synspunkter som en selv. Som sagt er samhandlingen med bekjente preget av standardiserte script veiledet av høflighetsregler (Goffman 2005). Det har vi sett gjelder både offline og online. Disse etikettereglene legger vekt på at det er vår alminnelighet som skal trekkes frem (Album 1996: 133). Det blir vanskeligere når man på Facebook åpent er med i grupper som kan kontrasteres med andres verdier og synspunkter. Nå trekker man frem svært personlige og (ofte) kontroversielle trekk. Det kan tenkes at slik individualitet i større grad bryter med ritualenes vektlegging av alminnelighet enn den eksempelvis viser at man har ulike filmpreferanser.

Å uttrykke sine personlige meninger gjennom slike grupper har blitt populært på Facebook. Det finnes i dag nesten grupper for alle mulige synspunkter og meninger. Goffman (1966: 35) hevder det som regel er enighet om hvilken atferd som anses som passende i ulike sosiale situasjoner. Mine funn tyder på at det på Facebook ikke er en norm det enes om. Det kan vanskelig sies å være et brudd på etiketteregelen på Facebook å bli med i slike grupper da så mange er det. Samtidig trekkes det frem som problematisk.

6.7 Oppsummering

Hovedfokuset i dette kapitlet har vært hvordan man gjør sosiale relasjoner på Facebook. Det viktigste har vært å vise hvordan relasjonene gjøres ulikt avhengig av hvilke typer bånd det er snakk om. Blant gode venner i geografisk nærhet kommer det lekne og sosiable aspektet til synet. Det samme sosiable samværet viser seg blant gode venner geografisk langt unna, men her er man mer opptatt av å oppdatere seg på hverandre. I forbindelse med bekjente gjøres relasjonene ulikt avhengig av om det er bekjente med eller uten betydning. Felles for samtalene med disse er et sosiabelt samvær hvor reglene kommer i forgrunnen. Hvordan man gjør samtalene er i stor grad avhengig av hvilket forhold man har til hverandre.

I forlengelsen av diskusjonen om det digitale vennenettverket tok jeg for meg deltagelse i ulike grupper. Gruppene er ikke en stor del av Facebook for mange, men for de som deltar aktivt har de en relasjonell side hvor sosiable samtaler står i fokus. Et viktig empirisk funn er hvordan deltagelse i grupper som representerer sterke meninger kan komme i konflikt med sosiabelt samvær som legger vekt på at man skal trekke frem sine allmenne trekk.

Samtidig sier dette kapitlet noe om hvorfor man velger å opprette digitale vennenettverk. Facebook ser ut til å være et nyttig og praktisk kommunikasjonsmiddel for gode venner generelt. Barrierene for å ta kontakt med bekjente senkes, og en viktig grunn til at man oppretter medierte nettverk er muligheten til å ta opp kontakten med disse på en enkel måte.

7. Diskusjon

For å kaste lys over forskningsspørsmålene har jeg tatt utgangspunkt i elleve kvalitative intervjuer hvor informantene har fortalt hvordan de tar i bruk Facebook. I oppgavens avsluttende del ønsker jeg å sammenfatte noen empiriske funn. Diskusjonen rundt disse vil knyttes opp mot to av forskningsspørsmålene jeg innledet oppgaven med. Mens forskningsspørsmålet som omhandlet selvpresentasjon tydelig ble besvart i ett kapittel, flyter spørsmålet om hvordan man gjør sosiale relasjoner, og hvorfor man velger å opprette et mediert sosialt nettverk over i hverandre. Det kan av den grunn være gunstig å nøste opp trådene i et avsluttende diskusjonskapittel. Det er også her jeg gir svaret på den siste delen av forskningsspørsmålet som dreier seg om hvordan man gjør sosiale relasjoner. Det vil si om Facebook forandrer brukernes sosiale nettverk. Til slutt vil jeg også antyde hvordan forskning kan bidra til større forståelse av sosiale nettverkssider generelt, og Facebook spesielt.

7.1 Hvordan gjøres sosiale relasjoner på Facebook?

Ett av formålene med min analyse var å se hvordan man gjør sosiale relasjoner ved hjelp av Facebook. Som et sted hvor man kan bli kjent med nye mennesker ble ikke Facebook karakterisert som viktig av mine informanter. Som samhandlingsforum for venner og bekjente ble den derimot fremhevet som betydningsfull. Dette funnet er i tråd med andre studier av Facebook (Lampe mfl. 2006; Ellison mfl. 2007; Golder mfl. 2007; Skog 2008). Med utgangspunkt i nettverkssamfunnet og dens vektlegging av sterke og svake bånd, skilte jeg mellom gode venner i geografisk nærhet, gode venner geografisk langt unna, bekjentskap uten betydning og bekjentskap med betydning.

Hvordan man gjør sosiale relasjoner på Facebook kan knyttes til samtalene brukerne har på denne siden. Ved hjelp av intervjuene analyserte jeg hvordan man her arbeider for å vedlikeholde sine sosiale relasjoner. Sosiabilitetsrammen, såkalt samhandling om relasjoner (Album 1996) kom til uttrykk i alle de ulike relasjonene man pleier på Facebook. Her kom også sosiabilitetens ulikhet til syne. Blant gode venner er det sosiabilitetens lekne og morsomme aspekt som trer i forgrunnen. I samtaler med bekjente er det sosiabilitetens regelpregede egenskap som er fremtredende. Begge kan defineres som innholdsløs meningsfull prat der den relasjonelle virksomheten kommer til syne (Album 1994). Det er etikettereglene brukerne følger som gjør de så forskjellige. I den første typen kan det ses som

et regelbrudd å følge strenge, konvensjonelle etiketteregler. I den andre er man bundet av dem (Album 1996: 22). Min empiri tyder på at idealet for den sosiale orden på Facebook langt på vei er hentet fra hverdagslivet offline. Brukerne tar med seg sin kyndighet fra livet offline og inkorporerer den i sitt forhold til hverandre online. Man skiller på samme måte som offline mellom venner og bekjente. Når relasjonen mellom en er fastslått oppfører man seg likt overfor hverandre offline og online.

For å oppnå en forståelse av hvordan sosiale relasjoner gjøres på Facebook tok jeg også for meg hvordan vennskap gjøres i nettverkskontekst. Boyd (2006) skiller mellom Venner (online) og venner (offline) i sin studie av vennskap på sosiale nettverkssider. Jeg har også valgt å ta i bruk dette skillet i min oppgave.

Imidlertid indikerer denne distinksjonen at online og offline flyter over i hverandre, men at de fortsatt må behandles separat (Beer 2008: 520-522). David Beer setter av den grunn spørsmålstegn ved distinksjonen der man skiller mellom formen på vennskap online og offline. Problemet med en slik forståelse er at mange av ens venner på Facebook er ens gode venner offline, mens skillet indikerer at det er to ulike kontekster som er uavhengige av hverandre. Samtidig bør man åpne for at sosiale nettverkssider kan komme til å utfordre og omgjøre vår forståelse av vennskap offline, sier Beer (2008: 520-521). Han hevder på dette grunnlag at det kan være hensiktsmessig og ikke skille mellom online og offline når det kommer til sosiale nettverkssider (Beer 2008: 520-522).

Etter en avveining valgte jeg likevel å ta i bruk dette skillet. Begrepet venn på sosiale nettverkssider er tvetydig. Det henger sammen med at brukerne aksepterer flere personer som sine venner enn de gjør offline (boyd 2006). Det kan i noen tilfeller være uklart om man snakker om vennskap i tradisjonell forstand slik det er utformet av Simmel (1950), Kurth (1970) og Giddens (1996), eller om man refererer til vennskap på Facebook.

Hvordan man gjør vennskap på Facebook er også annerledes enn hvordan man gjør vennskap offline. Det synes å ha med et forsøk på å skille mellom venner og bekjente og gjøre. Under overskriftene ”intimitetens betydning”, ”spesifisering av relasjoner” og ”håndtering av vennskap” viste jeg hvordan brukerne forsøker å avklare relasjonsstrukturen. Det vil si at brukerne forsøker å avklare spørsmålet ”hvem er vi for hverandre her?”. Dette støtter oppunder at et skille mellom Venner og venner er hensiktsmessig når man snakker om vennskap i og utenfor Facebook.

Siden jeg har valgt å ta i bruk dette skillet, er det viktig å presisere at det i henhold til mitt materiale ser ut til at man ikke kan skille mellom det som skjer online og offline i forbindelse med vennskapsbegrepet. Det letter lesingen når man introduserer et slikt skille, men online og offline henger sammen i en gjensidig påvirkningsprosess. Det ser ikke ut til at Facebook utfordrer brukernes forståelse av hva som konstituerer en venn, og hva som menes med vennskap, slik Beer (2008) åpner for. Imidlertid utfordrer det begrepet bekjent slik det begrepsfestes hos Simmel (1950) og Kurth (1970). Brukerne vet nå mer om bekjente enn tidligere. På tross av dette er det interessant å se at hvordan man *gjør* bekjentskap ikke forandres. Den eneste forskjellen er at de nå opprettholdes på nett, ikke ansikt til ansikt. Det som forandres er *betydningen* av begrepet der det tradisjonelt involverer begrensede aspekter ved en selv. På grunnlag av dette er det hensiktsmessig å se hvordan strukturen gjøres online og offline. Men det er ikke grunn til å anta at de er ulike i innhold og form (Beer 2008). Begrepet bekjent utfordres også offline som følge av det som skjer online.

Jeg har i stor grad latt empirien styre forståelsen av Facebook. Et slikt utgangspunkt er fordelaktig fordi det på den ene siden viser at allerede eksisterende teorier kan være nyttige i forståelsen av digitale sosiale nettverk. På den annen side viser det seg at det er grunnlag for å oppdatere teoriene som følge av fremveksten av sider som Facebook. Brukerne tar med seg sin kompetanse fra livet offline når de samhandler online. Samtidig gir Facebook nye muligheter og nye utfordringer som har konsekvenser for det som skjer offline.

7.2 Forandrer Facebook brukernes nettverk?

I følge mitt materiale skiller altså brukerne mellom venner og bekjente. Spørsmålet som følger er om samhandlingen på Facebook forandrer sammensetningen mellom gode venner og bekjente i brukernes sosiale nettverk. For å besvare dette spørsmålet vil jeg plassere meg selv i forhold til den pågående diskusjonen rundt hvordan Internett som sosialt verktøy påvirker mellommenneskelige forhold. Dette vil ikke være en fullstendig gjennomgang av ulike perspektiver. I stedet vil jeg trekke frem relevante argumenter som kan belyse og posisjonere mine funn.

7.2.1 Gode venner

De som har et negativt syn på Internett som samhandlingsarena bekymrer seg for at Internett vil trekke brukerne vekk fra mer autentiske relasjoner offline gjennom å erstatte de med mer overfladiske relasjoner online (Benkler 2006: 359). De hevder Internett kan fostre kontakt med bekjente og forskyve balansen mellom sterke og svake bånd i ens offline nettverk (Wellman mfl. 2001: 440).

I motsetning til internett pessimistenes antagelser antyder min studie at det meste av samhandlingen på Facebook er mellom gode venner. Henriette sier: *(...) jeg bruker det først og fremst for å ha kontakt med folk jeg ellers ville hatt kontakt med. I stedet for å sende en melding på mobilen kan jeg sende en melding på Facebook.* Mine funn tyder på at gode venner kan bekrefte relasjonen mellom seg gjennom samtaler *på* Facebook. Gjennom samtaler *om* det som skjer på Facebook kan de gjøre det samme. Utsagnet til Helene antyder også at det er et samspill mellom ulike kommunikasjonsmidler. Facebook integreres og brukes sammen med andre kommunikasjonsmidler.

Dette støtter oppunder et moderat perspektiv på hvordan Internett påvirker brukernes sosiale relasjoner. Dette perspektivet atskiller seg fra internett pessimistene som ser Internett som noe som gjennomgripende forandrer hvordan mennesker samhandler offline (Wellman mfl. 2001: 440). Forskning innen det moderate perspektivet legger vekt på at mye online-kommunikasjon er mellom venner. For disse blir Internett et kommunikasjonsmiddel som kommer i tillegg til andre kommunikasjonsmidler. Personer tar i bruk de samhandlingsmedier som er nødvendig for å sikre sosial kontakt (Baym, Zhang & Lin 2004; Herring 2004). Det er dette perspektivet som preger forskning på sosiale nettverkssider (jf. punkt 2.2.3). Det passer også sammen med nettverksperspektivet som legger vekt på at Internett integreres i hverdagslivet (Wellman & Gulia 1999; Wellman 2001; Wellman mfl. 2001; Wellman mfl. 2002).

7.2.2 Bekjente

Jeg har allerede fastslått at den (halv)offentlige karakteren til Facebook utfordrer bekjentskapets grenser, men at slik informasjon ikke gjør at man blir bedre venner. Spørsmålet nå er om samtalene bekjente i mellom kan gi opphav til nye vennskap.

Selv om man hovedsakelig kommuniserer med gode venner på Facebook, poengteres Facebook som viktig for å holde kontakten med bekjente, både med og uten betydning. Men i motsetning til hva internett pessimistene ser ut til å mene, er det ikke de man har mest kontakt med på Facebook. I stedet er samhandlingen med bekjente preget av utøvelse av rituelle høflighetsregler og sporadisk småkontakt.

I motsetning til internett pessimistene hevder nettverksteoretikere at en styrke ved Internett ligger i at brukerne kan etablere og forsterke svake bånd samtidig som de tar vare på sine sterke bånd ved hjelp av Internett (Rasmussen 2007: 253). På samme måte finner studier av sosiale nettverkssider at antall svake bånd man kan bevare øker betraktelig med utviklingen av sosiale nettverkssider (Donath & boyd 2004; Ellison mfl. 2007). I mitt materiale finner også jeg at brukerne etablerer kontakt med svake bånd. Imidlertid ser det ikke ut til at de forsterkes som følge av internettkontakt. Det ser ut til at svake bånd forblir svake, også online.

Dette forsterkes av at kontakten med bekjente som regel er begrenset til Facebook alene. Andreas sier: *(...) jeg har ikke nummer, ikke noen adresser, eller annen kontakt. Så hvis jeg skal holde kontakten, så blir det gjennom Facebook.* De aller fleste sier de ville mistet kontakt med bekjente igjen hvis de slutter å bruke Facebook. Nora sier: *Jeg ville kanskje hatt kontakt med dem jeg hadde kontakt med før Facebook begynte egentlig, tipper jeg. Jeg hadde nok kuttet ut alle de videregående- og ungdomsskolefolkene, bekjente som jeg ikke har sett på evigheter.*

Brukerne former det som kalles svake nettverk med bekjente. Begrepet henspiller på at bekjente ikke har andre kommunikasjonsmidler enn Facebook å lene seg på (Haythornthwaite 2002). Mine data tyder på at man ikke oppretter kontakt med bekjente via andre medier. Kontakten med bekjente ser ut til å være gjennom Facebook alene.

Hovedtendensen i mitt materiale støtter altså oppunder at sosiale nettverk i Facebook er svake og statiske hvor man mister kontakten hvis man slutter å bruke siden. Men i noen tilfeller kan svake bånd forsterkes til å bli til noe mer. Det gjelder hovedsakelig de relasjonene jeg har kategorisert som bekjentskap med betydning. Mattias forteller at han fikk en melding på Facebook av en tidligere venn. Dette førte til at han la han til som venn på MSN hvor de senere har snakket sammen.

Han tydeliggjør overgangen til MSN på denne måten:

Det er også en veldig fin ting med MSN da, at man kan prate direkte (...). Det hadde vært veldig tungvint og kjedelig og sende en melding og vente på svaret, og så skrive igjen [på Facebook], i stedet for å la det flyte (...). Det er mye lettere å ha en dialog der (...).

Her ser vi hvordan online-kontakt kan migrere til andre former for online-kontakt. Det blir et samspill mellom ulike medier. Slik styrkes kraften i det svake båndet ved at man ikke lenger er avhengig av ett kommunikasjonsmedium alene. Dette gjør relasjonen de har mellom seg mer mottagelig for forandring i ett av mediene (Haythornthwaite 2002). Skulle Mattias eller hans tidligere venn slutte å bruke Facebook, har de fortsatt MSN hvor de kan opprettholde kontakten. Hele veien ser man betydningen av refleksivitet som Giddens (1996) betoner. Både i forhold til hvordan man pleier relasjonene, hvem man ønsker å bevare relasjoner til og hvordan man gjør det.

7.2.3 Online-tid på bekostning av offline-tid?

De som har et negativt syn på Internett som samhandlingsarena, bekymrer seg også for at Internett vil svekke brukernes sosiale nettverk på en annen måte. Internett pessimistene hevder at timer på nettet vil erstatte andre former for samhandling, og da i særdeleshet ansikt til ansikt-samhandling (Kraut, Lundmark, Patterson, Kiesler, Mukopadhyay & Scherlis 1998; Nie 2001; Ebring & Nie 2000; Nie & Hillygus 2002). Dette funnet har blitt kalt et paradoks fordi Internett som er utviklet som et sosialt kommunikasjonsverktøy faktisk leder til reduksjon av offline-bånd (Kraut mfl. 1998). En studie av MySpace fant at de som bruker nettverkssiden som tidsfordriv og underholdning føler seg mindre sosialt involvert i sine venner. Grunnen til det er at deltagerne ikke tar i bruk det sosiale verktøyet som er tilgjengelig for å supplere kontakt med deres relasjoner (Nyland, Marvez & Beck 2007).

En av grunnene til å være på Facebook er muligheten til snoking. Så lenge dette gjøres i isolasjon kan det kanskje bekrefte underholdningsaspektet Nyland mfl. (2007) fremhever. Mine data antyder at Facebook hovedsakelig blir brukt som et kommunikasjonsmiddel som vist ovenfor. Det er ikke kun et forum for underholdning. På tross av dette viser empirien også at Facebook brukes i forhold til tidsfordriv. Henriette sier: *Jeg synes egentlig det er mest i forhold til tidsfordriv*. Nora sier: *(...) det er god medisin mot kjedsomhet*. Dette kunne gått i retning av å bekrefte internett pessimistenes antagelser om at timer på nettet erstatter sosialt samvær offline. Imidlertid finner Golder mfl. i sin studie av Facebook at brukerne ser ut til å

foretrekke offline sosiabilitet i stedet for online sosialisering i helgene. Facebook ser ikke ut til å være knyttet til fritid. I stedet er det sosial interaksjon som faller sammen med skolearbeid og andre datarelaterte aktiviteter i løpet av ukedagene (Golder mfl. 2007: 9).

Mine funn går i retning av å støtte Golder mfl. (2007). Mille sier: *(...) det er jo veldig fint sånn når du leser, litt sånn avlastning*. Nora sier: *Når jeg sitter og skriver oppgave, så er det hver dag (...). Jeg er der egentlig når som helst når jeg sitter ved pc'en i forhold til studie, eller hvis det ikke er noe på TV og jeg ikke har noe fornuftig å lese, så går jeg gjerne dit og ser hva som skjer*.

Det ser ut til at informantene for det meste er på Facebook i forbindelse med andre gjøremål hvor de uansett ikke ville deltatt i samhandling med andre. Facebook ser ut til å være en integrert del av hverdagen hvor man bruker det for å kommunisere med andre og fordrive tiden når man holder på med andre ting. Dette faller igjen sammen med det moderate perspektivet som hevder Internett er et kommunikasjonsmiddel som kommer i tillegg til andre kommunikasjonsmedier. Internett erstatter ikke ansikt til ansikt-samhandling og telefonisk kontakt. Nettkontakt kommer i tillegg til annen kontakt (Wellman mfl. 2001; Jones 2002; Wellman mfl. 2002; Baym mfl. 2004; Boase mfl. 2006).

Ikke bare er det et samspill mellom kommunikasjonsteknologier online og offline. Forskning viser også at det er samspill mellom ulike kommunikasjonsmidler online (Haythornthwaite 2002; Lüders 2007). I mitt materiale er dette spesielt fremtredende blant gode venner. Særlig er det et samspill mellom MSN og Facebook. Dette funnet bekreftes i en annen studie av samspillet mellom lynmeldingstjenester og Facebook. Baron fant at studentene i hennes undersøkelse tildelte forskjellige funksjoner til de ulike plattformene (Baron 2007: 44). Det ser også ut til å være tilfellet for informantene i min studie.

7.3 Hvorfor opprette et digitalt nettverk?

Spørsmålet om hvorfor man velger å opprette et digitalt sosialt nettverk har blitt berørt flere ganger i oppgaven. Svaret på dette spørsmålet kan også ses i sammenheng med nettverksperspektivet.

Facebook gir gjennom sitt fokus på å holde kontakten med venner og bekjente en viktig grunn til å opprette en digital tilstedeværelse. Som Andreas sier: *Alle disse sidene med dating og møte nye mennesker og alt sånn er "æsj, det gidder jeg ikke"*. Dette er ikke hovedformålet til

Facebook slik det er i mange online-fora. Grunnen til at man oppretter et digitalt sosialt nettverk er at det gir en mulighet til å holde kontakten med venner og bekjente. I forbindelse med bekjente pekte Kurth allerede i 1970 på at man har mange flere vennlige relasjoner i dag. På Facebook senkes både de tekniske og sosiale barrierene for å ta kontakt. Her kan man ha sporadisk kontakt med mange av ens vennlige relasjoner uten at det koster mye i form av tid eller engasjement. Eksempelvis sier Helene i forbindelse med tidligere medstudenter:

Det er mulig at jeg ikke ville hatt kontakt med dem i det hele tatt, de gamle som jeg studerte med for to år siden og sånn. Jeg ville sannsynligvis ikke hatt noe kontakt med dem i det hele tatt, så da kan man egentlig si at Facebook er viktig for å ha litt kontakt med dem, eller i hvert fall muligheten til å ha kontakt med dem.

Dette kombinert med muligheten til å samtale med gode venner kan delvis forklare hvorfor man velger å opprette et slikt mediert nettverk.

En annen grunn til at man oppretter digitale nettverk er muligheten til å snoke. Dette funnet bekreftes i Skog (2008) sin spørreundersøkelse. Grunnen til at jeg valgte å ta opp dette i et eget kapittel henger sammen med at denne muligheten representerte noe helt nytt innenfor Internett som samhandlingsarena i norsk sammenheng. For første gang er det blitt mulig å holde seg kontinuerlig oppdatert på sine mange svake relasjoner ved hjelp av noen museklikk. Det er ikke så enkelt som uttrykket ”ute av øye, ute av sinn” understreker. Man er nysgjerrig på hvordan det går med gamle venner, eks-kjærester og bekjente. Ved hjelp av Facebook kan brukerne nå tilfredsstille nysgjerrigheten på en enkel måte.

Videre henviser også Facebook sin praktiske side til at man i dag har mange flytende relasjoner på tvers av geografisk avstand og ulike nettverk. Dette har nødvendiggjort et praktisk forum for å avtale og arrangere offline-møter. Facebook har en teknisk innretning som har gjort det mulig å fylle et tomrom mellom eksisterende medier, både online og offline.

Facebook er altså et multimodalt medium som tilfører noe i forhold til andre online kommunikasjonsmedier. Samlet sett kan man si at Facebook har klart å integrere sosiale behov, nysgjerrighetsbehov og praktiske behov. Kombinert fremstår de som tre viktige grunner for deltagelse på siden. Dette kan også forklare den populariteten Facebook har oppnådd.

Denne populariteten har også noen ringvirkninger. Den fremstår i seg selv som en viktig grunn til deltagelse på siden. På spørsmål om hvilke grunner folk har til å være på Facebook, sier Nora: *Jeg tror bare det er in. Alle gjør det på en måte (...). Hadde det vært mindre*

populært hadde man da gjort det i like stor grad på en måte? Som Rosen (2007) påpeker kan det i dag være et sosialt handikapp og ikke være til stede på sosiale nettverkssider. At ”alle” er der fremstår som en siste viktig grunn til deltagelse på siden.

7.4 Veien videre

Mitt mål i denne oppgaven har først og fremst vært å komme med noen begynnende kvalitative analyser av Facebook. Flere og flere mennesker tar i bruk sosiale nettverkssider som samhandlingsarena. Det er gjort relativt lite forskning på sosiale nettverkssider i norsk sammenheng. Studien er betydningsfull fordi den sier noe om hvordan man gjør sine sosiale relasjoner i Internettets tid, og hvorfor man velger å ta i bruk sosiale nettverkssider på den måten man gjør.

Siden forskningen på sosiale nettverkssider er på begynnerstadiet, er det mange mulige inngangsportaler til hvordan forskningen kan gå videre frem for å øke kunnskapen om disse. Jeg vil antyde noen mulige veier basert på mitt materiale. Disse forslagene sier samtidig noe om begrensningene ved min egen studie.

I min oppgave har jeg tatt for meg en bestemt sosial nettverksside. Det kan være nyttig å se på andre slike sider. Det har vokst frem mange typer, og mange har blitt populære. Hva som er hovedhensikten med å opprette profil på disse sidene er variert. Det kan være interessant å se hvilken verdi disse sidene har for de som bruker dem, hvilke relasjoner man opprettholder, hvordan de opprettholdes, samt hvorfor man har valgt å opprette en profil.

Jeg har også valgt ut en bestemt gruppe mennesker og sett på deres bruk av Facebook. Jeg har intervjuet studenter i en bestemt aldersgruppe. Ofte kontrasterte informantene seg med personer som er yngre enn dem selv. Min empiri tyder på at det kan være grunn til å se på om det eksisterer slike forskjeller, eller om bruken er lik i ulike grupper. Her vil ikke bare ulike aldersgrupper være interessante. Også kjønnsforskjeller og etniske forskjeller er spennende dimensjoner. Det kan også være interessant å se hvorfor noen velger og ikke ta i bruk sosiale nettverkssider. Det er gjennom slike studier man kan få mulighet til å forstå de langsiktige konsekvensene sosiale nettverkssider har (Ellison & boyd 2007: 224). Det kan også være interessant med et større representativt utvalg av studenter eller andre sosiale grupper som gir grunnlag for generalisering i statistisk forstand. Metodologisk sett mangler forskning på sosiale nettverkssider enda muligheten til å generalisere (Ellison & boyd 2007: 224).

Innen forskningsspørsmålenes rammer har jeg heller ikke tatt for meg alle aspekter ved Facebook. Blant annet ble diskusjonen om personvern ikke tatt opp i oppgaven. Jeg har i min oppgave fokusert på hvilken verdi Facebook har for brukerne. Det kan i senere forskning være interessant å se hvilke implikasjoner Facebook har for personvernet. Her vil kvantitative undersøkelser være interessante, men også kvalitative undersøkelser hvor man forsøker å forstå hvordan brukerne selv håndterer spørsmålet om personvern, og hvorfor de gjør som de gjør.

Et annet aspekt som ble nevnt av mine informanter er hvordan Facebook brukes som samfunnsmessig- og politisk arena. Det finnes mange politiske og ideelle grupper på Facebook. Hvordan Facebook brukes på denne måten kan være interessant å se nærmere på. Både hvordan det gjøres på Facebook, og om det eventuelt har noen konsekvenser for samfunnsmessig- og politisk engasjement offline.

Samtidig har jeg tatt for meg hvordan to ulike typer sosiale relasjoner gjøres på denne siden, gode venner og bekjente. Det kan være interessant å se hvordan andre sosiale relasjoner, som familieband, gjøres på denne siden. Skog (2008) fant i sin studie at familie og slekt utgjør den tredje største gruppen på vennelistene til brukerne på Facebook. Som Fredrik sier: *Akkurat det med Facebook på tvers av generasjoner er litt spennende. Kanskje man har noen bilder eller informasjon som man føler "oj,oj skal mamma og pappa se det her?"*

Sosiale nettverkssider er dynamiske, og de er stadig under utvikling. Dette gjør forskning på slike sider både spennende og utfordrende. Blant annet har Facebook integrert en egen lynmeldingstjeneste på profilen til brukerne. Dette ble lagt til etter intervjuene ble avsluttet. Det kan i senere forskning være interessant å se hvordan dette påvirker hvordan relasjonene pleies på denne siden. Erstatte dette programmet i stor grad MSN for gode venner eller tildeler brukerne dem ulike funksjoner? Snakker man med bekjente på dette programmet og kan det i så fall føre til at relasjonene bekjente i mellom forsterkes? Dette er spørsmål det er viktig å se nærmere på.

Sosiale nettverkssider blomstrer som aldri før, og det er mye som tyder på at disse blir en viktig del av hverdagslivet for stadig flere. Som denne studien har vist er Facebook i stor grad en relasjonell virksomhet. Ved hjelp av flere studier kan forskning bidra til å oppnå en større forståelse av denne relasjonelle delen av menneskers liv.

Litteraturliste

- Album, Dag (1994), "Innholdsløs meningsfull prat". *Sosiologisk Tidsskrift*, 2(2): 89-108
- Album, Dag (1995), "Hvordan går det med Goffman og Garfinkel? Teorier om samhandling ansikt til ansikt". *Sosiologisk tidsskrift*, 4: 247-261
- Album, Dag (1996), *Nære fremmede. Pasientkulturen i sykehus*. Oslo: Tano AS
- Allan, Graham (2001), "Personal relationships in late modernity". *Personal Relationships*, 8(3): 325-339
- Amichai-Hamburger, Yair (2005), "Preface". I Yair Amichai-Hamburger (red.) *The Social Net. Understanding human behavior in cyberspace*. (V-X) Oxford: Oxford University Press
- Baron, Naomi S. (2007), "My Best Day: Presentation of Self and Social Manipulation in Facebook and IM". Paper presentert på Internet Research 8.0. Association of Internet Researchers, 17-20 oktober, Vancouver, British Colombia. URL: <http://www.american.edu/lfs/tesol/My%20Best%20Day.pdf> [Lesedato 05.02.08]
- Baym, Nancy K., Yan Bing Zhang & Mai-Chen Lin (2004), "Social Interactions Across Media: Interpersonal Communication on the Internet, Telephone & Face-to-Face". *New Media & Society*, 6(3): 299-318
- Beer, David & Roger Burrows (2007), "Sociology and, of and in Web 2.0: Some Initial Considerations". *Sociological Research Online*, 12(5): uten sidetall [online] URL: <http://www.socresonline.org.uk/12/5/17.html> [Lesedato 04.10.07]
- Beer, David (2008), "Social network(ing) sites...revisiting the story so far: A response to danah boyd & Nicole Ellison". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(2): 516-529
- Benkler, Yochai (2006), *The Wealth of Networks. How Social Production Transforms Markets and Freedom*. New Haven: Yale University Press
- Boase, Jeffrey, John B. Horrigan, Barry Wellman & Lee Rainie (2006), *The Strength of Internet Ties. The internet and email aid users in maintaining their social networks and provide pathways to help when people face big decisions*. Washington, DC: Pew Internet & American Life Project

Boneva, Bonka S., Robert E. Kraut & David Frohlich (2001), "Using E-mail for Personal Relationships: The Difference Gender Makes". *American Behavioral Scientist*, 45(3): 530-549

Boneva, Bonka S., Amy Quinn, Robert E. Kraut, Sara Kiesler & Irina Shklovski (2006), "Part III, Ch. 14: Teenage Communication in the Instant Messaging Era". I Robert E. Kraut, Malcolm Brynin & Sara Kiesler (red.) *Computers, Phones, and the Internet: Domesticating Information Technology*. (201-218) Oxford: Oxford University Press

boyd, danah m. (2002), *Faceted Id/entity: Managing representation in a digital world*. MIT Master's Thesis. Massachusetts Institute of Technology, Brown University. URL: <http://smg.media.mit.edu/people/danah/thesis/thesis/> [Lesedato 01.03.08]

boyd, danah m. (2004), "Friendster and Publicly Articulated Social Networking". Paper presentert på Human Factors in Computing Systems (CHI '04), 24-29 april, Vienna, Austria. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=986043> [Lesedato 25.05.07]

boyd, danah m. (2006), "Friends, Friendsters, and MySpace Top 8: Writing Community Into Being on Social Network Sites". *First Monday*, 11(12): uten sidetall [online] URL: http://www.firstmonday.org/issues/issue11_12/boyd/index.html [Lesedato 16.10.07]

boyd, danah m. (2006a), "A Blogger's Blog: Exploring the Definition of a Medium". *Reconstruction*, 6(4): uten sidetall [online] URL: <http://reconstruction.eserver.org/064/boyd.shtml> [Lesedato 06.04.08]

boyd, danah m. & Jeffrey Heer (2006), "Profiles as Conversation: Networked Identity Performance on Friendster". Paper presentert på 39th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS '06), 4-7 januar, Kauai, Hawaii. Washington, DC: IEE Computer Society. URL: http://ieeexplore.ieee.org/xpls/abs_all.jsp?arnumber=1579411 [Lesedato 25.05.07]

boyd, danah m. (2007), "Socializing digitally". *Vodafone Receiver Magazine*, 18: uten sidetall [online] URL: <http://www.danah.org/papers/VodafoneReceiver.pdf> [Lesedato 16.10.07]

boyd, danah m. (2008), "Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life". I David Buckingham (red.) *Youth, Identity, and Digital Media*. (119-142) London: The MIT Press

boyd, danah (2008a), "Ch. 8: None of This Is Real: Identity and Participation in Friendster". I Joe Karaganis (red.) *Structures of Participation in Digital Culture*. (132-157) New York: Social Science Research Council

Branaman, Ann (1997), "Goffman's Social Theory". I Charles Lemert & Ann Branaman (red.) *The Goffman Reader*. (xiv-Ixxxii) Oxford: Blackwell Publishers Ltd

Brandtzæg, Petter Bae & Jan Heim (2007), "Study1: Participation in Online Communities". I Petter Bae Brandtzæg (red.) *Initial context, user and social requirements for the CITIZEN MEDIA applications: Participation and motivations in off- and online communities*. (13-40) Oslo: SINTEF

Brante, Thomas (2001), "Gemeinschaft – Gesellschaft". I Olav Korsnes, Heine Andersen & Thomas Brante (red.) *Sosiologisk leksikon*. (101) Oslo: Universitetsforlaget

Brekke, Jan-Paul (2002), "FOREDRAG – AKTUELL DEBATT: Samtalekulturen i diplomatiet". *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 4: 541-554

Buland, Trond (2001), "Brua, døden og virkeligheten. Virtuelle lokalsamfunn i cyberspace". *Samtiden. Tidsskrift for politikk, litteratur og samfunnsspørsmål*, 1: 41-53

Burns, Tom (1992), *Erving Goffman*. London: Routledge

Bø, Inge & Per Morten Schiefloe (2007), *Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstekning*. Oslo: Universitetsforlaget

Cohen, Kris R. (2005), "What does the photoblog want?". *Media, Culture & Society*, 27(6): 883-901

Cummings, Jonathan N., John B. Lee & Robert E. Kraut (2006), "Part IV, Ch. 18: Communication Technology and Friendship During the Transition from High School to College". I Robert E. Kraut, Malcolm Brynin & Sara Kiesler (red.) *Computers, Phones, and the Internet: Domesticating Information Technology*. (265-278) Oxford: Oxford University Press

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2003), *Forskningsetiske retningslinjer for internettforskning*. De nasjonale forskningsetiske komiteer [online] URL: <http://www.etikkom.no/retningslinjer/internett/index.txt/> [Lesedato 23.01.08]

- Donath, Judith (2004), "Sociable Media". I William Sims Bainbridge (red.) *Berkshire Encyclopedia of Human-Computer Interaction*. (627-633) Massachusetts: Berkshire Publishing Group, LLC
- Donath, Judith & danah m. boyd (2004), "Public displays of connection". *BT Technology Journal*, 22(4): 71-82
- Donath, Judith (2007), "Signals in Social Supernets". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1): 231-251
- Doubt, Keith (1990), "A Theoretical Note on Simmel's Concept of Acquaintance". *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20(3): 263-276
- Dwyer, Catherine (2007), "Digital Relationships in the 'MySpace' Generation: Results From a Qualitative Study". Paper presentert på 40th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS '07), Hawaii. URL: <http://csdl2.computer.org/comp/proceedings/hicss/2007/2755/00/27550019c.pdf> [Lesedato 25.05.07]
- Dwyer, Catherine, Starr Roxanne Hiltz & Katia Passerini (2007), "Trust and privacy concern within social networking sites: A comparison of Facebook and MySpace". Paper presentert på The Thirteenth Americas Conference on Information Systems, 9-12 august, Keystone, Colorado. URL: <http://csis.pace.edu/~dwyer/research/DwyerAMCIS2007.pdf> [Lesedato 01.02.08]
- Ebring, Lutz & Norman H. Nie (2000), *Internet and Society. A Preliminary Report*. Stanford, CA: Stanford Institute for the Quantitative Study of Society (SIQSS)
- Eder, Donna & Janet Lynne Enke (1991), "The Structure of Gossip: Opportunities and Constraints on Collective Expression among Adolescents". *American Sociological Review*, 56(4): 494-508
- Ellison, Nicole B. & danah m. boyd (2007), "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1): 210-230
- Ellison, Nicole B., Charles Steinfield & Cliff Lampe (2007), "The Benefits of Facebook "Friends": Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites". *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4): 1143-1168

Ess, Charles (2002), *Ethical decision-making and Internet research: Recommendations from the aoir ethics working committee*. Association of Internet Research [online] URL: <http://www.aoir.org/reports/ethics.pdf> [Lesedato 23.01.08]

Etzioni, Amitai & Oren Etzioni (1997), "Editorial: Communities: Virtual vs. Real". *Science*, 277(5324): 295

Ferris, Kerry O. (2007), "The Sociology of Celebrity". *Sociology Compass*, 1(1): 371-384

Fog, Jette (2005), *Med samtalen som udgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. 2. udgave. København: Akademisk Forlag

Fortunati, Leopoldina (2002), "The mobile phone: Towards new categories and social relations". *Information, Communication & Society*, 5(4): 513-528

Gamson, Joshua (1994), *Claims to Fame. Celebrity in Contemporary America*. Berkeley: University of California Press

Giddens, Anthony ([1991]1996), *Modernitet og selvidentitet: Selvet og samfundet under sen-moderniteten*. Oversatt av Søren Schultz Jørgensen. København: Hans Reitzels Forlag

Giæver, Anders (2004), *Sladder. Bedre enn sitt rykte?*. Oslo: Forlaget Press

Goffman, Erving ([1963]1966), *Behavior in Public Places. Notes on the Social Organization of Gatherings*. New York: The Free Press

Goffman, Erving (1971), *Relations in Public. Microstudies of the Public Order*. New York: Basic Books, Inc., Publishers

Goffman, Erving ([1959]1992), *Vårt rollespill til daglig. En studie i hverdagslivets dramatikk*. Oversatt av Kari Risvik & Kjell Risvik. Oslo: Pax Forlag AS

Goffman, Erving ([1967] 2005), *Interaction Ritual. Essays in Face-to-Face Behavior*. New Brunswick: AldineTransaction

Golder, Scott, Dennis Wilkinson & Bernardo Huberman (2007), "Rhythms of social interaction: messaging within a massive online network". Paper presentert på 3rd International Conference on Communities and Technologies, 28-30 juni, East Lansing, MI. URL: <http://www.hpl.hp.com/research/idl/papers/facebook/index.html> [Lesedato 16.10.07]

Granovetter, Mark S. (1973), "The Strength of Weak Ties". *The American Journal of Sociology*, 78(6): 1360-1380

Grinter, Rebecca E. & Margery Eldridge (2001), "y do tngrs luv 2 txt msg?". I W. Prinz, M. Jarke, Y. Rogers, K. Schmidt & V. Wulf (red.) Paper presentert på 7th European Conference on Computer-Supported Cooperative Work (ECSCW '01), 16-20 september, Bonn, Germany. Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers

Grinter, Rebecca E. & Margery Eldridge (2003), "Wan2tlk?: Everyday Text Messaging". Paper presentert på SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '03), 5-10 april, Ft. Lauderdale, Florida, USA. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?doid=642611.642688> [Lesedato 18.02.08]

Grinter, Rebecca E., Leysia Palen & Margery Eldridge (2006), "Chatting with Teenagers: Considering the Place of Chat Technologies in Teen Life". *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 13(4): 423-447

Gross, Ralph, Alessandro Acquisti & John H. Heinz (2005), "Information Revelation and Privacy in Online Social Networks". Paper presentert på 2005 ACM Workshop on Privacy in the Electronic Society (WPES '05), 7 november, Alexandria, VA, USA. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1102199.1102214#> [Lesedato: 30.01.08]

Groven, Gøril (1997), *Den moderne måten å gjøre det på?*. Hovedfagsoppgave. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Haythornthwaite, Caroline (2002), "Strong, Weak, and Latent Ties and the Impact of New Media". *The Information Society*, 18(5): 385-401

Herring, Susan C. (2002), "Ch. 3: Computer-Mediated Communication on the Internet". *Annual Review of Information Science and Technology*, 36(1): 109-168

Herring, Susan C. (2004), "Slouching toward the ordinary: current trends in computer-mediated communication". *New Media & Society*, 6(1): 26-36

Hjarvard, Stig (2003), *Det selskabelige samfund: Essays om medier mellem mennesker*. København: Forlaget Samfundslitteratur

- Hjarvard, Stig (2007), "Weak Ties, Soft Individualism". Paper presentert på CMC Competence & Media Convergence Conference, 22-23 november, Oslo, Norge. Upublisert notat.
- Holland, Samantha & Julie Harpin (2008), "Part. 2, Ch. VI: "It's Only MySpace": Teenagers and Social Networking Online". I Samantha Holland (red.) *Remote Relationships in a Small World*. (117-134) New York: Peter Lang Publishing
- Jacobsen, Michael Hviid & Søren Kristiansen (2002), *Erving Goffman. Sociologien om det elementære livs sociale former*. København: Hans Reitzels Forlag
- Jamieson, Lynn (1999), "Intimacy Transformed? A Critical Look at the 'Pure Relationship'". *Sociology*, 33(3): 477-494
- Jamieson, Lynn (2002), *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press
- Jenkins, Henry, Katie Clinton, Ravi Purushotma, Alice J. Robison & Margaret Weigel (2006), *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. MacArthur Foundation [online] URL: http://www.digitallearning.macfound.org/atf/cf/%7B7E45C7E0-A3E0-4B89-AC9C-E807E1B0AE4E%7D/JENKINS_WHITE_PAPER.PDF [Lesedato 04.10.07]
- Jones, Steve (2002), *The Internet Goes to College. How students are living in the future with today's technology*. Washington, DC: Pew Internet & American Life Project
- Jones, Harvey & Jose Hiram Soltren (2005), *Facebook: Threats to Privacy*. Project MAC: MIT Project on Mathematics and Computing [online] URL: <http://www-swiss.ai.mit.edu/6.805/student-papers/fall05-papers/facebook.pdf> [Lesedato 13.03.08]
- Kaspersen, Lars Bo (2000), "Kap. 24: Anthony Giddens". I Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen (red.) *Klassisk og moderne samfundsteori*. 2. utgave. (416-431) København: Hans Reitzels Forlag
- Khalid, Haliyana & Alan Dix (2007), "I know what you did last summer: What can we learn from photolog?". Paper presentert på Web 2.0/CSCW Workshop at the 10th ECSCW Conference, 24-28 september, Limerick, Ireland. URL: <http://sunschlichter0.informatik.tu-muenchen.de/persons/kochm/ecscw2007ws/paper-khalid.pdf> [Lesedato: 02.02.08]

Koku, Emmanuel, Nancy Nazer & Barry Wellman (2001), "Netting Scholars: Online and Offline". *American Behavioral Scientist*, 44(10): 1752-1774

Krange, Olve & Tormod Øia (2006), *Den nye moderniteten. Ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Kraut, Robert E., Vicki Lundmark, Michael Patterson, Sara Kiesler, Tridas Mukopadhyay & William Scherlis (1998), "Internet Paradox. A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being?". *American Psychologist*, 53(9): 1017-1031

Kristiansen, Søren (2005), "Kap. 6: Erving Goffman – Hverdagslivets rollespil". I Michael Hviid Jacobsen & Søren Kristiansen (red.) *Hverdagslivet – sociologier om det upåagtede*. (194-220) København: Hans Reitzels Forlag

Kummervold, Per Egil (1998), *Stedløse samfunn. Sosial organisasjon og kommunikasjon på Internet Relay Chat*. Hovedfagsoppgave. Institutt for sosialantropologi, Universitetet i Tromsø

Kurth, Suzanne B. (1970), "Ch. 5: Friendships and Friendly Relations". I Howard S. Becker (red.) *Social Relationships*. (136-170) Chicago: Aldine Publishing Company

Kvale, Steinar ([1994]1997), *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Oversatt av Bjørn Nake. København: Hans Reitzels forlag

Lampe, Cliff, Nicole B. Ellison & Charles Steinfield (2006), "A Face(book) in the Crowd: Social Searching vs. Social Browsing". Paper presentert på 20th Anniversary Conference on Computer Supported Cooperative Work (CSCW), 4-8 november, Banff, Alberta, Canada. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1180901> [Lesedato 25.05.07]

Lampe, Cliff, Nicole B. Ellison & Charles Steinfield (2007), "A Familiar Face(book): Profile Elements as Signals in an Online Social Network". Paper presentert på SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '07), 28 april-3 mai, San Jose, California, USA. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1240695#> [Lesedato 25.05.07]

Lee, Dong-Hoo (2005), "Women's Creation of Camera Phone Culture". *Fibreculture*, 6: uten sidetall [online] URL: http://journal.fibreculture.org/issue6/issue6_donghoo.html [Lesedato 07.03.08]

Lehtinen, Vilma Elisa (2007), *Maintaining and Extending Social Networks in IRC-galleria*. Master's Thesis. Department of Social Psychology, University of Helsinki. URL: http://www.mv.helsinki.fi/home/velehtin/IRC-galleria_MT_VilmaLehtinen.pdf [Lesedato: 22.01.08]

Lenhart, Amanda, Lee Rainie & Oliver Lewis (2001), *Teenage life online: The rise of the instant-message generation and the Internet's impact on friendships and family relationships*. Washington, DC: Pew Internet & American Life Project

Licoppe, Christian & Zbigniew Smoreda (2005), "Are social networks technologically embedded? How networks are changing today with changes in communication technology". *Social Networks*, 27(4): 317-335

Lüders, Marika (2001), *Online relations. A case study exploring the social, cultural and political value of the internet for exile-Burmese*. Hovedfagsoppgave. Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo

Lüders, Marika (2007), *Being in mediated spaces. An enquiry into personal media practices*. Avhandling (dr.polit). Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo

Lüders, Marika (2007a), "Private subjekter i digitale miljøer: Iscenesettelse i endring?". I Marika Lüders, Lin Prøitz & Terje Rasmussen (red.) *Personlige medier. Livet mellom skjermene*. (226-246) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Lüders, Marika (2008), "Synlighet og personvern". I Gunn Enli & Eli Skogerbø (red.) *Digitale dilemmaer. Nye medieformer, nye utfordringer*. (103-124) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Nie, Norman H. (2001), "Sociability, Interpersonal Relations, and the Internet: Reconciling Conflicting Findings". *American Behavioral Scientist*, 45(3): 420-435

Nie, Norman H. & D. Sunshine Hillygus (2002), "The Impact of Internet Use on Sociability: Time-Diary Findings". *IT&Society*, 1(1): 1-20

Nyland, Rob, Raquel Marvez & Jason Beck (2007), "MySpace: Social Networking or Social Isolation?". Paper presentert på AEJMC Midwinter Conference, 23-24 februar, Reno Nevada. URL: http://www.gentletyrants.com/wp-content/uploads/2007/03/Nyland_Myspace%20isolation.pdf [Lesedato 16.10.07]

O'Reilly, Tim (2005), *What Is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software* [online] URL: <http://www.oreilly.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html?page=1> [Lesedato 02.03.08]

Petersen, Lars Kjerulf (2000), "Hvad er mediesociologi?". *Dansk Sociologi*, 11(2): 8-23

Prieur, Annick (2002), "Frihet til å forme seg selv? En diskusjon av konstruktivistiske perspektiver på identitet, etnisitet og kjønn". *Kontur. Tidsskrift for kulturstudier*, 6: 4-12

Rasmussen, Terje (1996), *Communication Technologies and the Mediation of Social Life. Elements of a Social Theory of the New Media*. IMK-rapport no. 16. Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo

Rasmussen, Terje (2003), *Masken foran masken. E. Goffman og personlig presentasjon på web* [online] URL: <http://www.media.uio.no/personer/terjer/Goffman.pdf> [Lesedato 01.05.07]

Rasmussen, Terje & Gunnar Liestøl (2003), *Digitale medier. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget

Rasmussen, Terje (2004), *Digital interaksjonsorden: E. Goffman er fremdeles aktuell* [online] URL: <http://www.media.uio.no/personer/terjer/Goffman%202.pdf> [Lesedato 01.05.07]

Rasmussen, Terje (2007), "Nettverksintegrasjon og personlige medier". I Marika Lüders, Lin Prøitz & Terje Rasmussen (red.) *Personlige medier. Livet mellom skjermene*. (247-269) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Rheingold, Howard (1993), *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Reading, MA: Addison-Wesley

Rochau, Maïke, Nicholas J. Wobido, Tatjana Mastilo, Kristel Pent & Melissa Chapman (2006), *Ourspace: An Investigation into the Mediated Social Networks of Danish Teenagers*. RUC Prosjektrapport. Roskilde: Universitetet i Roskilde. URL: <http://rudar.ruc.dk/handle/1800/2097> [Lesedato 02.04.08]

Rosen, Christine (2007), "Virtual Friendship and the New Narcissism". *The New Atlantis. A Journal of Technology & Society*, 17: 14-31

Rutter, Jason & Greg W.H. Smith (1999), "Ritual Aspects of CMC Sociability". Paper presentert på Esprit i3 Workshop on Ethnographic Studies in Real and Virtual Environments: Inhabited Information Spaces and Connected Communities, Queen Margaret College, Edinburgh, Scotland. URL: http://www.cric.ac.uk/cric/staff/Jason_Rutter/papers/Ritual.pdf [Lesedato 01.01.08]

Simmel, Georg (1950), *The Sociology of Georg Simmel*. Oversatt av Kurt H. Wolff. Glencoe, Illinois: The Free Press

Skjølås, Jane (2002), *Sladder – en kommunikasjonsform til besvær?*. Hovedfagsoppgave. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Skog, Berit (2008, i trykk), *Fra World of Warcraft til YouTube. Bruk av dataspill og nettsamfunn blant deltagere på The Gathering, 19-23 mars 2008*. Rapport. Trondheim: NTNU

Sundén, Jenny (2003), *Material Virtualities. Approaching Online Textual Embodiment*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

Thagaard, Tove (2003), *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 2.utgave. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Tufekci, Zeynep (2008), "Can You See Me Now? Audience and Disclosure Regulation in Online Social Network Sites". *Bulletin of Science, Technology & Society*, 28(1): 20-36

Van House, Nancy A., Marc Davis, Morgan Ames, Megan Finn & Vijay Viswanathan (2005), "The Uses of Personal Networked Digital Imaging: An Empirical Study of Cameraphone Photos and Sharing". Paper presentert på Human Factors in Computing Systems (CHI '05), 2-7 april, Portland, Oregon, USA. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1056808.1057039#> [Lesedato 01.01.08]

Van House, Nancy A. (2006), "Distant Closeness: Cameraphones and Public Image Sharing". Paper presentert på UBICOMP'06 PICS Workshop. URL: http://groups.sims.berkeley.edu/pics/vanhouse_distant_closeness.pdf [Lesedato 01.01.08]

Van House, Nancy A. (2007), "Flickr and Public Image-Sharing: Distant Closeness and Photo Exhibition". Paper presentert på Human Factors in Computing Systems (CHI '07), 28 april til 3 mai, San Jose, CA, USA. New York: ACM Press. URL: <http://portal.acm.org/citation.cfm?id=1241068> [Lesedato 01.01.08]

Walther, Joseph B., Brandon Van Der Heide, Sang-Yeon Kim, David Westerman & Stephanie Tom Tong (2008), "The Role of Friends' Appearance and Behavior on Evaluations of Individuals on Facebook: Are We Known by the Company We Keep?". *Human Communication Research*, 34(1): 28-49

Wellman, Barry (1999), "The Network Community: An introduction". I Barry Wellman (red.) *Networks in the Global Village. Life in Contemporary Communities*. (1-47) Boulder, Colorado: Westview Press

Wellman, Barry & Milena Gulia (1999), "Ch. 10: Net-Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities". I Barry Wellman (red.) *Networks in the Global Village. Life in Contemporary Communities*. (331-366) Boulder, Colorado: Westview Press

Wellman, Barry & Keith Hampton (1999), "Living Networked On and Offline". *Contemporary Sociology*, 28(6): 648-654

Wellman, Barry (2001), "Computer Networks As Social Networks". *Science*, 293(5537): 2031-2034

Wellman, Barry (2001a), "Physical Place and Cyberplace: The Rise of Personalized Networking". *International Journal of Urban and Regional Research*, 25(2): 227-252

Wellman, Barry, Anabel Quan-Haase, James Witte & Keith Hampton (2001), "Does the Internet Increase, Decrease, or Supplement Social Capital?: Social Networks, Participation, and Community Commitment". *American Behavioral Scientist*, 45(3): 436-455

Wellman, Barry, Jeffrey Boase & Wenhong Chen (2002), "The Networked Nature of Community: Online and Offline". *IT&Society*, 1(1): 151-165

Wellman, Barry (2004), "The Three Ages of Internet Studies: Ten, Five and Zero Years Ago". *New Media & Society*, 6(1): 123-129

Widerberg, Karin (2005), *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt – en alternativ lærebok*. Oslo: Universitetsforlaget

Andre kilder

Adresseavisen 05.05.07: "Facebook og Friends"

Aftenposten nettutgave 26.04.07: "Facebook-feber". URL:

<http://forbruker.no/digital/nyheter/data/article1756049.ece> [Lesedato 14.02.08]

VG Nett 10.12.07: "Én million "nordmenn" på Facebook". URL:

<http://www1.vg.no/teknologi/artikkel.php?artid=189075> [Lesedato 12.02.08]

URL: <http://www.facebook.com>

URL: <http://www.myspace.com>

URL: <http://www.nettby.no/>

URL: <http://blink.dagbladet.no/index.php5>

URL: <http://www.friendster.com/>

Antall ord: 39589

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt

Ordliste

Begrenset profil (limited profile): En personverninnstilling som gjør det mulig å begrense hva slags informasjon bestemte personer skal få tilgang til. Her skreddersyr brukerne for enkelte personer hva de ønsker de skal få se og ikke se.

Chatteprogram (prateprogram): En tekstbasert samtale mellom flere brukere på Internett i sanntid. Det er som regel også mulig å føre private samtaler to og to på disse programmene. Det finnes i dag en rekke chatteprogram, hvorav de fleste er webbaserte.

E-post (e-mail): Et tekstbasert asynkront online kommunikasjonsmedium hvor sender og mottager ikke må være logget på samtidig for å kunne lese hverandres beskjeder. Meldingene lagres i en innboks, og mottageren velger selv når beskjeden skal leses.

Event-innbydelse: En funksjon på Facebook som gjør det mulig å sende ut invitasjoner til mange personer samtidig. Eventene kan være åpne, lukkede eller hemmelige.

Grupper: Facebook gjør det mulig å melde seg inn i og/eller opprette ulike grupper. I gruppene foregår det samtaler og diskusjoner om det som er gruppens tema. Gruppene kan være åpne, lukkede eller hemmelige.

Home-side: Den siden som kommer opp som forside når man logger seg inn på Facebook. Den gir en oversikt over hva ens Venner har foretatt seg den siste tiden på Facebook. Det er også mulig å stille preferanser på denne siden. Det vil si at brukerne kan stille inn om de vil høre mer eller mindre om visse Venner, eller mer eller mindre om ulike typer nyheter.

Innboks: En av kommunikasjonsmåtene på Facebook. Innboksen ligner i sin form på e-post meldinger. Her kan man sende beskjeder til hverandre som ikke er synlige for andre enn en selv og mottageren.

MSN (Windows Live Messenger): Et prateprogram som lastes ned på datamaskinen. Her skriver brukerne en samtale i sanntid to og to, eventuelt inviterer andre inn i deres private samtale. Her fører brukerne andre personer de ønsker å samtale med opp på en liste, og så viser systemet når hver enkelt er pålogget

Nettverk: Facebook gjør det mulig å melde seg inn i ulike typer nettverk. Det største i Norge kalles Norge-nettverket. Det finnes også ulike skolenettverk og jobbnettverk. Norge-

nettverket krever ingen gyldig e-post adresse fra en institusjon, men det gjør derimot de mer spesifikke nettverkene.

Personverninnstillinger (privacy settings): Det finnes en rekke ulike personverninnstillinger på Facebook. Hensikten er å gjøre det mulig for brukerne å kontrollere informasjonen de legger ut om seg selv, og hvem som skal få tilgang til denne.

Profil: Her presenterer man seg selv på Facebook gjennom ulike interesse- og preferanselister, fotografier, videoer, grupper, statusoppdateringer og ulike nettverk.

Sms-melding (tekstmelding): En asynkron melding man i utgangspunktet sender fra mobiltelefon til mobiltelefon. Det går vanligvis 160 tegn i en tekstmelding.

Sosiale nettverkssider (nettsamfunn): Et samlingssted på nettet hvor brukerne først oppretter en profil og deretter kommuniserer med hverandre. Det er også vanlig å laste opp og dele bilder og/eller videoer, samt bli med i ulike grupper. Det viktigste kjennetegnet er at brukerne har en venneliste som knytter deres profil opp mot andre slik at det blir en (halv)offentlig presentasjon av relasjoner.

Statusoppdatering: En funksjon på Facebook hvor man etter navnet sitt skriver hva man holder på med, hvor man er og lignende som blir synlig for ens Venner.

Tagge: Det refererer til en situasjon hvor en Venn legger ut et bilde på sin profilside. Deretter skriver han/hun inn navnet til personene på bildet. Trekker man musen over bildet kommer navnet til de ulike personene opp. Blir man tagget i bilder blir disse synlige på ens profil under en rubrikk som heter "View pictures of X".

Venneliste: Når man legger til nye Venner legges disse til i en venneliste. Denne er som regel synlig for brukernes Venner, og det blir en (halv)offentlig presentasjon av relasjoner.

Wall (vegg): En innretning på profilsiden hvor andre Venner skriver beskjeder til eieren av profilen. Mottageren svarer i sin tur på avsenderens egen wall. Denne er ofte synlig for alle ens Venner.

Web 2.0: Begrepet ble utviklet av Tim O'Reilly, og det refererer til en ny generasjon nettjenester hvor brukerne i økende grad er med på å produsere innholdet på siden, og dele de med hverandre. Sosiale nettverkssider er en del av web 2.0.

Vedlegg I

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring i forbindelse med intervju

Jeg er masterstudent i sosiologi ved Universitetet i Oslo, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. En overordnet problemstilling i oppgaven er spørsmålet om hva som gjør at personer velger å skape og opprettholde sosiale nettverk ved hjelp av internett. Mennesker er sosiale vesener og en viktig del av det sosiale livet består av ens relasjoner til andre.

Spørsmålet blir hvordan dette gjøres når man oppretter sosiale nettverk i en digital kontekst. Samtidig er det viktig å se hvorfor man velger å benytte seg av slike nettverkssider. Jeg er også interessert i å finne ut hvordan man presenterer seg selv på denne siden ved hjelp av de virkemidlene som er til stede. Jeg vil i tillegg undersøke om Facebook brukes som et sted der man kan forsterke eller øke sin sosiale kapital gjennom å opprette et nettverk av venner, og delta i de ulike gruppene og diskusjonsforumene som finnes der. For å finne ut av dette ønsker jeg å intervju 12 personer i alderen 18-25 år.

Spørsmålene vil dreie seg om hva slags informasjon du har oppgitt i din profil, hvilke grupper du er med i, hvor mange venner du har, hva slags type venner du har, om du kommuniserer med disse ved hjelp av Facebook etc. På grunnlag av dette vil jeg se hvordan man bruker Facebook i sin hverdag og hvordan man fremstiller seg i sin profil.

Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en drøy time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med, og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne kjennes igjen i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen juni 2008.

Dersom du har lyst til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen, og sender den til meg eller leverer den i sammenheng med intervjuet.

Hvis det er noe du lurer på, eller du ønsker å delta på intervjuet kan du ringe meg på xxx, eller sende en e-post til xxx. Du kan også ta kontakt med min veileder Anne Krogstad ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi på telefonnummer xxx

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S

Med vennlig hilsen

Marianne Skinstad

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av Facebook og ønsker å gi en utskrift av min profil

Signatur_____Telefonnummer_____

Vedlegg II

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring i forbindelse med utskrift av profiler.

Jeg er masterstudent i sosiologi ved universitetet i Oslo og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. En av problemstillingene er hvordan man presenterer seg selv på denne siden i sin profil. For å undersøke dette nærmere ønsker jeg å ta i bruk utskrifter av ulike profiler.

Opplysningene vil behandles konfidensielt. I tillegg vil din profil etter overtagelse bli anonymisert. Din profilutskrift vil dermed brukes på et generelt grunnlag og det vil ikke bli gjengitt opplysninger som kan føres tilbake til enkeltpersoner i den endelige oppgaven. Enkeltpersoner vil altså ikke kunne kjenne seg igjen i den ferdige oppgaven. I din profilutskrift vil også navn og bilder av andre personer opptre. Denne informasjonen vil ikke bli benyttet i analysen av de ulike profilene. Jeg vil etter overtagelse av profilen stryke ut alle tredjepersonsopplysninger. Jeg vil ikke i min analyse av profilene gjøre bruk av din wall da det her er andre personer som har skrevet til deg som jeg ikke har samtykke av. Wallen vil imidlertid som regel opptre på profilsiden, men denne vil etter overtagelse bli strøket ut. Alle opplysninger blir dermed anonymisert og utskriftene destrueres når oppgaven er ferdig innen utgangen av 2008.

Spørsmålene jeg stiller meg i forhold til utskriften av profiler er hvilken informasjon man legger ut om seg selv og hvordan man tar i bruk de ulike ressursene som er tilgjengelig for å lage seg en personlig profil en føler representerer en selv.

Det er frivillig å gi fra seg en utskrift av profilen, og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet.

Dersom du har lyst til å gi meg en utskrift av din profil er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg sammen med en utskrift av din profil.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på xxx eller sende en e-post til xxx. Du kan også kontakte min veileder Anne Krogstad ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi på telefonnummer xxx.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen

Marianne Skinstad

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av Facebook og ønsker å gi en utskrift av min profil

Signatur_____Telefonnummer_____

Vedlegg III:

Intervjuguide

Tema: Bakgrunnsspørsmål

1. Hvor er du fra?
2. Hvor gammel er du?
3. Hva er det du studerer?
4. Hvor lenge har du studert ved Universitet i Oslo?
5. Hvor lenge har du brukt Facebook?
6. Hva var grunnen til at du opprettet en profil, og begynte å bruke denne siden?
7. Hva er det du som regel gjør når du er på Facebook?
8. Har bruken av Facebook forandret seg fra du opprettet en profil til i dag?

Tema: Tidsbruk

1. Hvor ofte er du på Facebook?
2. Hvor mange timer i uken er du på denne siden?
3. Når på døgnet er du på Facebook?
4. Har tidsbruken forandret seg fra du opprettet en profil til i dag?

Tema: Profilen

1. Har du profilbilde?
 - 1a. Hvordan valgte du ut det profilbildet du har nå?
 - 1b. Har du noen gang byttet profilbilde?
 - 1c. Hva var grunnen til at du valgte å bytte bilde?/ Hva er grunnen til at du ikke har byttet profilbilde?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har profilbilde?
2. Legger du ut bilder på Facebook?
 - 2a. Hva slags bilder legger du ut?
 - 2b. Hva er grunnen til at du legger ut bilder på Facebook?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke legger ut bilder på Facebook?
3. Liker du å se på andres bilder?
 - 3a. Hvilke bilder synes du er mest interessante?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke ser på bilder andre har lagt ut?
4. Kommenterer du noen gang bilder andre har lagt ut?
 - 4a. Hva er det du som regel kommenterer?
 - 4b. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke kommenterer bilder?
5. Har noen tagget bilder av deg?
 - 5a. Hvem er det som har tagget bilder av deg?
 - 5b. Sletter du noen gang slike bilder?
 - 5c. Hva er grunnen til at du valgte å slette bilde(ne)?/ Hva er grunnen til at du ikke sletter bilder?
6. Har du fylt ut noe i profilen din?
 - 6a. Hva har du fylt ut?
 - 6b. Hva er grunnen til at du har valgt å fylle ut (det informanten svarer)?
 - 6c. Hva er grunnen til at du ikke har fylt ut (det informanten svarer)?

7. Redigerer du noen gang profilen din?
 - 7a. Hva er det du som regel redigerer?
 - 7b. Hva er grunnen til at du redigerer (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke redigerer din profil?
8. Man kan ta i bruk det som kalles statusoppdatering. Bruker du denne?
 - 8a. Hva er grunnen til at du bruker denne?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke bruker denne?
9. Hender det at du tar vekk noe andre har skrevet på wallen din?
 - 9a. Hva er grunnen til at tok det vekk?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke redigerer denne delen av profilen?
10. Man kan også ta i bruk det som kalles posted items. Har du noen slike?
 - 10a. Hva er grunnen til at du postet disse?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har gjort bruk av slike notater?
11. Har du noen applikasjoner? Hvilke?
 - 11a. Hva er grunnen til at du har tatt i bruk (de informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har tatt i bruk slike applikasjoner?
12. Har du gjort bruk av personverninnstillinger?
 - 12a. Hvem kan se profilen din?
 - 12b. Hva er grunnen til at du har valgt dette alternativet?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du har valgt å la din profil stå åpen?
13. Har du satt noen til begrenset profil? Hvem?
 - 13a. Hva er grunnen til det?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har satt noen til begrenset profil?
14. I tillegg til at man kan velge hvem profilen er åpen for kan man justere den så deler av profilen kun er synlig for deg. Har du gjort bruk av denne?
 - 14a. Hvilke deler av profilen din har du ordnet på denne måten?
 - 14b. Hva er grunnen til du ordnet den på denne måten?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har gjort bruk av dette alternativet?
15. Synes du det er viktig at man er ærlig i sin profil?
 - 15a. Hva er grunnen til at du synes det er viktig?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke synes det er viktig?
16. Hvordan ser du på det å legge ut informasjon om deg selv på Facebook?

Tema: Andre nettsamfunn:

1. Er du medlem av noen andre nettsamfunn/MSN?
 - 1a. Hva er forskjellen og likheten mellom disse og Facebook?
 - 1b. Hva er positivt og negativt med Facebook sammenlignet med disse?
Eventuelt: Hva er positivt og negativt med Facebook?

Tema: Vennelisten

1. Hvor mange venner har du på Facebook?
 - 1a. Hvor mange av disse vil du karakterisere som gode venner?
 - 1b. Hvordan vil du definere en god venn?
2. Tror du at du ville hatt kontakt med alle på vennelisten din hvis du sluttet å bruke Facebook?
 - 2a. Hvem ville du hatt kontakt med?
 - 2b. Hva er grunnen til det?
 - 2c. Hvem ville du ikke hatt kontakt med?
 - 2d. Hva er grunnen til det?

3. Har antall kontakter på Facebook noen betydning for deg?
3a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?

Tema: Gode venner

1. Dine gode venner, befinner de seg i Oslo eller andre steder i landet/utlandet?

Hvis andre steder i landet/utlandet:

2. Kommuniserer du med noen av disse ved hjelp av Facebook?
2a. Hva prater dere om på Facebook?
2b. Er det forskjell i hva man kommuniserer om når det gjelder wall og innboks?
2c. På en skala fra en til fem, der en er svært uviktig, to er ganske uviktig, tre er verken viktig eller uviktig, fire er ganske viktig og fem er svært viktig. Hvor viktig føler du denne type kommunikasjon er for å holde kontakten med gode venner som befinner seg andre steder i landet/utlandet?
2d. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at dere ikke bruker Facebook til å snakke med hverandre?

Hvis i Oslo:

3. Kommuniserer du med noen av disse ved hjelp av Facebook?
3a. Hva snakker dere om?
3b. På en skala fra en til fem der en er svært uviktig, to er ganske uviktig, tre er verken viktig eller uviktig, fire er ganske viktig og fem er svært viktig. Hvor viktig føler du denne type kommunikasjon er for å holde kontakten med gode venner i Oslo?
3c. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at dere ikke bruker Facebook til å prate med hverandre?
4. Kommuniserer du mest med venner som bor i nærheten eller de som befinner langt unna geografisk sett?
4a. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
5. Er det forskjell i hva man kommuniserer om når man er på Facebook, og når man er sammen for eksempel på kafé?
5a. Hva er forskjellen? Hva er likheten?

Tema: Medstudenter

1. Er noen av dine medstudenter på Facebook?
1a. Er dette medstudenter du har funnet ved hjelp av Facebook, eller er det medstudenter du har blitt kjent med, for deretter å legge dem til som venn?
2. Kommuniserer du med noen av disse ved hjelp av Facebook?
2a. Hva prater dere om?
3. På en skala fra en til fem der en er svært uviktig, to er ganske uviktig, tre er verken viktig eller uviktig, fire er ganske viktig og fem er svært viktig. Hvor viktig føler du Facebook er for å holde kontakten med medstudenter?
3a. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at dere ikke bruker Facebook til å prate med hverandre?
4. Føler du at du gjennom Facebook kan spørre medstudenter om enkle tjenester?
4a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?
5. Tror du Facebook gjør det enklere å spørre medstudenter om slike tjenester?
5a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?

Tema: Nye venner

1. Har du blitt kjent med nye personer gjennom Facebook?
 - 1a. Hvem tok kontakt?
 - 1b. Hva var grunnen til at du/de tok kontakt?
 - 1c. Har det ført til at dere har møtt hverandre ansikt til ansikt ved en senere anledning?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke bruker Facebook som en måte å få nye venner på?

Tema: Bekjente

1. Har du brukt Facebook til å søke etter gamle kjente?
2. Har du lagt til noen av disse som venner?
 - 2a. Hva er grunnen til at du har valgt å ta opp kontakten med disse gjennom å legge dem til som venner?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har lagt til disse som venner?
3. Har noen gamle bekjente lagt til deg som venn?
 - 3a. Hva tror du er grunnen til at de valgte å legge til deg som venn?
4. Har du tatt initiativ til å kommunisere med noen av disse ved hjelp av Facebook?
 - 4a. Hva spurte du om? Wall/innboks?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har tatt initiativ til å snakke med dem ved hjelp av Facebook?
 - 4b. Har dere hatt videre kommunikasjon på Facebook?
 - 4c. Har det å ta opp kontakten med gamle kjente gjennom Facebook ført til at dere eksempelvis har gått på kafé, eller møtt hverandre i andre sammenhenger senere?
Eventuelt: Hva er grunnen til at dere ikke har hatt videre kontakt?
5. Synes du Facebook gjør det enklere å kommunisere med gamle kjente?
 - 5a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?
6. Tror du Facebook gjør det enklere å spørre gamle kjente om tjenester enn det ellers ville vært?
 - 6a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?
7. Hvem bruker du mest tid på å kommunisere med (gode venner i nærheten, langt unna, bekjente)?
 - 7a. Hva er grunnen til at du bruker mest tid på å kommunisere med (det informanten svarer)?

Tema: Andre kommunikasjonsmidler

1. Har du noen gang blitt poket?
 - 1a. Av hvem?
 - 1b. Har du noen gang selv poket noen? Hvem?
 - 1c. Hva legger du i poking?

Tema: Spesifisering av relasjoner

1. Når man legger til nye venner kan man spesifisere hvordan man kjenner hverandre. Har du gjort bruk av det?
 - 1a. Hva er grunnen til at du har tatt i bruk denne funksjonen?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har tatt i bruk denne funksjonen?
2. Bruker du applikasjonen som kalles "top-friends"?
 - 2a. Hva er grunnen til at du har valgt å ta i bruk denne?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke bruker denne applikasjonen?

Tema: Snoking.

1. Er du noen gang inne på andre sine profiler?
 - 1a. Hvem sine profiler er du som regel inne på?
 - 1b. Hva er grunnen til det?
 - 1c. Hva er det du som regel leser og ser på når du er der?
2. Leser du ofte på home-siden?
 - 2a. Hva er det du som regel leser når du er der?
 - 2b. Er det noe du synes er mer spennende enn annet på denne siden? Hva?
 - 2c. Man kan også justere preferanser på home-siden. Har du gjort bruk av denne funksjonen?
 - 2d. Hva har du justert?
 - 2e. Hva er grunnen til at du har justert (det informanten svarer)?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har gjort bruk av denne funksjonen?
3. Hender det noen ganger at du diskuterer med venner ting du/dere har sett på Facebook?
 - 3a. Hva er det som regel dere diskuterer?

Tema: Universitetet i Oslo sin nettverksside

1. Er du med i Universitetet i Oslo sitt nettverk?
 - 1a. Hva er grunnen til at du har meldt deg inn i dette nettverket?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har meldt deg inn i dette nettverket?
2. Er du noen gang inne på hovedsiden til dette nettverket?
 - 2a. Av hvilke grunner er du der?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke er der?
3. Har du mottatt noen event-invitasjoner på Facebook relatert til UiO?
 - 3a. Hva slags type eventer har dette vært?
 - 3b. Har det ført til deltagelse på arrangementer?
4. Er du med i noen grupper som har tilknytning til UiO?
 - 4a. Hvilke grupper er du med i?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke er med i noen slike grupper?
 - 4b. Hva er grunnen til at du valgte å bli med i disse gruppen(e)?
 - 4c. Er du ofte inne på gruppen(es) side?
 - 4d. Hva er grunnen til at du er der?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke er inne på gruppen?
 - 4e. Har du noen gang skrevet på wallen eller deltatt i noen diskusjoner?
 - 4f. Hva er grunnen til at du har skrevet på wallen eller deltatt i diskusjoner?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke har skrevet på wallen eller deltatt i diskusjoner?
5. Tror du personer som ikke er medlem av dette nettverket eller gruppene går glipp av informasjon?
 - 5a. Hva slags type informasjon går de glipp av?
Eventuelt: Hva er grunnen til at de ikke går glipp av informasjon?
6. Tror du personer som ikke er medlem av nettverket og gruppene går glipp av sosialt samvær?
 - 6a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?

Tema: Generelle spørsmål om Facebook

1. Bruker du Facebook som en side for å holde deg oppdatert?
 - 1a. På hvilken måte?/ På hvilken måte ikke?

2. Er du med i noen grupper som ikke har tilknytning til UiO?
 - 2a. Hva slags grupper er du med?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke er med i noen grupper?
 - 2b. Hva er grunnen til at du har valgt å bli med i disse gruppene?
 - 2c. Gir det deg noe å være med i de ulike gruppene?
 - 2d. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
 - 2e. Bruker du gruppene aktivt ved at du deltar i diskusjoner eller skriver på wallen?
 - 2f. Hva er grunnen til at du bruker gruppene aktivt?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke bruker gruppene aktivt?
3. Melder du deg ofte inn og ut av grupper?
 - 3a. Hva er grunnen til det?
Eventuelt: Hva er grunnen til at du ikke melder deg ut og inn av grupper?
4. Har du mottatt noen event-invitasjoner på Facebook?
 - 4a. Hva slags type eventer har dette vært?
 - 4b. Hvem har du fått event-invitasjoner fra?
 - 4c. Hva synes du om denne funksjonen på Facebook?
 - 4d. Har det ført til at du har deltatt på arrangementer du ellers ikke ville hørt om?
5. Hvilke grunner tror du folk har til å være på Facebook?
6. På en skala fra en til fem der en er svært uviktig, to er ganske uviktig, tre er verken viktig eller uviktig, fire er ganske viktig og fem er svært viktig. Hvor viktig tror du Facebook er som møteplass?
 - 6a. Hva er grunnen til at du mener (det informanten svarer)?

Tema: Substitusjon

1. Hvordan ser du på det å ha kontakt med folk på Facebook i forhold til å ha kontakt med dem ansikt til ansikt?

Tema: Om informanten

1. Hvordan trives du i selskap med mennesker du ikke kjenner så godt?
2. I hvilke situasjoner eller sammen med hvem føler du deg helt trygg på deg selv?
3. I hvilke situasjoner føler du at du kan være litt usikker på deg selv?
4. Føler du deg tryggere på deg selv nå enn da du var yngre? Hvorfor/hvorfor ikke?

Til slutt:

1. Hva tror du grunnen er til at Facebook har blitt så populært?
2. Tror du det vil fortsette å være populært?
 - 2a. Hva er grunnen til (det informanten svarer)?
3. Er det noe du ønsker å legge til?
4. Kan jeg kontakte deg hvis det er noe jeg ønsker å utdype?

